

KAKTUSZKÖR - KÉP

KAKTUSZTÚRA - KAKTUSZKULTÚRA



90 ÉVES A SZERVEZETT MAGYAR KAKTUSZKULTÚRA
2015. IV. évf. 1. sz.

TARTALOM

Tisztelt OLVASÓ!	3
Kaktusztúra (VARGA Zoltán)	4
Mexikói kaktuszkalandok (VARGA Zoltán)	11
90 éves a magyar kaktuszkultúra (KISS Csaba)	16
Üvegház kaktuszkultúra részére (KISS Csaba)	19
Kaktuszkalendárium (VARGA Zoltán – KISS Csaba)	
Naptárkultúra (KISS Csaba)	
Január	22
Február	25
Március	28
Április	30
Május	32
Június	34
<i>Cephalocereus columna</i> (TÓTH Norbert)	36
Július	38
Augusztus	42
Szeptember	44
Október	46
November	48
December	50
Általános tennivalók (KISS Csaba)	52
Kaktuszliteratúra	56
Nedvtele... (KISS Csaba)	56
Kaktuszok és állatok IV. (KISS Csaba)	58
Kaktuszrigmusok IV. (KISS Csaba)	64
Karikatúra (KISS Csaba)	65
Műkritika (LÉVAI Rebeka Margit)	68
Olvasói vélemények III.	69
Korrektúra (KISS Csaba)	71
Rejtvény – Kaktuszkörút (KISS Ármin – KISS Csaba)	71

IMPRESSZUM

KAKTUSZKÖR - KÉP

Megjelent: 500 példány

Oldalszám: 72

Fényképek: 61 színes + 1 grafika

Mérete: 160×235×3 mm

Tömege: 120 g

ISSN 2064-4221

Megjelenés: 2015. december

Terjesztés: térítésmentes

Felelős kiadó: KISS Csaba

✉ obregonia@freemail.hu

Főszerkesztő: KISS Csaba

✉ obregonia@freemail.hu

Szerkesztő: KISS Ármin

✉ karmin@freemail.hu

Szaklektor: VARGA Zoltán

tájépítészmérnök

✉ shadowman@freemail.hu

Korrektor: KISS Csabáné

✉ obregonia@gmail.hu

Borítóterv, grafika: KISS Ármin

Képszerkesztő: KISS Ármin

Nyomdai előkészítés: KISS Ármin

✉ karmin@freemail.hu

Nyomda: Érdi Rózsa Nyomda Kft.

Honlap: <http://www.erdikaktusz.eoldal.hu>

Letöltés: [facebook.com/KaktuszkorKep](https://www.facebook.com/KaktuszkorKep)

© A megjelent anyagok átvételével és másolásával kapcsolatban minden jog fenntartva!



KISS Ármin szerkesztő



VARGA Zoltán szaklektor



KISS Csaba főszerkesztő

Tisztelt OLVASÓ!

A **KAKTUSZKÖR-KÉP** 4. száma jutott el Önhöz! 2012-ben még csak egyetlen szám megjelentése volt a cél, de rengeteg szóbeli elismerést, további igényes munkára való biztatást (nem vezetúrát) kaptunk, így folytattuk! Sajnos, írásban jóval kevesebb buzdítás (nem szekatúra) érkezett, és örömmel osztjuk meg mindenkivel az **Olvasóink írták** rovatban, hogy aki tollat ragadott, miként értékelte erőfeszítéseinket. Igen, erőfeszítés és nem is kicsi! Eljutottunk oda, hogy már nincs támogatónk! Az okát nem keressük, mert a visszajelzésekből arra következtettünk, hogy ez nem a kül- és beltartalom miatt van. A téma és a tartalom további számokat garantálnának, az igényes képi illusztrációk már nagyobb kihívást jelentenek, de a legnagyobb próbatétel a megjelentetési és a postázási költség, vagyis a 3 T (Téma, Tartalom, Tőke), amely a megjelenés szempontjából elválaszthatatlan.

Milyen a 4. szám struktúrája, azaz mit is kínálunk a tisztelt Olvasónak? A (szó)játékos alcím – **Kaktusztúra – Kaktuszkultúra** – sokat sejtető. Az első és a második cikkben VARGA Zoltán fáradságos és kalandos, ugyanakkor felejthetetlen, élményekben gazdag, egzotikus kaktusz(tor)túrásra invitálja olvasóit. A **90 éves magyar kaktuszkultúra**, egy

nagyon tanulságos visszatekintés. Az **Üvegház kaktuszkultúra részére** cikkben leírtakkal szinte gyerekjáték lesz a kaktuszok számára optimális otthont (armatúrát) teremteni, és még matúra sem kell hozzá. Akinek nem áll módjában pl. Mexikóba eljutni akár egy rövid óceánparti túrára, kárpótlásul örömmel gyalogtúrázhat a saját kaktuszkultúrájában télen-nyáron. Ahhoz, hogy méltó kaktuszkultúrával büszkélkedhessen akár minden Olvasó, az év 12 hónapjára lebontott gondozási tanácsokat adunk. Talán a legtapasztaltabbak is szívesen átnézik, mert a mai naptárunk ökorig visszanyúló, kacifántos kultúrtörténeti rejtelseibe is mélyen bepillanthatnak. A **Literatúra** fejezet eszement „eszperente nyelven” lejegyzett kaktusztúrát és -kultúrát tár fel, melyhez nem kizárt egy eszperente tolmács segítségével!

A továbbiakban az előző számokban megismert témák: **Kaktuszok és állatok**, **Kaktuszrigmusok**, valamint a **Karikatúra** kimeríthetetlen tárházát mutatjuk be. Méltó befejezése a lapnak az aktuális rejtvény, a **Kaktuszkörút**, mely a hátsó borítóra került, de előtte a **Korrektúra** színfalai mögött kellemes túrázást kívánunk!

KISS Csaba *főszerkesztő*



Ariocarpus retusus Vanegas, San Luis Potosí

Fotó: TÓTH Norbert

Kaktusztúra

2015-ben már a második gyűjtőutamat töltöttem Mexikóban. Ennek kapcsán Kiss Csaba barátom felkért, hogy írjam le egy ilyen túrának a lebonyolítását dióhéjban.

A felkérésnek örömmel teszek eleget, szívesen megosztom a szervezés konyhatitkait, hogy minél több olvasó kapjon kedvet az élőhelyi kaktuszlátogatáshoz! Hozzáteszem, hogy két úttal a hátam mögött, már van annyi tapasztalatom, hogy elegendő információval szolgáljak annak, aki most fontolgatja az első útját. Még mielőtt belekezdenék a részletekbe, meg kell jegyezni, hogy egy ilyen út **nagyon költséges**. Igen sok **munkát** és **időt** is igényel. Ha a kiadásokat nem is tudom csökkenteni, de a rákészségi időt mindenképp szeretném lerövidíteni a kedves Olvasó számára, és ha figyelmesen elolvassa a soraimat ez sikerülni is fog. Ami pedig az anyagi részét illeti, megéri! A helyszínen átélt élmények, amit cserébe kap az ember, örök emlékként maradnak meg.

Szervezés

Első és legfontosabb tanácsom, hogy gondoljuk át és képzeljük el magunkban a célokat, majd ehhez készítsünk egy pontos és részletes **úttervet**. Nem biztos, hogy minden e szerint fog alakulni végül, (sőt, biztos hogy nem, de erről majd később) de egy ilyen tervvel a tarsolyunkban kevesebb kellemetlen meglepetés érhet minket, mint nélküle.

Mindenképen meg kell tenni, hogy az általunk felkeresni kívánt fajokat és élőhelyeiket összeírjuk, és ezt valamilyen formában egy útvonalra szervezzük. **Jó tanács:** Készítsünk egy úgynevezett „B” tervet is! *„Készülj a legrosszabbra, és reméld a legjobbat”* alapon mérlegeljünk személyre szabottan. Pl. rövidebb, de nehezebb út, hogy több állomásra legyen időnk, vagy a hosszabb, de járhatóbb, biztonságosabb terep választása. Az extrém terep veszélyei: megsérülő, vagy akár tönkremenő eszközök, felszerelések, járhatatlan útszakaszba ütközve körülményes kerülőút. Ezért meg kell tervezni a kockázatok mértékét is.

Lehet térképen, de szövegesen is, kinek hogy tetszik, a lehetőségek tárháza manapság végtelen. Próbáljunk meg elképzelni minden részletet, persze tájékozódjunk magunk is. Olvassuk el ezen kívül mások beszámolóit, cikkeit is. Böngésszünk mag- és növénylistákat, szakkönyvek ide vonatkozó részeit vagy lépünk kapcsolatba olyan honi, vagy külföldi gyűjtőkkel, akik már hasonló céllal jártak az adott területen. Felesleges nekünk újra feltalálni a mexikói „spanyolviaszt”. Az úttervhez használjuk az interneten elérhető Google Maps weboldalt, Google Earth alkalmazást, ezekkel virtuálisan bejárhatjuk a tervezett

útvonalakat. A legújabb technikai újítás a Street View már ún. utcafotó perspektívában mutatja a környezetet, ráadásul olyan minőségben, mintha ott lennénk.

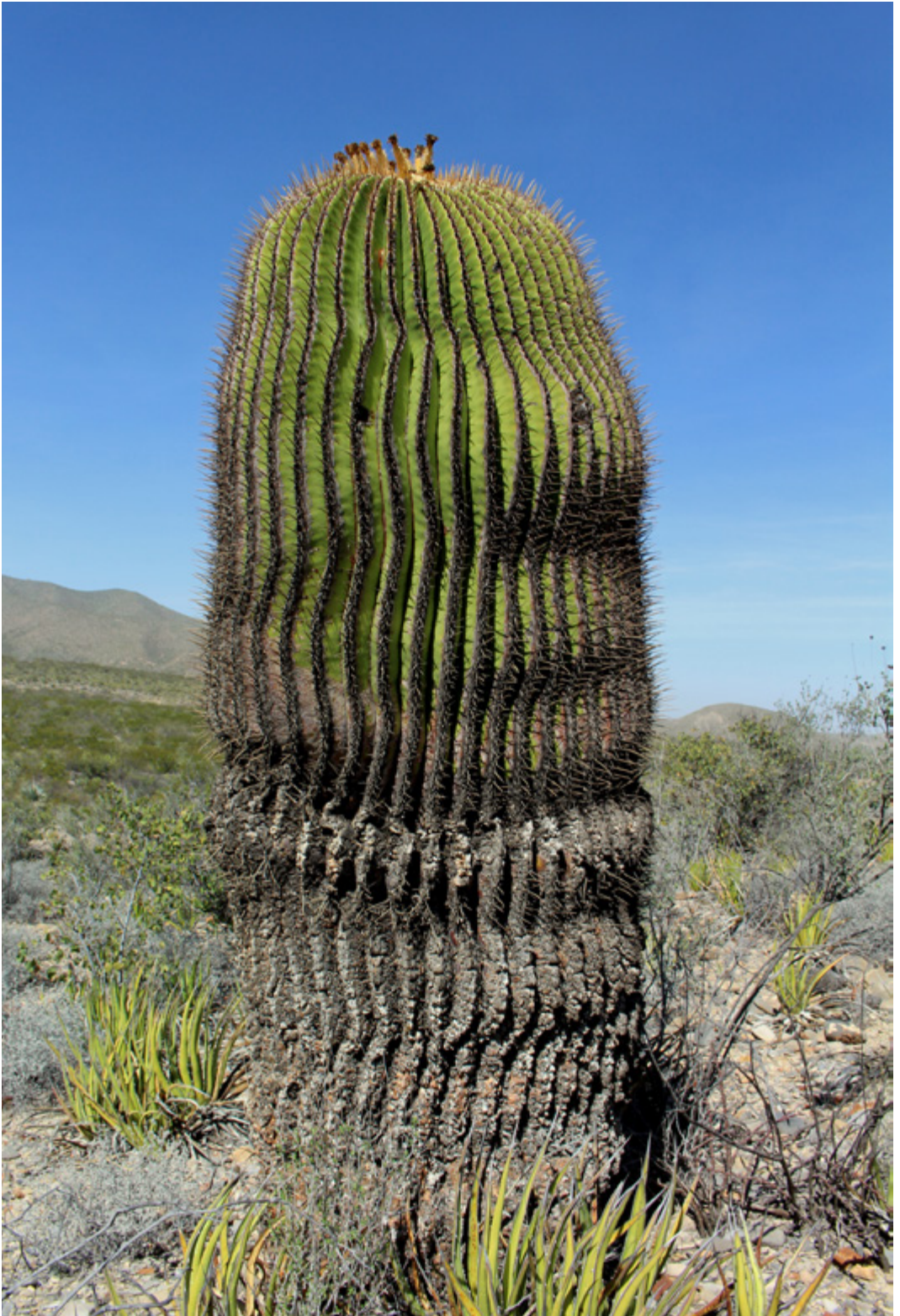


<https://www.instantstreetview.com/@22.102746,-100.95687,-230.91h,4.02p,1z>

Ha az útvonalterv kész, akkor is akadhatnak problémák. Egy defekt, úttestre gördülő szikla, beszakadt, roskatag híd, ne adj Isten, személyi sérülés szintén a B-terv része kell, hogy legyen.

A második fontos tanácsom: **útítársak** keresése. Részemről a csoportos kaktuszvadászatot javaslom, mert több szem többet lát, továbbá, ha bármi probléma van, minden segítség jól jöhet. A „probléma” lehet pl. egy magas szikla tövébe nőtt ritka kaktusz, amit csak úgy tudunk lefotózni, ha két társunk tart ki minket exponálás közben. **FONTOS!** Ha lehet, redukáljuk ezeket a mutatványokat, nehogy egy többetes fekvőgipsz legyen a túra végállomása. Olyan útítársa(ka)t válasszunk, aki(ke)t jól ismerünk és érdeklődési körünk is hasonló. Itthonról bármennyire is kéjutasnak tűnik, a „mexikói túra” kifejezés, valójában egy embert próbáló erőtetett menet, kopár hegyeken, veszélyes csúszó-mászókkal teli völgyeken át, melyek leküzdéséhez jó kondíció, nagy bátorság és szenvedélyes kintartás szükséges. Lehetőség szerint próbáljuk megosztani a feladatokat is. Ha eldöntöttük, hogy pl. Brazíliába, Peruba vagy Mexikóba akarunk menni, akkor már csak az időpontot kell kiválasztanunk. Ebben döntő szerepet játszhat az ottani évszak és klíma, ill. a virágnyílások időszaka, vagy egyéb speciális igény.

Erre fogjuk felépíteni az utunk többi részletét. Meghatározó a **repülőjegy** és annak fix dátumai, mely egyben a legnagyobb összegű kiadás is utunk során. Tehát kezeljük helyén a dolgokat, és már hosszú hónapokkal a konkrét indulás előtt akár naponta figyeljük a jegyek árát, és mikor elérkezettnek látjuk az időpontot (legolcsóbb jegyár) csapjunk le rá. Több légitársaság kínálatát érdemes összehasonlítani. Távoli országokba előfordul, hogy nincs közvetlen járat, és csak átszállással jutunk el. Tájékozódjunk előre az átszállásról – bár a reptéren mindig akad



2 m magas *Echinocactus platyacanthus* San Miguel, Zacatecas (1570 m tszf.)

Fotó: VARGA Zoltán



Aztekium hintonii La Poza, Nuevo Leon

Fotó: TÓTH Norbert

segítőkész személyzet. A repülőjegy ára tetemes része az útiköltségnek, nagyjából 20–40%-a.

Ha megvan a jegy, akkor az időpontok alapján elkezdhetjük szervezni az út részletes kivitelezését. Mikor, honnan és hová, mit és hogyan láthatunk, mindent jegyezzünk le, tervezzünk meg. Én preferálok an az időrendben való tervezést, így könnyebb követni is a tervet, főleg terepen. A konkrét időpont alapján kössünk **utasbiztosítást!** Az egyik legfontosabb lépés, ami akár életet is menthet. Ne sajnáljuk a pénzt rá és drágább, prémium vagy felsőkategóriás terméket válasszunk. Baj esetén sokszorosan megtérül a befektetésünk, mint ahogy azt az ideai utazásunk is tanúsítja (kórházi ellátás, külön repülőjegy, stb.). Alaposan tájékozódjunk a biztosítás kondícióiról is, szükség esetén vegyük fel a kapcsolatot a biztosító társasággal. A biztosítás ára az út teljes árának mintegy 3–8%-át teszi ki. Valamennyire ehhez kapcsolódik a különböző **védőoltások** beszerzése is. Nem kötelező, de egyes országokba erősen ajánlott. A legtöbb esetben tetanusz, hepatitisz és tífusz ellen érdemes oltatni, de függ a célponttól is. Ne feledkezzünk meg arról sem, hogy a betegségekkel szembeni immunitás kialakulásához több időre, vagy oltássorozatra van szükség, időben kezdjük meg a vakcinálást, ha szükséges. Krónikus betegek az orvosukkal is egyeztessenek az út előtt és gondoskodjanak a megfelelő gyógyszerellátásról, -adagolásról.

Szintén a fix repülőjegyes időpontra épül rá az **autóbérlés**. Ez egy újabb nagyobb kiadás, de a repülőjegy árától messze elmarad, a maga 15–20%-ával. Érdemes több cég ajánlatát végignézni és itt is megfelelő biztosítási szintet választani, igaz drágább, de a nyugalom és a letétünk biztonsága megérdemli szerintem, hisz nem a “bár-tengerpart-szálloda” alkotta háromszög közötti aszfaltos turistaútvonalon fogunk haladni. Újabban vannak bizonyos alkuszoldalak, ahol még lehet faragni az árból, itt azért még nagyobb körültekintéssel érdemes eljárni. Ne feledjük, hogy a kocsibérlés során jelentős összegű kauciót is kérni fognak, amit csak dombornyomott bankkártyával lehet fedezni. Az összeget zárolják a kártyánkon, de az autó megfelelő leadása után feloldásra kerül. A feloldás ideje cégenként változó, pár naptól akár egy hónapig is eltart. Értelemszerűen az **üzemanyag** és az autópályadíjak nem szerepelnek a bérlési árban. Az autót általában tele tankkal kapjuk és így is érdemes leadni, mert különben a végén kiszámlázzák a költséget. Ne feledjük átnézni az autót átvételkor! Az üzemanyag-, és **útdíjak** mértéke erősen függ attól, hogy mennyit és hol megyünk, hogyan vezetünk. Nagy átlagban napi 400 km-nél többet nem érdemes megtenni, persze ez erősen függ a célterülettől. Kedvező, hogy szinte bárhol a világon olcsóbb az üzemanyag, mint nálunk, esetenként fele-

kétharmada. Az üzemanyag-, és útdíjak költsége szétoszlik a résztvevő felekre, így a teljes út árának kb. 8–10%-a (ezért is érdemes csoportban menni).

Szerencsére a **szállítás** nem annyira drága, ha beérjük az út menti motellekkel és olcsóbb szállodákkal, amik meglehetősen gyakoriak is, így könnyen lehet találni. Szinte minden nagyobb településen vagy fogalmasabb csomópontoknál, főutak mentén akad valami. Szerintem az első napra érdemes előre foglalni, ez így kicsit drágább, mert az Interneten csak előkelőbb szállásadó helyek találhatóak általában. Egy egésznapos utazás elég megterhelő, ezért erősen ajánlom, hogy foglaljunk. A szállás árának mértéke nagyban függ az eltöltött napok számától, de általában az összes költség 8–12%-a körül mozog. Itt jegyezném meg, hogy egyes külföldi utazók előnyben részesítik a vadkempingezést, sátrazást. Tény, hogy nagyon olcsó, de ezt több okból sem ajánlanám. Az első, hogy veszélyes – nem tudjuk éjjel ki/mi látogat meg minket (útonálló, vadállatok, stb.), másodszorban a járőröző rendőrök/katonák is elküldhetnek. Tudok olyan esetről, mikor 2–3 nap zárka volt a jutalom a szabadban alvásért, és ez talán a jobbik eset, ha azt nézzük hogy egy skorpió csípése is lehet az ébresztőnk. A harmadik ok pedig, hogy a szabadban – különösen hegyvidéki vagy sivatagos környezetben – este erősen lecsökken a hőmérséklet, nemritkán fagypont körülire. Ezért ezt csak gyakorlott, edzett túrázóknak érdemes megkockáztatni.

Az étkezés és egyéb **élelmiszerek, italok** költsége teljesen személyfüggő. Van, aki spórolós, vagy eleve kevesebbet eszik, mint mások. Lehet koncertekkel készülni, vagy más tartós élelmiszerekkel, de ép ésszel belátható, hogy egy 2–4 hetes útra képtelenség ennyit magunkkal vinni. Ezért azt javaslom, hogy ne féljünk megkóstolni a helyi specialitásokat. Érdemes előre tájékozódni, hogy adott tájegységen, mi a kuriózum. A szesz italokkal talán érdemes óvatosabban bánni, mint itthon, mert egy idegen országban mások lehetnek a kulturális szokások, törvények. Van, ahol közterületen való alkoholfogyasztásért egy éjszakát a fogdában tölthetünk, ami tünhet egy improvizált ingyenes esti szállásnak, de rengeteg hasznos túraidőt bukhatunk egy ilyen hazárdírozással.

Mindezeket felül legyen nálunk **pénz** vésztartalék gyanánt, ha valami „előugrana a bokorból”. Ez lehet egy segítséget nyújtó helybéli, vagy akár egy szuvenír, amit illik megvásárolni, annak, aki hazavár minket.

Felszerelés

Első és legfontosabb kellék az érvényes **útlevelünk**. Ha még nincs, készítessünk, ha lejárt érvényesítsük előre, mert mindkét folyamat időbe telik. Ha sofőr szerepkört is vállalunk, akkor a **jogosítvány**

érvényességét is ellenőrizzük, ennek megújítása sem megy gyorsan. Általában nem szoktak kérni nemzetközi jogosítványt, de ha mégis, akkor azt pár ezer forintért és két fotóért azonnal kiállítanak a helyi önkormányzatnál. Inkább feleslegesen, de legyen nálunk.

Készpénzt és **bankkártyát** is érdemes magunkkal vinni, főleg, ha autóbérlésre kerül sor. Ellenőrizzük a limitet a kártyán és egyeztessük az autóbérlés összegével és a kaucióval, ha szükséges emeljünk, mert nagyon kellemetlen helyzeteket kerülhetünk el ezzel a kis lépéssel. Az utazás során szükségünk lesz több bőröndre is. Kettőre minimum, mert egyik lesz a feladott poggyászunk, ami nagyobb és súlyosabb, ennél a szállítható anyagok nem annyira megkötöttek, mint a másikinál, amit magunkkal viszünk a gépre. Tájékozódjunk előre a repülőtársaságok honlapján, hogy mit és mennyit vihetünk magunkkal, mekkorák a méret- és súlykorlátok. A tudatosság itt is sok kellemetlenségtől óvhat meg minket.



A cikkíró az *Echinocactus platyacanthus* mexikói élőhelyén

Ruházatból a szokásoson kívül érdemes készülni a terepre is. Ide olyan ruhát érdemes választani, amit nem sajnálunk, ha megsérül vagy piszkos lesz. A drága, márkás, divatos, feltűnő cuccok jobb, ha inkább otthon maradnak. Erős anyagú, hosszúszerű nadrág a bozótos ellen viszonylag jó védelmet ad, például egy vastagabb farmernadrág. Strapabíró és vastag talpú **túrabakancs**, lehetőleg magas szárú, ami fogja a bokánkat. A félcipőt felejtjük el komolyabb terepen való átkelés esetén. Garantáltan átszúrja valami pil-

lanatok alatt, és utána csak sántikálhatunk. Egyszerű, márkajelzés nélküli póló hosszú és rövidujjú is. Én az elején váltva hordom őket, hogy ne égjen nagyon le a bőröm. Egy vastagabb pulóvert és vékony esőkabátot is érdemes elcsomagolni, az esetleges hűvösebb időjárás esetére.

Az erős nap ellen sapka, (napszemüveg) és napvédő krém szükséges, erős napsütésben gyorsan le lehet égni. Rovarok ellen valamilyen riasztó spray ajánlott, különösen, ha délebbi területekre megyünk. Zseblámpa, zsebkés, fényképezőgép, füzet, toll vagy ceruza, alapvető mindennapi szükséges felszerelések. A higiéniai eszközök, mondhatni opcionálisak. Ez nem wellness út, néhány méter után por fedi bőrünket.

A számítógépek korában szerintem kiemelkedően fontos, hogy legyen nálunk (okos)telefon, táblagép vagy egyéb adathordozó, de egy **GPS** feltétlen. Ezekkel és a rájuk telepített megfelelő programokkal nem fogunk eltévedni. Ne felejtsük otthon ezek töltőit, tartalékelemeit, -akkumulátorait! Szerezzünk be egy átalakítót is az ottani csatlakozóhoz, ugyanis más országok más-más dugalj formákat használnak. A sok kép és videó számára bőséges tárhellyel készüljünk (memóriakártyák). Még indulás előtt tanulmányozzuk a készülékek kezelését és a feltelepített programokat!

Személyi feltételek

Tanulmányozzuk a célország kultúráját, nemcsak azért, hogy művelődjünk, hanem jobban megértsük a helyeket, így a helyszínen magunk is könnyebben boldogulunk.

Érdemes az adott ország nyelvével is ismerkednünk, legalább az alapvető szavakat megtanulni. Nagyobb türelemmel fordul minden nemzet polgára ahhoz a turistához, aki a célország nyelvén szólal meg, épp ezért egy kis **zsebszótárt** is érdemes magunkkal vinni, ha nem beszéljük a nyelvet. E nélkül sem lehetetlen boldogulni persze, de rengeteg időt és fáradtságot takaríthatunk meg.

Epilógus

A legfontosabb tényező a **hasznosan töltött idő**. Minden eszközünk legyen zsebben, és/vagy bőségesen, működésre készen, hogy tudjuk tartani az úttervünket és megtaláljuk, lefotózzuk mindent, amiket keresünk. Remélem sikerült összefoglalnom a lényegét, és a sok közbejehető negatív tényező ellenére az Olvasó inkább kedvet kapott az utazás előkészítéséhez, mintsem legyintve letegyten erről az álmáról. Az ott elének táruló – hazánktól minden elemében különböző – látvány- és élővilág olyan, mintha egy másik bolygón járna az ember. Alig várom, hogy újra lássam!

Írta: VARGA Zoltán



Kb. 7! m magas *Cephalocereus senilis* Metztitlan-völgy, Hidalgo (1380 m tszf) Fotó: VARGA Zoltán.



Echinocactus texensis Quatrocinegas, Coahuila

Fotó: TÓTH Norbert

Mexikói kaktuszkalandok

Egy varázslatos vidéken töltött utazás – úgy gondolnánk –, hogy csak jó lehet, ez részben igaz is, de a kisördög sosem alszik. A túra előkészítéséről a 4. oldalon található cikkben írtam bővebben, az tartalmazza egy ilyen grandiózus út előkészítésének és megszervezésének minden viszontagságát, így ezekre a részekre most külön nem térek ki. A két mexikói utunkból szemelgetek, összeszedve az eseményeket típusonként csoportosítva, időrendben a könnyebb követhetőség végett.

A repülőút

Életem első repüléséhez érkeztem, sőt, közvetlen járat híján egy átszállással rögtön két repülés várt ránk, hogy Amerikába jussunk. Budapesti indulás, londoni átszállás és végül onnan Mexikóvárosba érkezés. Szerencsére a rengeteg ellenőrzést és bolyongást a reptereken könnyen vettük.

A reptéri izgalmakhoz azért párosult néhány jópofa történet is. Pl: egyik útitársam, egy sört szeretett volna inni a londoni várakozásunk során. Mivel nem beszélt angolul, ezért épp segítettem volna neki a fordításban a pultnál, mikor a tanakodásunk közben kiderült, hogy a felszolgálók is magyarok!

Beutazás

A repülőről leszállva az ember elindul a tömeggel, ki tudja merre. Többnyire, amerre a legtöbben mennek, az a jó irány. Követtük az „embertömegkigyót” és mikor megláttuk a sor végét, kisebb szívrohammal vettük tudomásul, hogy még legalább 2 órás álldogálás elébe nézünk. Másodjára (2015) már rutinosabbak voltunk! Siettünk előre, nem bóklásztunk, persze az is sokat segített, hogy már a tavalyiakból okulva ismertük az utat. Le is faragtuk ezt a procedúrát 1 órára.

A csomagok felvételénél viszont idén akadt kisebb problémánk. Egyik társam két szép szál kolbászt akart magával hozni, hogy egy kis hazai ízt csempésszen a mexikói konyha világába. Bőröndjén keresztben átvetve zöld szigetelőszalag díszelgett. (Később megtudtuk, ez a veszélyes csomagokat jelöli). Azért került rá, mert kutyákkal is vizsgálták az utasok csomagjait, és a miénkhez érve a vámossal alig tudta nyugtatni a csaholó németjuhász kutyáját. Nem volt mit tenni, haladtunk át a vámvizsgálaton és mikor a bőröndre került a sor, a vámossal kinyitatta. Hamar rá is akadt a kolbászra, melyet azonnal elkobozott. A műveletről egy sajtupapírt is kiállított, majd mehettünk utunkra, mintha mi sem történt volna. A mexikói vámossal legalább belekóstolhatott az igazi magyar ízekbe.

Autóbérlés

Idén Mexikóba való érkezésünk után nem sokkal autóbérlésre szántunk el magunkat, hogy hamar elhagyjuk a várost és másnap korán reggel indulhassunk is a kaktuszok birodalmába. Tavaly erre egy jó negyed napot kellett áldoznunk, de idén a reptéren éjjel-nappal nyitvatartó állomás előnyét próbáltuk kihasználni. Sok időt tudtunk ezzel spórolni. A korábbi foglalásunkat rendben vették, ezért már csak a papírmunkák és a fizetés volt hátra. Magabiztosan nyújtottam át a kreditkártyám és lelki szemeim előtt már a szállás felé tartottunk, amire helyi idő szerint este 9 óra körül (otthoni idő szerint másnap hajnali 4!) igencsak vágytam a cirka 20 órás utazás után. Ekkor jött a ledöbbenés! A kártyán nincs elég keret a fedezet számára. Kavargott a fejemben mindenféle gondolat, hogy mit kellene tenni, kit kellene hívni. Erre nem számítottam! (C tervvel nem készültem) Egyébként meg ebben az órában ki venné fel otthon? Egy bő félórás idegeskedés után a bérbeadó ügyintéző felajánlotta a részletfizetés lehetőségét. Nagy kő esett le a szívünkről.

Szállás

Próbáltuk a túrát olcsóbbá tenni azzal, hogy egyszerűbb motelekben és szállókban hajtottuk álomra fejünket. Ennek azért van némi árnyoldala. Még ha pezóban olcsóbban is jövünk ki, egy hideg nap után például jól esik egy esti forró zuhany. Ha mondjuk a motel is hűvös, plusz csak hidegvíz folyik a tusolóban, az eléggé kedvét szegheti a kevésbé edzetteknek. Észak-Mexikóban idén ritka hideg időjárás adódott, helyenként 4–5 °C, köd és szemerkélő eső, időnként erős széllel. Egy ilyen nap után Hidalgo település külterületén kora este találtunk egy útszéli hatalmas autósotelt. Megörültünk, hogy végre felfrissülhetünk, de mikor a szobába lépve is csak 6 °C volt, akkor hamar elment a kedvünk. A tulaj fűtés gyanánt a hangosan berregő légkondicionálót kapcsolta be, amivel sikerült kb. 10 °C-ra feltornáznia a hőmérsékletet. Egy másik eset San Luis Potosi állam Matehuala városában történt, ahol a fürdőben csótányokkal hadakoztunk. Egy újabb emlékezetes szállás a közép-mexikói Jalpan de Serában esett meg. Már fáradtan, sötétben érkezünk a városba és az első utunkba akadó hotelbe betértünk. Az emeleti szobánk ablaka a főútra nézett közvetlen. Ez magában még nem nagy probléma, de amikor a nyílászáró és a fal között kifér a kinyújtott tenyerem, nos, akkor azért már nehezebb feledni a forgalom zaját. Doctor Arroyóban is hasonlóan jártunk, de ott az ablakot nem lehetett becsukni rendesen.

Szerintem bérbeadónk már számított a dologra, mert extra pokrócokkal látott el minket.

A szállásokkal való „különleges” élményeink száma szinte végtelen, de még egy utolsót megemlítek. Durango állam megegyező nevű városában egy nagyon mutatós autóshotelt szemeltünk ki estére. Szobánk kényelmes, nagy ágyakkal, viszonylag jó felszereltséggel és melegvízzel. Csak lefekvéskor tűnt fel igazán, hogy a szomszédban valami gép működött folyamatos zakatolással, és mivel az én ágyam volt a fal mellett, ezért az éjszaka nagy részét szinkron forgolódással töltöttem. Emiatt próbáltam inkább az autóban álomra hajtani a fejemet, de az éjjeliőr rámszólt, hogy inkább a szobámban térjek nyugovóra. Más világ ez, de az egészszapos tereptúrák sikerének pozitív kisugárzása, minimálisra tompítja ezeket az esti megpróbáltatásokat.

Közlekedés

Mint ahogy sok más, a mexikói közlekedési kultúra is nagyban eltér az európaítól. A járműpark műszaki állapota messze elmarad az elvárhatótól, főleg a nagyvárosokon kívül. A lámpák használata is többnyire opcionális, viszont ha valaki fékez, azt nem lehet nem észrevenni, mert az összes hátsó lámpa villogva lép működésbe. A kamionforgalom hatalmas, főleg a főutakon és nem túlzok, ha azt mondom, hogy a hazaiaknál két-háromszor nagyobb járműszerelvények közlekednek. A sebességkorlátozás elég rugalmas. Az autópályák és mellékutak szintbeli találkozása sem ritka, sőt a zöldsávon való legeltetés is gyakori. Ennek ellenére kevés balesetet láttunk, de sajnos, láttunk. A kóborló állatokra is nagyon kell figyelni. Történt egyszer, hogy egy öszvér pont előttünk, egy út közepére sodródott fűcsomót szemelt ki, és még akkor sem tett le szándékáról, mikor csupán pár méterrel előtte fékezünk le.

Idén egy szomorú esetnek is szemtanúi lehetünk. Durango állam egy földútján jártunk a semmi közepén, ahol egy vascsövekből készült átérészen egy ló feküdt az utat teljes szélességében elfoglalva. Szerencsétlen párának beszorult a patája a csövek közé. Bárhogy próbáltuk kiszabadítani, nem jártunk sikerrel. Sajnálkozva magára hagytuk és az út melletti kerítést lebontva, a szűrős növényektől mentesített területen kikerültük a szerencsétlent.

Idén eljutottunk Monterrey városából nyíló fenséges Huasteca-kanyonba is, ahol a réteges mészkősziklákat a kőzetformáló erők nekünk állították! Sok ritkaság nő itt is csodás tájon, nekünk mégis egy távolabbi patakmederben sikerült elakadnunk, ahonnan arra kirándulók húztak ki minket. Szintén idén esett meg Zacatecas államban, hogy épp egy kis falut kerestünk, ám a világ ötödik legnagyobb ezüstbányája, ami itt üzemel, teljesen átírta a környék

úthálózatát, így jól el is tévedtünk. A szigorúan őrzött létesítmény örei hamar kivezettek minket és hosszabb tanakodás után szerencsére, segítőkészen útbaigazítottak. Pechünkre 80 kilométernyi rázós, földutas kiterővel érkeztünk meg a célhoz, ahonnan visszafelé már prima aszfaltút vezetett alig 10 km-en.

A végére egy csattanós történet! Jaumave-völgyben kocsikáztunk egy mészköves földúton, azt vettük észre, hogy a bal hátsó kerék laposodik. Félreálltunk, és amíg a kereket cseréltük, bevettem magam az út melletti bozótosba. Hamarosan ujjongva rohantam vissza a többiekhez, mert a bokrok alatt az avarban, kövek között méretes *Obregonia denegrii* példányokra bukkantam, amiket már jó ideje kutattunk.



Obregonia denegrii (640 m tszf.)

Fotó: VARGA Zoltán

Terepen

Egy ilyen felfedezőút során a legjobb élmények nyilván a terepen esnek meg, amikor a vadonban az ember egyszer csak ráakad az órák óta keresett kedvencére. Számomra a legjobb élmény ez a keresgélés és a várakozás, hogy vajon a következő fűcsomóban, kő mögött, vagy bokor alatt mire fogok akadni. A legelső terepen talált ritkaság élménye örökre megmarad, sőt, az a növény valahogy egy kiemelt kedvencé válik onnantól. Számunkra az *Ariocarpus kotschoubeyanus* var. *elephantidens* volt ez, amit a sokak által ajánlott helyen nem találtunk, csak órákkal később, a saját magunk tudományára támaszkodva. Tavaly a nap már lemenőben volt, így csak sietve tudtunk pár képet készíteni. Idén viszont újra felkerestük a területet déltájban és rengeteg példányt fotóztunk megfelelő fényviszonyok mellett.

Ősházájukban a kaktuszok egy része kistestű és különösen ritka, ráadásul meglehetősen rejtve élnek. Beleolvadnak környezetükbe, föld alá rejtőznek, vagy olyan elérhetetlen helyen tenyésznek, amit legjobban a madarak tudnak csak elérni.



Ariocarpus kotschoubeyanus var. *elephantidens* Mesa de León, Querétaro (1920 m tszf.)

Fotó: VARGA Zoltán

Az élőhelyi felvételeket nézegetve is elakad néha az ember lélegzete, de mikor a helyszínen látja, akkor még az álla is leesik. Például a Querétaro államban látott közel függőleges falon növény *Strombocactus disciformis* lapos vagy besüppedő közepű példányok is lenyűgöztek. A már korábban említett *Ariocarpus kotschoubeyanus* például teljesen láthatatlanul képes beleolvadni a környezetébe és a talaj zuzmókkal és algákkal borított felszíne tökéletes mimikrit eredményez. Továbbmegyek, volt olyan hely, ahol autóval hajtottunk át véletlenül rajta és semmi baja sem lett!

A környezetbe való beleolvadás másik mintapéldája a *Pelecyphora aselliformis* is. A szürkésfehér, gömbölyded növény tökéletesen belesimul környezetébe: a szürkésfehér, lekerékített mészkőtörmelékbe. Aki nem elég szemfüles, az észrevétlenül átsétál a növényeken!

A talajba húzódás jó szemléltetője az idén látott *Mammillaria saboae* (subsp. *roczekii*). Felértünk a megadott platóra, ahol festői vadregényes táj vett körbe minket, de a növény csak nem akart előkerülni.

Végül egy sziklarepedésben ráakadtunk. Egy óras keresgélés után is csak pár tucatot láttunk, de már ezzel is megelégedtünk. A földút szélén parkoló autónkhoz visszatérve, megdöbbenve tapasztaltuk, hogy amit a távolban kerestünk, az a leparkolt kocsik környékén is tucat számra nőtt az aprózódott kőzetben.

Egy másik sokak által áhított ritkaság az *Aztekium ritterii* fellelése is, ami Észak-Mexikóban, Rayones település környékén szűk kanyonokban, függőleges falakon nő, de olyan egyedsűrűségben, hogy az elképesztő! (fotó a 39. oldalon) Volt, ahol két négyzetméteren több mint 80 növényt számoltam. A többség tökéletes biztonságban a mohó gyűjtögetők elől, mert a fal meredek és omladékos, minden mászási lehetőséget kizár.

A terepi élmények száma, akár egyetlen túranapról is közel végtelen lehet. Mindet felsorolva, talán már egy kisebb könyvhöz közelítenénk.



Strombocactus disciformis Vizarrón de Montes, Querétaro (1860 m tszf.)

Fotó: VARGA Zoltán

Hazaút

A közel háromhetes út végén, az ember már vágyik az ismerős arcokra, magyar szóra, a hazai tájra, ízekre és a komfortra. A csodákat hátrahagyva nagy vágyakozással indultunk vissza Mexikóvárosba, hogy onnan hazarepüljünk az öreg kontinensre.

Tavalyi utunk tapasztalata alapján tudtuk, hogy a fővárosba vezető autópályán dugó fog várni minket, de hogy az több órás lesz, azt nem gondoltuk volna. Az első dugón áthaladva, egy kisebb várt minket az aktuális helyi útépités miatt, majd végül a fizetőkapuk lassították haladásunkat. Azt hittük, hogy a hármas megtorpanás után már semmi sem állhat az utunkba és a hazaút előtt még megtekinthetjük a fővárostól kb. 80 km-re elhelyezkedő Teotihuacán városát, mint az „igazi” turisták. A Nap -, és a Hold piramisok a kontinens legnagyobbjai közé tartoznak, letűnt civilizációk nagyságának bizonyítékai. A főváros külterületét elérve áttértünk az előbb említett úti cél irányába. A kora délutáni forgalom meglehetősen erős volt, és a már korábban említett alacsonyabb közlekedési kultúra még annál is alacsonyabb szintre lépett. Gyalogos, kerékpáros, motoros, autó, tehergépkocsi és busz jött-ment előre hátra és minden létező irányba teljes káoszban. Az előbbi forgatagot kikerülve egy szép duplasávú sugárútra értünk. Itt is élénk forgalom fogadott minket, de legalább haladtunk.

Egészen addig, míg az egyik házból sűrű fekete gomolyag fel nem szállt, egy épület kigyulladt. Na, innentől kezdődött az igazi őskáosz. A kamionok némelyike a legnagyobb természetességgel átvágott a két forgalmi irányt elválasztó zöldsávon és a forgalommal szemben (!) folytatta útját célja felé. Pillanatok alatt akkora dugó alakult ki, amit ritkán látni. A kamionok kényszermegoldását követve mi is áttértünk, de mi a normál forgalmi iránnyal megegyezően próbáltuk elhagyni a helyszínt. Még így is közel két óránk ment el erre a „látványosságra”. Az idő közben elszaladt, már javában a délutáni órákat töltöttük, ezért Teotihuacán csodáinak a megtekintése, szó szerint fűsbe ment terv lett. Már csak az a cél lebegett előttünk, hogy elérjük időben a repteret, és az autót is rendben le tudjuk adni.

Idei kalandjainkat fokozta, hogy az egyik úitársunk közel egy hetes kórházi ellátásra szorult, közlekedése utána erősen korlátozott lett. Az utasbiztosító cég számára és kísérelőjére részére (jómagam) másik járatra foglalt jegyet a kényelmesebb hazaút miatt. Így kis csapatunk a mexikóvárosi reptéren két részre szakadt és külön-külön érkeztünk haza – Magyarországra.

Végezetül álljon mementóként a tény, hogy aki járt már kaktuszútján és felkereste kedvenceit hazájukban, azt a szíve visszahúzza oda!

Írta: VARGA Zoltán



Pelecyphora aselliformis Palos Altos, San Luis Potosí (1520 m tszf.)

Fotó: VARGA Zoltán

90 éves a magyar kaktuszkultúra

Amerika felfedezését – 1492 – követően sok új haszon- és dísznövény meghonosítása indult el minden földrészen. A kaktuszok is hamarosan megjelentek Európa-szerte, így Magyarországon is. Hazánkban dinnyetövis – *Melocardus* – névvel illették a tövises, sárgadinnyéhez hasonló bordás gömbformája miatt. Ma a *Melocactus* (dinynekaktusz) nemzetség elnevezésében él tovább.

Magyarországon először főúri, főpapi kertekben kapott helyet, mert borsos ára és a kezdeti kellő tartási ismeretek hiányában bekövetkezett gyakori pótlás miatt csak a tehetősebbek engedhették meg maguknak ezt a luxuskidással járó kedvetlést. A kaktuszok első írásos említését többek között DRÓSZEGI Sámuel (1760–1813), FAZEKAS Mihály (1766–1728), és LIP-PAY János (1606–1666) tollából ismerhetjük. A magyarországi kaktuszgyűjtés és -kultúra német hatásra először az 1600–1700-as években lendült fel. Ebben az időben már egyre több jelentős kaktuszállomány található nemcsak állami és főúri kertekben, hanem elsősorban botanikával foglalkozó szakemberek és aktív növénykedvelők magángyűjteményében is. Pl. KOSSUTH Lajos foglalkozott botanikával is, és ezen belül kaktuszokkal. Saját magvetéséből származó *Cereus peruvianus* magoncokat küldött ismerőseinek. Az I. világháború során megcsonkult „Kossuth-kaktusz” a szegedi botanikus kertbe került, az egyik hajtása helyben, a másik a debreceni botanikus kertben volt látható.

A magyar kaktuszkutatók közül kiemelkedő jelentőségű ANISITS János Dániel (1856–1911) vegyész-gyógyszerész és természetkutató tevékenysége, aki több más növény- és állatfaj felfedezője is. Hosszú időn át (1883–1907) tanulmányozta Paraguay növényvilágát, sőt, a fővárosban, Asunciónban a Colegio Nacional egyetem professzoraként tanított. Anyagi nehézségek, valamint a gyenge itthoni érdeklődés miatt az élőhelyen gyűjtött kaktuszokat 1898-ban Németországba küldte a Berlin-Dahlem botanikus kertbe dr. Karl Moritz SCHUMANN-nak (18851–1904) leírás céljából. SCHUMANN a számára küldött növények hivatalos leírásában „Iconographia Cactacearum” hivatkozott ANISITS gyűjtőmunkájára. SCHUMANN az egyik kaktusztaxont 1899-ben *Echinocactus anisitsii* fajnévén írta le. A jelenleg elfogadott besorolása *Gymnocalycium anisitsii* (SCHUMANN) BRITTON & ROSE nevéhez fűződik.

A *Gymnocalycium anisitsii*n kívül a *G. anisitsii* subsp. *damsii*, a *Cereus stenogonus*, *C. lamprosperus*, *C. phatnospermus*, az *Echinopsis rhodotricha*, az *Opuntia assumptionis*, stb. bizonyítja ANISITS jelentős gyűjtőmunkáját. Hazatérését követően (1908)

a magával hozott nagy herbáriumi anyagát a Magyar Nemzeti Múzeumnak és a Tudományegyetem botanikus kertjének adományozta. Három pálmafaj is őrzi a nevét: *Bactris anisitsii*, *Diplolenium anisitsii*, *Scheelea anisitsii*. A Magyar Kaktuszgyűjtők Országos Egyesülete (MKOE) díjat nevezett el róla, melyet 1991-ben alapítottak.

A korai magyar kaktuszgyűjtők közül említést érdemel továbbá a keszthelyi születésű Wilhelm von KARWINSKY (1780–1855), aki mexikói útjai egyikén fedezte fel a *Leuchtenbergia principis* kaktuszfajt. Fontos tudni, hogy PROKOPP Jenő orvos kétszer járt gyűjtőúton Mexikóban, továbbá HAJNAL Lajos, MOESZ Gusztáv, JANKÓ János, ISTVÁNFY Gyula, HABSBURG József főherceg és DÉGEN Árpád is hozzájárult a magyar kaktuszkultúrához. Az 1970-es években dr. MÉSZÁROS Zoltán fedezett fel és irt le több kubai kaktuszt. Napjaink legújabb kaktuszfelfedezője és -leírója ELHART Zsolt (*Acharagma huasteca* ELHART 2011.)

1926-ban megalakult az Országos Kertészeti Egyesület, és ezen belül működött a Kaktuszkedvelő Szakosztály MAROS Imre elnök vezetésével, mely 1945-ig létezett. Akkoriban már keresett dísznövénynek számított Magyarországon is a kaktusz, az áruházakban külön osztályok nyíltak számukra.

1936-ban dr. FÖLDI Ferenc a Kertészeti Szemle „Magyar növényújdonságok” című rovatában ismerteti a HORVÁTH Istvánnal együttműködve, mesterséges megporzással létrehozott *Cereus hungaricus* sp. *nova* hibridet, mely *Trichocereus spachianus* cv. HUNGARIA (FÖLDI) KONDÉR néven véglégesült. KONDÉR István nevéhez fűződik a II. világháború utáni kaktuszos elméleti szakismeret terjesztése, aki a pozsgás növényekkel foglalkozó nemzetközi szervezet, az IOS első magyar tagja volt.

A II. világháború utáni években a TIT (Tudományos Ismeretterjesztő Társulat) növényvédő szak-körében hangzott el kaktuszkörrel több előadás. 1962-ben, a TIT keretein belül működő Növénykedvelő Szakkörből kivált a kaktuszos csoport, és a Pesterzsébeti Vasas Művelődési Központba (CSILI) költözött. Itt alakult meg az ország első Kaktuszkedvelő Szakköre 17 fővel. 1965-ben – példájukat követve – vidéken is alakultak kaktuszgyűjtő szakkörök, először Pécsen, majd pár hónappal később Debrecenben.

KERN Péter, az IOS tagja, az MKOE Anisits-díjjal kitüntetett tiszteletbeli elnöke 2001-ben eképpen emlékezik:

„Ez a szakkör (Növényvédő Szakkör – a szerk.) erőteljesen felső irányítású volt (erőteljes kommunista természettudományi szemlélet) és nem volt nyitott a modern kaktuszgyűjtési módszerek és tudományos

megismerések iránt. Ez ahhoz vezetett, hogy harmadmagammal megalapítottam a Csili kaktuszgyűjtő szakkört. Ez a szakkör a nehéz körülmények ellenére – levelezések és előadások ellenőrzése stb. – szépen működött és sokszorosított tájékoztatót is kiadott. Mindenesetre untuk az állandó zaklatást és beszámoltatást, és amikor 1971-ben megszületett az 1949-ben alkotott egyesületi törvény végrehajtási utasítása, főleg Csili tagokkal, akkor folyamodtunk az FM-hez (Földművelésügyi Minisztérium – a szerk.) működési engedélyért, amelyet rövidesen meg is kaptunk és megalapítottuk az MKOE-t”.

Kezdetben az Egyesület gyorsan fejlődött, **KAKTUSZ-VILÁG** címmel rendszeresen megjelenő újságot adott ki, és országos kaktuszkiállításokat szervezett. A politika, sajnos, beleszólt az Egyesület életébe és a kormány Tájékoztatósi Hivatala betiltotta a KAKTUSZ-VILÁG-ot, amely néhány évig más címen jelent meg, majd hanyatlásnak indult és 1991-ben megszűnt. 1996-ban a székesfehérvári helyi kaktuszos csoport által indított ALBAFLORA c. kiadvány (főszerkesztő LUKOCZKI Zoltán) vette át a szerepét, amely két év múlva kiegészült a KAKTUSZ-VILÁG alcímmel és megalapozta a KAKTUSZ-VILÁG 2001-es újraindulását.

1976-ban BARTALIS Imre szerkesztésével megjelent a Csili Kaktuszkedvelő Szakkör évkönyve **1926–1976 50 éves a magyar kaktuszgyűjtés** címmel. Méltatlan az alkotó(k)hoz, és a történeti hűséghez, hogy az 1971-ben megalakult és már 5 éve kitűnően működő MKOE-t, mint az egyik legfontosabb tény, még csak meg sem említi(k)!

1995-ben Magyarországon másodikként megalakult a DKKE, a Debreceni Kaktuszgyűjtők Közhasznú Egyesülete. Mai hivatalos nevük:

Magyar Kaktusz és Pozsgás Társaság Közhasznú Egyesület. 1998-tól adják ki évente, általában 4 alkalommal a Debreceni Pozsgás-tár című színvonalas, ismeretterjesztő lapjukat. 1971-ben megszervezték a nagyszerű I. Országos Kaktuszkiállítást és –vásárt. Azóta is minden évben a legszínvonalasabb kaktuszkiállítást és –vásárt rendezik Debrecenben. Mindkét egyesület jelenlegi tagjai közül sokan jártak terepkeresésen a kaktuszok eredeti élőhelyén. A teljesség igénye nélkül: BARTA László, BÉKEFI József, ELHART Zsolt, DR. FEHÉR Máté, HÓBOR Zsolt, KAJDACSI János, DR. MÉSZÁROS Zoltán, DR. NEMES Lajos, PAPP László, RIGERSZKI Zoltán, TÓTH Norbert.

A legszántabb egyesületi szakemberek több szakkönyvvel gazdagították a honi kaktuszkultúrát: ÁBEL Győző, BARNA János, DR. BODOR János, LŐRINCZ István, DR. NEMES Lajos, DR. MÉSZÁROS Zoltán, RIGERSZKI Zoltán, SZENTIRMAI Teréz, TÓTH Norbert.

Erdélyben működik a romániai Aztekium Egyesület, melynek tagjai közül többen a két magyar egyesület tagjai is. Kölcsönös, baráti viszonyt ápol mindhárom egyesület, gyakoriak a személyes találkozók.

A honi kaktuszkultúra ismertetése nem lenne teljes a **KAKTUSZKÖR-KÉP** megemlézése nélkül. Ez a rendhagyó magazin 2012 óta évenként jelenik meg magánkiadásban, és kissé kitágította a kaktuszkultúra eddigi határait.

Írta: KISS Csaba

Forrás:

KERN Péter: A magyarországi kaktuszgyűjtés és -kutatás rövid története, az MKOE 30 éve. Kaktusz-Világ, 2001. november, 8. oldal

BARTALIS Imre: 1926–1976 50 éves a magyar kaktuszgyűjtés



Acharagma huasteca ELHART 2011 kultúrában

Fotó: ELHART Zsolt



Üvegház kaktuszkultúra részére

A forró és a legtöbb mérsékelt égövi kaktusz részére nálunk, Magyarországon télire fagyponthoz feletti hőmérsékletet kell biztosítani, méghozzá garantáltan. Ez azt jelenti, hogy fagyponthoz felett 5–7 °C tartományban közel állandó hőmérsékleten és **szárazon**(!) kell tartani a téli időszakban a kaktuszaink túlnyomó többségét. Ezt az állapotot csak fűtéssel tudjuk biztosítani. Most nem beszélünk a télálló és fagytüró kaktuszfajokról, mert azok nem igényelnek különleges bánásmódot, de a kaktuszok között természetesen, ezek is szép számban előfordulnak pl. az *Echinocereus*, *Escobaria*, *Mammillaria*, *Opuntia*, *Pediocactus*, *Sclerocactus*, *Tephrocactus* nemzetségekben, míg az oszlopkaktuszok között ritkábban. A kaktuszok számára a legelőnyösebb teletető a lakóházhoz csatlakozó **télikert**, a **fóliasátor**, a **polikarbonát pavilon** vagy az **üvegház**. Az első három sok szempontból előnyösebb is lehet, de mindegyiknek van hátránya is. Saját lehetőségeket mérlegelve kell döntenünk. A szempontok közül említésre méltó a költség, a kivitelezhetőség, a rendelkezésre álló terület, vagy akár a hosszú élettartam, Részletesebben az üvegházépítésről kívánok említést tenni, mivel ezt a megoldást választottam a növényneveléshez.

Az üvegházépítés kivitelezése általában kétféle lehet:

1. Egyedi tervezésű, saját kivitelezésben, vagy szakember megbízásával.
2. Kész üvegházak megvásárlása, összeszerelése és felállítása egy előre elkészített szilárd alapzatra.

Az 1. pont esetén, ha nem szakember végzi, magunknak kell elkészíteni minden fázisát. Ehhez sokirányú szakismerettel, gyakorlati tapasztalattal és korszerű kéziszerszámokkal kell rendelkezni. A 2. esetben jóval egyszerűbb a helyzet. Fel kell mérni a lehetőségeket a kínált üvegházak terén, és az igényeinknek a lehető legjobban megfelelőt kell kiválasztani. El kell döntenünk, hogy az üvegház alapterülete és a belmagassága megfelel-e. Ezek az üvegházak viszonylag kisméretűek, de van lehetőség az ún. modul rendszerűek esetében az összeépítésre. Egy ilyen modulméretű üvegház összeszerelését és teljes kiépítését szeretném bemutatni képekkel illusztrálva.

Az üvegház telepítésénél fontos a megfelelő hely kiválasztása. Az üvegház minden oldala fényáteresztő, ezért a K–Ny-i tájolás nem lényeges. Annál fontosabb, hogy a napjárás során ne legyen soha árnyékban. Nem lehetnek magas, lombos fák, épületek és egyéb nagy felületű magas tárgyak a beeső napsugár útjában. Az üvegház mélységben 3 módon telepíthető:

1. A földszinttől kb. 70–80 cm magasságban elkészített alapra helyezjük
2. A földszinttel azonos síkban telepítjük
3. A földszint alá kb. 60–80 cm mélyre süllyesztjük.

Az összes szempontot figyelembe véve a 3. mód a leginkább ajánlható, de csak ott, ahol nem kell télen, vagy nagy esőzések esetén sem beszívargó talajviztől tartani.

Az üvegház belső magassága, ezáltal térfogata a lehető legkisebb legyen, de kényelmesen tudjunk benne közlekedni. A földre süllyesztéssel az asztal szintje a földszinttel fog egyezni, tehát teljes fényt biztosíthatunk a növényeknek. A besüllyesztés fölött 1,5–2 m belmagasságú üvegház bőven elegendő, ugyanakkor télen kissé melegebb, nyáron kissé hűvösebb légkörmelegletet tudunk biztosítani. Csekély hátránya, hogy lépcsőt kell kialakítani. Az asztalok alatti rész is megnyerhető, ebben az esetben tárolási célokra felhasználható. Ha csak az út mentén állunk ki a földet, annak sok hátránya lehet. A fűtés kivitelezése körülményesebb, a belső tér tárolókapacitása szerszámok, eszközök, segédanyagok számára szükséges, stb.

Szellőztetés

Az üvegházban a szabadtéri viszonyokat kell biztosítani a növények fejlődési időszakában, amely a fagyok elmúltával kezdődik és késő ősszel, az első talajmenti fagyokig terjedhet. Naptári időszakra vetítve március 21-től november 1-ig számítsunk rá, de természetesen váratlan hideg-meleg időszakok ezt ki-be tolhatják, ezt mindig vegyük figyelembe. A fejlődési szakaszban ezt a zárt rendszert, a természetesnek megfelelően, teljesen nyitottá kell tennünk. Az üvegház felépítéséből és jellegéből adódik, hogy ez 100%-osan nem biztosítható, de megközelíthető. Amennyiben megfelelő folyamatos és természetes légcseréről nem tudunk gondoskodni, a növények fejlődésében rendellenesség fog jelentkezni. A leg súlyosabb esetben vagy teljesen kiégnek, vagy átvitt értelemben „*saját nedvükben megfőnek*”, hiszen a legnagyobb nyári melegben – az üvegházi hatás miatt – akár 60 °C is lehet napközben akár órákon át is. A hőfelesleget maximális szellőztetéssel, árnyékolással és külső-belső vízpermettel, illetve ezek együttesével tudjuk enyhíteni.

Árnyékolás

A legmelegebb nyári hónapokban szükség lehet raschelhálóval bevonni az üvegház felületét. A háló még időben előre készítsük el rögzíthető módon, tekerjük fel, majd 30 °C felett terítsük szét úgy, hogy vihar esetén is stabil maradjon. Az üvegfelületet, ha

lehet, ne fessük le mészlével, mert nem esztétikus, ha mégis alkalmazzuk, a nyár végére lekopik, vagy a maradék lemosható.

Fűtés

A téli pihenéshez szükséges 5 °C körüli hőmérsékletet csak fűtéssel tudjuk biztosítani, amit a lehető legtakarékosabban és a legpraktikusabban kell kialakítani. A legjobb, ha az asztal alatt fűtünk, így a legkevesebb energiával érhetjük el a kívánt hőmérsékletet. Az asztalba is beépíthetjük a fűtést, de az komplikáltabb, az esetleges szervizelése is nehezebb. Hálózati ventilátoros fűtési mód is választható. Előnye, hogy jár a levegő, tehát szárít is egy kicsit, és az ilyenkor támadó gombák ellen nem elhanyagolható tényező. Tehát a légmozgás jót tesz télen is és a nyári melegben is. A fűtés lehet helyi, vagy központi fűtésről leágaztatott. A helyi fűtés lehet elektromos radiátor, szén- vagy fafűtésű kályha, vagy geotermikus rendszer. A legkényelmesebb a központi, automatikus fűtési rendszer leágaztatása, mely a beállított hőmérsékletet biztosítja egész télen. Ez esetben tartalékfűtésről is érdemes gondoskodni a főrendszer esetleges meghibásodása miatt, pl. elektromos olajradiátorral.

Hőszigetelés

A kaktuszok hideg elleni védelme és a takarékoság érdekében az üvegháznak légmentesen kell záródnia. Az üvegek rögzítését sziloplaszt-tömítéssel oldjuk meg, a tetőablakok zárása gumitömítésre történjen, az ajtók filccel legyenek körberagasztva. Dupla üvegezést alkalmazunk. Tételre az egész üvegházat fóliával takarjuk, az üveg és a fóliafedés között 2–3 cm-es légrést biztosítva. A fóliaborítás széleit celluxszal ragasszuk rá az üvegház falára. Arra ügyeljünk, hogy az ajtókon keresztül télen is tudjunk szellőztetni. Belső fóliázás is szükséges, hogy a hőhíd következtében a tetőről lecsapódó vízpára ne tudjon a kaktuszokra visszacsöpögni.



Hólyagos fólia alkalmazása további költségkímélő mód a jobb hőszigetelés miatt. Üvegház alá praktikus ciszternát építeni, de süllyesztett háznál nem megoldható. Ha szintben van és alatta egy nagyobb víztömeg van, akkor nehezebben hűl le. Télen-nyáron klímaki egyenlítő hatása van.

Takarítás

Ha az üvegház alzata föld, akkor nehezebb rendet tartani. Öntözéskor sáros lesz az út, erős szélben poros lesz a növényünk, időnként gyomosodik, az asztal alól nehezebb a ki- és berámolás. Az előzőek miatt célszerű lebetonozni, sőt, járólappal burkolni. Sokkal szebb és praktikusabb lesz az üvegházunk belső tere is. A takarítás – seprés, felmosás – egyszerűbb és gyorsabb lesz, nyáron pedig a belső tér hűtése egyszerű fellecsolással megoldható.

Világítás

Célszerű kiépíteni egy biztonságos és vízmentes áramvételező helyet, ahonnan a világítás megoldható. A sötétedés utáni tennivalóinkhoz, vagy egyszerűen csak a kaktuszaink szemléléséhez energiatakarékos LED égőket használjunk. Ha ez nem lehetséges, az udvari világítás vagy elemlámpa is megteszi.

Öntözés

A **KAKTUSZKÖR-KÉP** III. évf. 3. sz. 19. oldalán található *Gravitációs öntözőberendezés* című cikkben praktikus megoldást ajánlottunk. Ha nem rendelkezik a korábbi lapszámokkal, az internetről **ingyenesen** letölthető a teljes kiadványsorozat.

www.facebook.com/KaktuszkorKep/

Üvegház kivitelezési tanácsok

Fentiek ismeretében érdemes megfontolnunk az üvegház megépítését a kaktuszkultúra tartásához. A tervezés közben vegyük figyelembe kaktuszaink várható területigényét is. A belmagasság megválasztása attól is függ, hogy kívánunk-e benne oszlopos, gyorsabb növekedésű kaktuszokat tartani. Gömbkaktuszok esetén 2 m belmagasság is elegendő. Az általam kiválasztott modul rendszerű üvegház kereskedelmi vagy kertészeti nagyáruházakból is beszerezhető. Rendkívüli előnye, hogy a mellékelt használati utasítás alapján 1 nap alatt összeállítható és azonnal használatba vehető. Anyaga horganyzott és profilozott lemezváz. Minden egyes üvegház 1 ajtóval és 2 tetőablakkal rendelkezik. A tetőablakok merev lengőkar segítségével 3 fokozatban vízszintesig nyithatóak. A zár és kilincs nélküli tolóajtó mérete 85×145 cm, gépszírral kent csúszkán könnyedén mozog, a kihúzott helyzetét stabilan tartja. Az alacsony ajtón a kényelmes, meghajlás nélküli átlépést a 25 cm-rel mélyebben induló lépcsőbelepő

biztosítja. Három üvegházat szereltem egybe, így 2,5×9 m, 22,5 m² egybefüggő területű üvegház jött létre. A két szélső üvegház hátoldalát, és a középső üvegház elő- és hátoldalát nem szereltem fel, így vált modulszerűen összekapcsolhatóvá, és mindkét végére került ajtó. A kimaradt vázelemekből az asztallábakat készítettem el. A 8 láb 1 m-es kiosztással követi egymást. A lábakra merőlegesen csavarozva került fel az asztalt képező nut-féderes deszkák (hajópadló) tartóeleme. Ezeknek a tartóelemeknek a belső vége a lábazon túl, így belülről nem kell láb! Az asztalok magassága 65, szélessége 90 cm, közöttük 60 cm széles hely marad a közlekedés számára. 50 cm-nél keskenyebb út már kényelmetlen, s beleakadhatunk a szélső kaktusztövisekbe. Az asztalok szélessége ne haladja meg az 1 m-t, mert a kaktuszok gyomlálása, ki-be emelése nehézkessé válik. A hajópadlókat használat előtt lenolajkencével impregnáltam. A 2 teljes asztalsort 2 rétegű föliával borítottam, erre kerültek a kaktuszokat befogadó alumíniumtálcák. (Sztintén lásd a **KAKTUSZKÖR-KÉP** III. évf. 3. sz. 19. oldalán található *Gravitációs öntözőberendezés* című cikket.) Az üvegház egy 2,5×9 m méretű, befelé 15–20 cm vastag betonlapra kerül. Betonozás előtt állítsuk össze az üvegház alját, amely a betonon fog ülni, hogy egy kicsit sem legyen nagyobb a betonlap az üvegház méreténél, mert a vésés nemkívánatos. Precíz kivitelezés kell a mérettartáshoz és a tökéletes

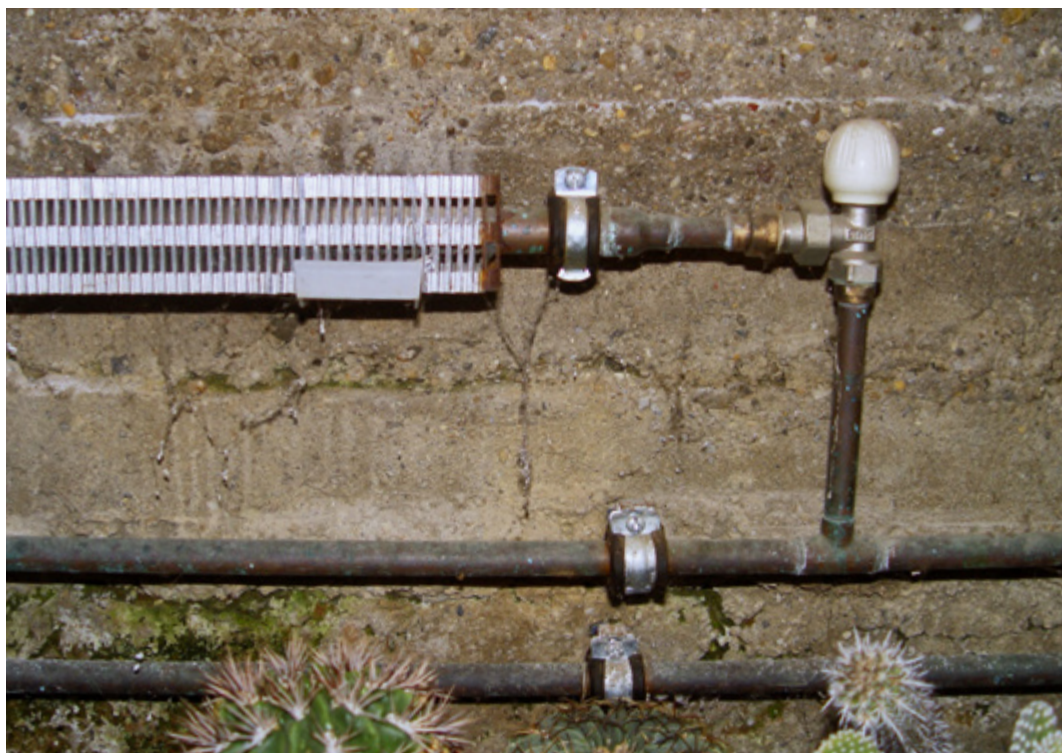
vízszinthez, de megéri. Az üvegházat nem kell az alaphoz rögzíteni, a saját súlya fixen tartja. Sziloplasztot nyomtam a lemez és a beton közé, de nem szükséges. Az üvegezésre a legvégén kerüljön sor! Sziloplasztal tömítettem az üvegeket, ennek az hátránya, hogy nem szedhető szét.

Megjegyzés:

1. az üveg polikarbonátlapokkal kiváltható, de nagyon megdrágítja a kivitelezést. Ha az üveglap betörik, a pótlását ezzel javaslom.
2. A teletetésnél az üvegház kapacitása megduplázható az asztal alatti helyek kihasználásával, sőt, megháromszorozható, ha polcrendszert is készítünk, de ezt nyárra nem ajánlom, tehát mobilizálható legyen. Az utak eltorlaszolásától óvakodjunk, télen is járható maradjon.
3. Az aljzat simítóbetonozását vagy burkolását ajánlom.
4. A megépítése jó idő esetén bármikor lehetséges, de erre a kora tavasz tűnik a legpraktikusabbnak, mert a fűtés biztosítására marad időnk.

A megépítéshez tanácsokkal szívesen állok rendelkezésre.

Fotók: Kiss Ármin
Írta: Kiss Csaba



Kaktuszkalendárium *** Január

Az esztendő 1. hónapja a legtöbb gyűjtő életében a nyugalom hava marad, hiszen növényeink “téli álmot alszanak”, pihennek. Kevés kivétel azonban most is akad. Egyes **Parodiák** (szinonim *Brasilicactusok*) bimbókat hoznak. Ezeket a növényeket tartjuk a meleg szoba déli fekvésű ablakpárkányain, és ha ez is kevés, alkalmazzunk mesterséges megvilágítást is. Óvatosan öntözzük a talajukat, de csak cseppenként adagolva a vizet. Az elkésett karácsonyikaktuszunkon (*Schlumbergera truncata*) is előfordulhatnak még kósza bimbók, tartjuk e “lusta” kedvenceket is melegebb, félmélyes helyen. A melegben öntözhetjük talajukat és párasíthatjuk is a levegőt. A magkatalogusokat is fussuk át és kedvünkre válogassunk, bőven van időnk a magvetésig. Egy dolgot viszont tartunk szem előtt: mindig legyen helyünk majd az idővel felnövekedő új kaktuszgeneráció számára. Gondoskodjunk ültetőedényekről, talajról, névtáblácskákról. Ha már meg is érkeztek a kiválasztott magok, akkor a vetést is elkezdhetjük, ha tudjuk biztosítani a

folyadékon túl a megfelelő hőmérsékletet és fényt a csírázáshoz. A gombafertőzések veszélyére készüljünk fel, és védekezzünk a vetés előtt és utána is. Egyes kaktuszok, mint például a **Pereskioopsis**, nem szeretik a hideg, száraz teletetést. Nekik a szobában egy mérsékelt fűtött, de világos helyet keressünk. Mindenképpen öntöznünk is kell őket, mert különben elvesztik a leveleiket. Ha levelekkel együtt sikerült átteleltetnünk, akkor már korán olthatunk is rájuk a frissen kikelt magoncokból, vagy ha valamelyik növényünket oltással akarjuk szaporítani. Növényeink a téli pihenőidőszak alatt megfogyynadnak, ráncosodhatnak a folyadékvesztéségtől, de ne aggódjunk, tavasszal az első nagyobb öntözések után újra kitelnek. Ezeket tegyük hűvösebbre, vagy huzatmentes helyre. A túl fonnyadt növények nehezen, vagy egyáltalán nem heverik ki a mértéktelen folyadékvesztést – „lőgni” fognak.

Írta: VARGA Zoltán



Mammillaria coahuilensis Estación Camacho, Zacatecas állam, Mexikó (1600 m tszf.)

Fotó: VARGA Zoltán

A Gergely-naptár 1. hónapja a **január**, amely 31 napos. Az év 1–31. napjait (a szökőév nem befolyásolja) és a (53.)1–4.(5.) heteket foglalja magába. Az esztendő első hónapja és a hét 31 napos hónapból is az első. Az elnevezése a latin *Janus* névből származik. Janus a kapuk és átjárók istene, a kezdet és vég védőszelleme volt az ókori római mitológiában. A *Janus-arcú* megnevezést gyakran használják a kettősségre, a kétszínűségre. Janus két arca egyszerre tekint a múltba és a jövőbe. A január és a február volt az esztendő két utolsó hónapja, amit utólag hozzáadtak a római naptárhoz (amely így 12 hónapos lett), mivel az ókori rómaiaknál ez a téli időszak a mezőgazdasági munkák híján nem kapott hónapot. Egy ideig még a március maradt az év első hónapja, azonban hamarosan a január vette át ezt a funkciót. Azóta a hónap és egyben az év első napja, a mindenki által ismert újév napja. A 18. századi nyelvújítók által javasolt magyar elnevezése (január vagy a régies *januarius* hónapnév helyett) **zúzoros**. A régi magyar neve – amely népi kalendáriumokban szerepelt – **Boldogasszony hava**, valamint **télhó** néven is említették, ősi magyar néven pedig **Fergeteg hava**. Szabályos években a január a hét ugyanazon napjával kezdődik, mint az adott év októbere. Szökőévben a január a hét ugyanazon napjával kezdődik, mint az április és a július. A hónapnév rövidítése: jan.

Újév hava

Az emberiség életében különleges jelentősége van az évkezdő napnak. Magyarországon egyedülálló módon a Himnusz hangjai után pezsgővel, tűzijátékkal és elnöki ünnepi beszéddel köszöntjük az újévet és a jövőendő új esztendőt. Sokan fogadalmat tesznek, hogy miben változnak meg az új évben.

A magyar népi hagyományokban újév napját kiskarácsonynak is nevezik. Ezen a napon régebben szokás volt főleg az ifjabb generáció részéről újévi jókívánságokat mondani házról házra járva, amiért a háziak ajándékkal – almával, dióval, süteménnyel, esetenként aprópenzzel – kínálták a köszöntőket. Újévkor az egész év sikerét igyekeztek az emberek megelőlegezni különféle jó dolgok végzésével. Azt gondolták, hogy ami újév napján történik velük, vagy amit cselekszenek, az egész évben ismétlődni fog. Újév napján is hagyományos ételek kerülnek az ünnepi asztalra: pl. sült malac, virsli, lencsefőzelék, lencseleves, korhelyleves. Januárban a karácsonyi ünnepségsorozat folytatódik és január 6-án, vízkeresztkor ér véget. Január 6-a vízkereszt napja, hagyományosan a karácsonyi ünnepkör lezárása és a farsangi időszak (bálok, lakodalmak) kezdete, és egyben a kará-

csonyfa lebontásának a napja. Az ünnep előestéjén szentelik meg a vizet (vízszentelés >> szentelt víz), és a házszentelés is gyakori szokás volt. Az emberek felírták a három napkeleti király (Gáspár, Menyhért, Boldizsár) nevének kezdőbetűjét a házuk ajtófélfájára. A gazdasági év is ezzel a hónappal kezdődik. Az oktatásban a téli vakáció közvetlen az újév utáni napokban véget ér.

Januári nevezetes napok közül néhány kronológus sorrendben:

01. Újév napja, a béke világnapja, Petőfi Sándor születésnapja, Szt. István megkoronázásának napja.
06. Vízkereszt (a karácsonyi ünnepkör vége, a farsang kezdete)
22. A magyar kultúra napja (a Himnusz születése)
25. Pál-forduló (időjárásra vonatkoztatva)

Január hogyan lett az év 1. hónapja?

A válasza kicsit vissza kell tekinteni a múltba, de nemcsak a középkorba, hanem az ókorba is, még hozzá az akkori világbirodalom fénykorát élő központjába, Rómába. A római naptárban, az ókori római mitológiából ismert háború istenéről, Marsról elnevezett március hónappal indult az év, ugyanis ekkor kezdődtek el a tényleges tavaszi munkák. Ebből természetesen következik, hogy a január csak a 11. hónap lehetett Julius CAESAR naptárreformjáig.

Adódik rögtön a kérdés, miért volt szükség naptárreformra? Az idő szakaszokra bontása a csillagászati megfigyelések által tapasztalt természetes alapegységek alkalmazásával gyakorlattá vált. Ilyen alapegység volt a Föld egyszeri saját tengely körüli megfordulása, a nap, a Hold hetenkénti változásainak ismétlődő periódusa, a hónap és a Föld Nap körüli keringésének egy teljes ciklusa, az év. A gyakorlatban is használható, pontos ciklikusságot adó egységes rendszert – naptárt – nehézkes volt összeszerkeszteni amiatt, hogy ezek a természetes alapegységek (nap, hét, hónap, év) egymásnak nem egészszámú többszörösei voltak. A történelem folyamán többféle év volt alkalmazásban. Időrendben az első, a 12 teljes holdváltozásból álló 354 napos holdév volt. Ez viszont 11,25 nappal rövidebb a tropikus évnél, ezért az évszakok kezdete egyre későbbre tolódott. Ezt a problémát úgy oldották meg, hogy kb. 3 évenként egy 13. ún. szökőhónapot iktattak be (luniszoláris év). A gyakorlati élet céljainak megfelelő naptárt csak úgy szerkeszthettek, ha a Föld egy teljes napkörüli keringés idejét, a tropikus évet vették alapul. A tropikus (napfordulóra vonatkozó görög szó) év a Föld tavaszponttól tavaszpontig tartó egyszeri



Pelecyphora aselliformis Villa Hidalgo, San Luis Potosí

Fotó: TóTH Norbert

teljes keringési ideje: 365 nap 5 ó. 48 p. 46 mp. Mivel az évszakok változása e keringéstől függ, a tropikus év („napév”) a polgári naptár alapja.

Jelenlegi naptárunk – a Gergely-naptár – előfutárát, a Julián-naptárt, amely a holdév helyett napévet használt, Julius CAESAR (i. e. 100–44. márc. 15.) vezette be időszámítás előtt 46-ban. (Születésének hónapja a római Quintilis, azóta is világszerte az ő nevét viseli.)

A 12 holdhónapból álló holdév mindössze 354 napos volt, mivel egy holdhónap 29,53 napot tett ki. A Julián-naptárban minden három 365 napos évet egy 366 napos szökőév követ. Ezzel a korrekcióval is eltért a tropikus évtől, és a különbség a 16. századra már 10 napra szaporodott.

1582-ben XIII. Gergely pápa újabb naptár-reformot hajtott végre. Beépítette a 10 napot (okt. 4-e után 15-e következett), a századfordulók közül pedig a 400-zal oszthatók maradnak szökőévek. A gregorián év és a tropikus év közötti eltérés

így olyan picivé zsugorodott, hogy csak 3000 év múlva lesz szükség 1 plusz nap beiktatásához. Az 1582. január 1-én bevezetett Gergely-naptár kezdetekben Új naptár, később Gregorián-naptár néven vált ismertté.

Érdekesség az egyéb hónapnév próbálkozásokra:

Lucius Aelius Aurelius COMMODUS (i.e. 161. 08. 30. – 192. 12. 31.) római császár, aki nagyon külön uralkodó volt, az összes hónapot átnevezte a felvett neveivel és címeivel a következőképpen (januártól decemberig): Amazonius, Invictus, Felix, Pius, Lucius, Aelius, Aurelius, Commodus, Augustus, Hercules, Romanus és Exsuperatorius.

Forrás:

Britannica Hungarica
Wikipédia

Írta: Kiss Csaba

Kaktuszkalendárium *** Február

Az év 2. hónapja nem túl egyszerű feladat a kezdő kaktuszgyűjtőknek, mert minden nap „üvegház közelben” kell tartózkodnunk. A felhők mögül előbújó nap idő előtt növekedésre készítheti kaktuszainkat. Sok – korán virágzó – fajon feltűnnek az első bimbók. Fűtött üvegházakban nem ritka jelenség ilyentájt már az alig várt virágzás sem. Nincs az a kaktuszkedvelő, aki ne várná ezt a csodálatos, tavaszt idéző pillanatot. Ha valamilyen okból (takarékoság) mégis **késleltetni** akarjuk az elindulást és a virágzást, akkor az ehhez szükséges feltételeket redukáljuk. Kevesebb fényt, alacsonyabb hőmérsékletet, még több hűvös szellőztetést produkáljunk. Ritkán, de előfordulhat, hogy a felhőmentes februári napokon túlmelegszik üvegházunk hőmérséklete. Ilyen esetben nappal erőteljesen szellőztessünk, s ha kell, árnyékoljunk is, hogy elkerüljük az üvegházhatást. Amennyiben **gyorsítani** akarjuk a kaktuszok indulását, “sokkoló” 60–70 °C-os gőzpermetezést, spriccelést alkalmazhatunk többször megismételve. Mindezt mértékkel tegyük, nehogy megégessük a téli pihenés alatt elvékonyodott, legyengült bőrfelületüket. Ha a tenyészcsúcs világos-

zöldre vált, kaktuszunk elkezdte újabb életciklusát. Ettől kezdve viszont fokozni kell a meleget, a fényt és az öntözést is meg kell kezdeni. Az egyik legelsőként és bőségesen virágzó kaktusznemzetség a *Rebutia*. Törpe méretük ellenére olyan hatalmas virágrengeteggel örvendeztetik meg minden évben gazdáikat, hogy ki sem látszanak a növények a virágdömping közül. Sokféle színben pompáznak, a sárga, a narancs, a vörös, a rózsaszín árnyalatain át a liláig. E palettából csak a kék hiányozhat. Egyes hibrideknek még csodálatosabb virágaik vannak. Érdekes ritkaság és szép virágú hibrid a ‘Rose of York’. Fehéres virágözönével különleges színfolt.

A törpekaktuszokkal kapcsolatban minden érdeklődőnek a figyelmébe ajánlom DR. MÉSZÁROS Zoltán – SZABÓ Dezső: **Törpe kaktuszok** c. könyvét, mely a *Rebutia*, *Frailea*, *Blossfeldia*, *Aylosteria*, (ma *Rebutia*) *Mediolobivia* (ma *Rebutia*) nemzetségeket mutatja be. Nem az összes fajt, csak a leggyakoribbakat, de azokat hasznos tanácsokkal társítva.

Írta: VARGA Zoltán



Mammillaria coahuilensis Estación Camacho, Zacatecas állam, Mexikó (1600 m tszf.)

Fotó: VARGA Zoltán

A Gergely-naptár 2. hónapja a **február**, amely 28 napos (szökőévben – mint legközelebb 2016-ban – 29 napos). Az év 32–59. napjait (szökőévben 60) és a (5) 6–9 heteket foglalja magába. Az esztendő 2. hónapja és az összes közül a legrövidebb, mivel a maradék napok (28 illetve 29) jutottak erre a hónapra, és ezt a jellegzetességét a mai napig megtartotta. Háromszor azonban mégis előfordult a történelem során 30 napos február. Érdekessége a szökőnapnak, hogy nem az utolsó napra, hanem február 24-re tették, a napok közé „elrejtve” (március 1-ét megelőző 6. nap). A mai közfelfogás szerint 29-ét tartják – tévesen – szökőnapnak. A hónap elnevezése a latin **Februus** névből illetve a hozzá tartozó **Februa** ünnepből származik, melyet február 15-én tartottak. Februus, a megtisztulás római istene volt. A klasszikus szerzők szerint a hónap latin neve, a **februarius** a szabin **februm**, "tisztulás" szóból ered. A két megközelítés összecseng.

A február volt az esztendő utolsó hónapja, amely korábban hiányzott a tízhónapos római évből. Az ókori Róma második uralkodója, Numa POMPILIUS (i.e. 715–672) utólag csatolta hozzá januárral együtt a római naptárhoz, amely így 12 hónapos lett. Február záró napja (az ókori „szilveszter”) pedig Terminus, tehát a végzés, a befejezés ünnepe. Egy ideig még a március maradt az év első hónapja, azonban hamarosan a január vette át ezt a funkciót és a február követi második hónapként. A 18. századi nyelvújítók által javasolt magyar elnevezése (február vagy a régies **februárius** hónapnév helyett) **enyheges**. A régi magyar neve – amely népi kalendáriumokban szerepelt – **böjt előhava**, de **böjtelő hava** néven is említették, ősi magyar nevének pedig **jégbontó**. Szokásos években a február a hét ugyanazon napjával kezdődik, mint az adott év márciusa és novembere. Szökőévben a február a hét ugyanazon napjával kezdődik, mint az augusztus. A hónapnév rövidítése: febr.

Farsang hava

Február hónap a „Februa” nevű megtisztulási és engesztelő ünnepről kapta a nevét. Az ókori Rómában az év utolsó hónapja volt február. E hónap 15-én Februus, az etruszk mitológiából ismert alvilági isten tisztelére ünnepeket tartottak, hogy bocsánatát elnyerve az emberek a bűneiktől megtisztuljanak. A farsang – őshazája az akkori Itália –, eredetileg a régi római Saturnalia pogány ünnepekből származik. A farsangi ünnepek, multságok a tél temetése és a tavasz eljövetele felett érzett öröm megnyilvánulása volt.

Tavasszal a természet újjászületik és kezdetét veheti a jólét. A bőséget dús, pazar lakomákkal, míg az újjászületést a fiatalok beavatását elősegítő szertartásokkal ünnepelték. Ezek a rítusok gyakran maszkaras formában zajlottak, elriasztandó a gonosz szellemeket és biztosítva a termékenységet. A keresztény egyház kezdetben üldözte a farsangi pogány szokásokat, később mégis kénytelen volt a vidámságnak, életörömnök átengedni ezt az időszakot. Az ünnepek csúcspontja a farsangi időszak legvége az ún. farsang farka (farsangvasárnap, farsanghétfő és húshagyókedd).

Ez a farsang utolsó vasárnapjától hamvazószerdáig tartó ünnepegsorozat, mely húshagyókedd éjfélig tart. Ehhez a naphoz képest számítva 40 nap múlva lesz húsvét vasárnapja. Jellemzően februárra szokott esni a leglátványosabb esemény, a farsangi karnevál, vagyis a farsangzáró harsány, zenés, tánccos, zínompás jelmezes felvonulás. A leghíresebb a Braziliában zajló riói karnevál és az olaszországi verencei karnevál, hazánkban pedig a busójárás. Azokban az években, amikor a tavaszi nap-éj egyenlőséghez a legtávolabbi időpontokban van húsvét (április 10-25), ezek az ünnepek március elejére esnek.

A katolikus egyház a kánai menyegzőre emlékezve ellensúlyozta a pogány rituálét, ezzel is magyarázható, hogy a lakodalmak többségét farsang idején tartották, de azzal is, hogy dologidőben erre nem is lett volna alkalom. Hazánkban, Mohács környékén a farsang utolsó vasárnapján csúf, rémisztő álarcot öltöttek az emberek és kürtszóval, kolompolással, hangos kiáltozással ijesztették el a telet, később az idegen uralom alatt, főleg, a török katonákat. Vízkeresztől (jan. 6.) hamvazószerdáig (húsvét előtti 40. nap) tartó farsangi időszak elengedhetetlen velejárója az édességként asztalra kerülő finom nyalánkság, a farsangi fánk. A farsangi napokban tartották és tartják napjainkban is a disznótorokat, ekkor készítik el a húsvétra beérő sonkát is, amely a húsvét jellegzetes étele (lásd április hónapnál, 31. oldal!). A kocsonya, rétes, tyúkhúsleves, töltött káposzta és még a cibereleves is az elmaradhatatlan szezonális ételek közé tartozik.

Népi jóslás az időjárásra vonatkozóan:

A népi hagyomány szerint, ha a barnamedve gyertyaszentelő napján, február 2-án kijön a fedezékéből (odvából) és meglátja az árnyékát, akkor visszabújik és alszik tovább, mert hosszú lesz a tél. Ha viszont borús idő van, akkor kint marad, mert rövidesen jön a tavasz. A tudomány ezt nem igazolja.

Februári nevezetes napok közül néhány

- 02. Gyertyaszentelő
- 12. Darwin-nap
- 14. Valentin-nap
- 19. Nemzetközi férfinap
- 22. Szt. Péter székfoglalása
- 24. Szökőnap
- 25. (24.) Jégtörő Mátyás
- 28. (29.) Terminus (télzáró)

Februárban tartják négyévenként a téli olimpiai játékokat, az utóbbi időkben a nyári játékok közötti páros években.

Híres farsangról szóló költemény:

CSOKONAI Vitéz Mihály – *Dorottya vagyis a dámák diadalma a farságon*. Furcsa vitézi versezet négy könyvben 1798.

A télvég kedves növénye, a **hóvirág** virágzási ideje általában február-március között van, a legkorábban virágzó növények közé tartozik.

Forrás:

Britannica Hungarica
Wikipédia

Írta: Kiss Csaba



Echinocactus horizontalonius El Amparo, Coahuila

Fotó: TóTH Norbert

Kaktuszkalendárium *** Március

Na, végre tavasz van! A februárban bimbós növényeink az egyre erősödő nap hatására a 3. hónapban kibonthatják első ideji virágaikat. A *Rebutia* nemzetség fajai javában hozzák a bimbókat, üveg alatt már nyílnak is. A világos helyen, de nem üvegházban teletett példányokon is hamarosan megjelennek a bimbók. Egy másik, korán tavasszal virágzó kaktusz a *Sclerocactus uncinatus* (szinonim *Glandulicactus uncinatus*) ez idő tájt is bimbókat nevel, sőt egyes *Mammillaria* fajokon is fedezhetünk fel virágkezdeményeket. Ezeket a növényeket még ne öntözzük, mert könnyen lehullhatnak a friss bimbók.

A többi növénynél várjuk meg, míg a csúcsuk friss zöldje megjelenik. Tegyük melegebb és világosabb helyre őket. Lassan megkezdődhet az öntözés, de csak cseppenként. Jobban tesszük, ha meleg vízzel spricceljük növényeinket. Általában nálunk a tavasz elég hidegen indul, ezért még senki ne telepítse szabadba

a növényeit, bármilyen szépen süt is a nap. Egyes *Echinocereus* fajokat, amiknek a dúsabb virágzáshoz egy kis fagy sem árt, esőtől védett helyre kihelyezhetjük a szabadba, de földjük mindenképpen maradjon **száraz**. Így még megkaphatják a kellő fagyhatást. Szép, napos időben párasíthatunk vagy szellőztessük növényeink téli szálláshelyét. Elkezdhetjük a virágos növények megörökítését. Erre a legalkalmasabb egy digitális fényképezőgép, hiszen azonnal ellenőrizhetjük, hogy azt és úgy sikerült-e lefotózniunk, amit és ahogy akartunk. Számítógép használata esetén a lehetőségeink pedig szinte korlátlanok. (Bővebb fotózási tippeket a [KKK 1.](#) számában találhat)

Leendő üvegházunk építését ilyenkor ajánlatos elkezdeni, ha tudjuk, március végére fejezzük is be. A növények betelepítés után hálások lesznek.

Írta: VARGA Zoltán



Mammillaria aff. *jaliscana* ssp. *zacatecasensis* Estación Fuertes, Zacatecas állam (1600 m tszf.)

Fotó: VARGA Zoltán

Naptárkultúra *** Március

A Gergely-naptár 3. hónapja a **március**, amely 31 napos. Az év 60–91. napjait (szökőévben 61–92.) és a (9.)10–11.(12.) heteket foglalja magába. Az esztendő második 31 napos hónapja, az első negyed-év utolsó hava, a közfelfogás szerint pedig az első tavaszi hónap. A hónap latin martius elnevezését **Marsról**, a háború római istenéről kapta, vagyis: Mars isten hava. Az ókori Rómában szerencsét hozónak tartották, ha a háborút ez idő tájt indítják.

A régi római naptárban március volt az esztendő első hónapja. A 18. századi nyelvújítók által javasolt magyar elnevezése (március vagy a régies **martius** hónapnév helyett) **olvanos**. A régi magyar neve – mely népi kalendáriumokban szerepelt – **böjt máshava**, de **böjtmás hava** néven is említették, ősi magyar nevének pedig **kikelet**. Szokásos években a március a hét ugyanazon napjával kezdődik, mint az adott év februárja és novembere. Szökőévben a március a hét ugyanazon napjával kezdődik, mint a november. A hónapnév rövidítése: márc.

Tavaszi hava

A négy évszak közül a tavaszhoz tartozik a kezdés, a kikelet. Az egyszerű szántó-vető ember számára a megfigyelés szolgált útmutatóul arra, hogy a mezei munkát hogyan és főképpen mikor végezze. Márciusra vége lett a téli szobai munkának, a szövésnek, fonásnak és a kézimunkázásnak. A hónap közepe tája mindig is a **vetés** ideje, a tavaszi munka kezdete a szántóföldön, a gyümölcsösben és a szőlőben egyaránt. Március idusa után a tavaszi zsendülés végleges. Ezekkel kapcsolatos mondások: „*Ki, mint vet, úgy arat*”, „*Ki szelet vet, vihart arat*”, „*Tavaszi szél vizet áraszt*”. Március 21-én van a 12–12 órás tavaszi nap-éj egyenlőség, a kelő Nap épp keleten jelenik meg, ez egykor talán az év kezdete is lehetett. A horizonton lebukó Nap pedig épp a nyugati égtájat jelzi. Ettől a naptól kezdve egész június 21-ig (nagyjából Szent Iván napjáig: június 24.) a Nap egyre hosszabban, egyre magasabban, egyre nagyobb ívet fut be. A delelő napnak ekkor a legrövidebb az árnyéka, mely pontosan északra mutat (lásd: Június, 35. oldal!)

Március elejére meg is érkeznek a tavasz hírnökei, a költöző madarak, közülük legismertebbek a gólyák és a fecskék. Lassan a természet is virágba borul. Ennek reményében a hónap első szerdáján sok helyen a méhészek is kiengedik a méheket, de általánosan ez inkább József napra tehető, és a jószágokat is kihajtják a legelőre. A télvég, kora tavasz kedves növénye, a hóvirág virágzási ideje általában február–március között van, a legkorábban virágzó növények közé tartozik.

A tavaszi nap-éj egyenlőséget követő hold-

tölte utáni első vasárnap van húsvét. Azokban az években, amikor a tavaszi nap-éj egyenlőséghez a legtávolabbi időpontokban van húsvét (április 10–25), a farsangi ünnepségek záró része (a farsang farka) március elejére esik. A farsangi ünnepségek, mulatságok a tél temetése és a tavasz eljövetele felett érzett öröm megnyilvánulása volt. Vízkeresztől (jan. 6.) hamvazószerdáig (húsvét előtti 40. nap) tartó farsangi időszak elengedhetetlen velejárója az édességként asztalra kerülő finom nyalánkság, a farsangi fánk. A farsangi napokban tartották és tartják napjainkban is a disznótorokat, kocsonyafesztiválokat, ekkor készítik el a húsvétra beérő sonkát is, amely a húsvét jellegzetes étele.

Népi jóslások az időjárásra vonatkozóan:

Előjáróban megemlítendő, hogy nagyapáink szerint március 15-én gyerekkorukban ők már meztőláb jártak. Ez meglehetősen ritkán történhetett meg a hideg talaj miatt, inkább a cipőhiány és/vagy takarékoság lehetett az oka.

A hónap közepe után “*Sándor, József, Benedek – zsákban hozzák meleget*”.

Márciusi nevezetes napok közül néhány:

- 01. A meteorológiai tavasz kezdete
- 08. Nemzetközi nőnap
- 15. Március idusa, Magyarország nemzeti ünnepe
- 16. A farsang lehetséges legkésőbbi zárónapja
- 21. Tavaszi nap-éj egyenlőség, a csillagászati tavasz kezdete
- 22. A víz világnapja
- 23. Meteorológiai világnap
- 29. A csillagászat napja

Március utolsó vasárnapja: a nyári időszámítás kezdete

A húsvét valamelyik március 22-e utáni vasárnapra esik.

A **Mars** bolygó az égen vörös színben látható.

Március a közfelfogás szerint a tavasz kezdete. Ez igaz, de a télből nem minden átmenet nélkül lesz tavasz. Ezt a helyzetet óvatosan kell kezelni, főleg, a növények esetében az esetleges fagykárak miatt.

Forrás:

Britannica Hungarica
Wikipédia

Írta: Kiss Csaba

Kaktuszkalendárium *** Április

A tavasz II. (az év 4.), de még szeszélyes havában, ha jobban körülnézünk szűrös kedvenceink között, mind több növényen figyelhetünk meg egyre több bimbót, és/vagy a tenyészcsúcson világosabb zöld színt. Például: az *Echinopsis*, a *Lobivia*, a *Gymnocylcium*, az *Echinocereus* nemzetség fajain. Ezeket az egyedeket lehetőleg tegyük világosabb helyre (korábban alakítsunk ki egy ilyen kaktuszneveldét) és óvatosan öntözzük (kevés vizet adagolva, inkább az edény falához közel!). Az áprilisi öntözést ajánlatos meleg délelőtt végezni, hogy még a hűvösebb éjszaka előtt elpárologjon a víz a növények felületéről. A szabadban telet kaktuszokon is már megfigyelhetjük, hogy szárukról eltűnnek a ráncok, megelevenednek. Az *Opuntia*k lassabban indulnak, de az *Escobaria*kon és egyes *Echinocereus*okon bimbókat és/vagy friss hajtást vehetünk észre. A magashegységi *Pediocactus*ok kora tavasszal virágzóak, így ekkorra sok bimbóval hálálják meg a szakszerű teletetést. A téli magvetések pikírozására (tűzdelésére) is optimális az időjárás.

A túl erős napfénytől még védjük meg a legifjabbakat. A nagyobb növények átültetésére is kiválóan alkalmas ez az időszak. A már megindult és a csak tavasszal, valamint tavasszal és ősszel is hajtó fajokat nyugodtan öntözzük, a pangó víz kerülendő. Olyan tálcát, amely nem engedi át a vizet, vagy alul nem perforált, ne használjunk. A kártevők ellen, ha még nem védekeztünk, akkor az első öntözések közé érdemes beiktatni egy felszívódó rovarölőszeres öntözést. Sok növényt veszíthetünk, ha a frissen “felébredt” kaktuszaink éhes kártevők szabad prédájává válnak.

A hónap vége felé az oltásra szánt alanyokat már érdemes meghajtatni, hogy májusra készen legyenek. Ezt úgy érhetjük el, hogy az alanyt meleg, nedves helyre tesszük, de előtte ellenőrizzük az állapotát. Csak egészséges, teljes növekedésben levő alanyra érdemes oltani, így a téli kelésű magoncokat feloltva, őszre már korukhoz képest sokkal méretesebb kaktuszokat kaphatunk (főleg *Pereskia*sison!). Áprilisban is fotózzunk minél többet!

Írta: VARGA Zoltán



Lophophora alberto-vojtchii Matamoros, Zacatecas állam (1575 m tszf.)

Fotó: VARGA Zoltán

A Gergely-naptár 4. hónapja az **április**, amely 30 napos. Az év 91–120. napjait (szökőévben 92–121.) és a (12.)13–17(18.) heteket foglalja magába. Az esztendő első 30 napos hónapja, a második negyedév első hava, a közfelfogás szerint szeszélyes hónap. Az április hónapnév a latin *aperire* szóból származik, melynek jelentése: megnyitni – ez valószínűleg utalás az ez idő tájt kinyíló természetre. *Aperire*, ismertebb másik nevén Vénusz, Mars kedvese volt.

A régi római naptárban, mivel március volt az esztendő első hónapja, így azt április követte másodikként. A 18. századi nyelvújítók által javasolt magyar elnevezése április helyett **nyílonos**. A régi magyar nevén **Szent György hava**, ősi magyar nevén pedig **Szelek hava**, de **tavasutónak** is nevezték. Az április a hét ugyanazon napjával kezdődik, mint az adott év júliusa. A 4 évenkénti szökőévben azonban ez mindig megváltozik, akkor az április a hét ugyanazon napjával kezdődik, mint a január. A hónapnév rövidítése: ápr.

Szeszélyes hónap

A négy évszak közül a tavaszhoz tartozik a kezdet, a kikelet, vagyis a tavaszi zsendülés leglátványosabb szakasza: a rügyfakadás és a virágok kinyílása. Ez áprilusra még fokozottabban igaz, mint márciusra (ezért tavasz hónap is nevezik).

Áprilisban a tavasz hírnökei: a költöző madarak – melyek közül legismertebbek a gólyák és a fecskék – már építik vagy felújítják a fészkeket.

Április 1-je a korabeli időkben több kultúrában az évkedző nap volt. Miután ez a naptárreformot követően átkerült január 1-re, április első napja „komolytalan” újjévve, bolondos nappá módosult. Ezt a hagyományt megőrizve lett mind máig a bolondok napja. Akit ilyenkor valami tréfával becsaptak, beugrattak, gyakran ezzel a mondókéval gúnyolták:

„Április bolondja, május szamara!”

Április jellemzően a húsvéti ünnepek jegyében zajlik, és mivel mozgó ünnep, ezért csak 70%-ban esik erre a hónapra. A katolikus egyház fontolgatja, hogy „rögzített” ünnepé módosítja. (Az előzetes elképzelések szerint mindig április 2. vasárnapján tartanák. Az 1. vasárnap lenne a virágvasárnap, melyet a nagyhét követ.) A húsvétot megelőző vasárnap a virágvasárnap, mely Jézusnak Jeruzsálemben történő ünnepélyes bevonulásának állít emléket. A húsvétot megelőző péntek a nagypéntek, Jézus kereszthalálának napja, nagyszombat pedig a feltámadásé. Húsvétvasárnap a keresztény egyház legnagyobb ünnepe, húsvéthét fő a legnépszerűbb népszokás: a locsolás, a hímes tojás ajándékozásának napja. (Idézet: „Mikor

Jézust keresztre feszítették, odament egy asszony, aki kosarában tojást vitt. Letette és elkezdett imádkozni. Egyszer csak egy csöpp vér csöppent az egyik tojásra és megpirosodott tőle. Ezért festik pirosra a tojást húsvétkor”.) A tojás Jézus újjászületését jelképezi. A húsvét utáni hét a fehérhét, vasárnap a fehérvasárnap, mely a barátkozás, komatál küldésének az ideje.

A farsangi napokban tartották és tartják napjainkban is a disznótorokat, ekkor készítik el a húsvétra beérő hagyományos házisonkát is, amely a húsvét jellegzetes főétele az elmaradhatatlan főtt tojással és tormával. További húsvéti ételek közé tartozik a bableves, mákos tészta, bárány- és halételek, diós, mákos kalács.

A húsvéti ünnepek alatt hódolhatunk különböző kedvtelésnek, például a kaktuszgyűjtésnek is, és a locsolók, vagy a meglocsoltak gondoljanak arra, hogy: A szürös tekintetű kaktuszkedvelőben is szolid lélek lakozhat!

Népi jóslások az időjárásra vonatkozóan:

Április esőtől nyílnak május virágai. (Szólásmondás) Ha Tibor napján (14.) már szép zöld a vetés, akkor jó lesz a szénatermés. A hagyomány szerint ilyenkor szólal meg a kakukk.

Márk (25.) napján, ha a pacsirta, fűrj vagy béka szól a búzavetésből, az jó termést ígér.

Áprilisi nevezetes napok közül néhány:

01. A bolondok napja
 11. A magyar költészet napja
 12. Űrhajózási világnap
 15. A fűtési szilvón hivatalos vége. A haderőnél a téli-nyári öltözék váltásának a napja.
 22. A Föld napja
 24. Sárkányölő Szent György napja.
 30. A méhek napja Magyarországon
- A nyári időszámítás miatt minden nap 1 órával korábban kezdődik.

A húsvét valamelyik – március 22-e és április 25-e közötti – vasárnapra esik. Ez idő tájt van az általános és középiskolákban a tavaszi szünet.

Az április már igazi tavaszi hónap, de még a völgyekben, magasabb vidékeken, fagyzugos helyeken, főleg az éjszakai és a kora reggeli órákban előfordulhatnak kisebb mértékű talaj menti fagyok.

Forrás:

Britannica Hungarica
Wikipédia Creative Commons

Írta: Kiss Csaba

Kaktuszkalendárium *** Május

Az év 5. és a tavasz utolsó hónapja, de egyben a legszebb is, mivel ez az aktív növekedés és virágzás időszaka a legtöbb kaktusznál. Többek között az *Astrophytum*, *Copiapoa*, *Echinocereus*, *Echinopsis*, *Epiphyllum*, *Ferocactus*, *Gymnocalycium*, *Mammillaria*, *Matucana*, *Opuntia*, *Parodia*, *Rebutia*, *Uebelmannia* nemzetségek fajai bontogatják viráglepleiket. Meleg napok után este bőségesen öntözhetünk. A kártevők elleni védekezést továbbra se feledjük.

A kaktuszok tápoldatozásának is itt az ideje. (Bár én személy szerint nem vagyok ennek híve.) Tápoldat alkalmazása esetén esetleg nyerhetünk 1 évet az átültetésben. Az észszerű tápoldatozással gyorsabb növekedést és bőségesebb virágzást érhetünk el.

Figyeljünk arra, hogy a felhasznált műtrágya ne tartalmazzon túl sok nitrogént (N), mert az a kaktuszaink túlzott növekedését, sarjadzását eredményezi. A túltáplált növények szövetei lazák, sérülékenyek és sokkal védtelenebbek a kártevőkkel és kórokozókkal szemben, és a sarjak lehetnek nemkívánatosak is. Tehát olyan műtrágyát válasszunk, amiben a foszfor (P) és a kálium (K) aránya magasabb. Ezek a virágok (termés, magok) és a gyökerek növekedését serkentik inkább. A másik fontos dolog, hogy jó, ha tartalmaz mikro és makro elemeket is. [Ilyenek a vas (Fe), réz (Cu), magnézium (Mg), stb.,

amikre a növényeknek is szükségük van, igaz csak nagyon kis mértékben.] Tehát kb. 2 hetente tápoldatozzunk, betartva az előírt adagolást. Nyugalmi időszak kezdetén és végén ne tápoldatozzunk. Csak teljes növekedésben vagy virágzásban levő növényeinket szabad ily módon serkenteni. A tápoldat hátránya a benne található sók feldúsulása növényünk talajában. Ennek elkerülése érdekében időnként bő vízzel mossuk át a talajukat. (Ez időnkénti bőséges öntözést jelent, de nem túlóntozást!) Ha lehetséges, a felső "sódús" talajréteget óvatosan távolítsuk el, és pótoljuk friss kaktuszfölddel.

A megnövekedő fény mennyiség és fényerősség egyes kaktuszokra már károsan hat. Ez olyan fajoknál jelent veszélyt, amelyek élőhelyükön is "árnyékban", füvek, bokrok, fák, sziklák, más kaktuszok védelmében élnek. Itt meg kell azt említenem, hogy a legtöbb kaktusz hazájában a fény mennyiség jóval több hazánkénál. Tehát egy ottani "árnyékos" élőhely még mindig több fényt ad a növénynek, mint nálunk pl. egy júniusi verőfényes délután. A fény milyensége viszont már más. Hiszen az "árnyékban" élő kaktuszok, nem kapnak direkt napfényt, viszont szórt fényből rengeteget. Ilyen kaktusz az *Obregonia denegrii*. Tartása nem könnyű, noha magról elég jól kel, felnevelni már körülményesebb.



Mammillaria (M. stella-de-tacubaya) lasiacantha Nazas, Durango (1300m tszf.) Írta, Fotó: VARGA Zoltán

A Gergely-naptár 5. hónapja a **május**, amely 31 napos. Az év 121–151. napjait (szökőévben 122–152.) és a (18.)19–12(23.) heteket foglalja magába. Az esztendő harmadik 31 napos hónapja, a második negyedév 2. hava, a közfelfogás szerint a **legszebb hónap**. A május hónapnév a nevét Maia görög istennő római alakjáról kapta. Maia görög istennő római alakja, *Maia Maiestas*, aki a római mitológia szerint az ősi termékenység istennője volt.

A régi római naptárban, mivel március volt az esztendő első hónapja, így a sorban második április a május követte harmadikként. A 18. századi nyelvújítók által javasolt magyar elnevezése május helyett **zöldönös**. A régi magyar nevén – amely népi kalendáriumokban szerepelt – **pünkösd hava** vagy **ikrek hava**, ősi magyar nevén pedig **ígéret hava** és még napjainkban **tavasztutónak** is nevezik. A május a hét ugyanazon napjával kezdődik, mint a következő év januárja. A hónapnév rövidítése: máj.

Majális hava

A négy évszak közül a tavaszhoz tartozik a rügy-fakadás és a virágok nyílása. Ez áprilisra inkább igaz, mint márciusra, mely májusban tovább fokozódik és szinte minden fontosabb kultúrnövény virágzása (pl.: a burgonya, kukorica, napraforgó, szőlő stb. kivételével) be is fejeződik. Május jellegzetes gyümölcse a májusi cseresznye és a földieper. A virágzó akácfa földöntúli, felejthetetlen mézillata lengi be szinte a teljes hónapot. Hagyományos népszokás a májusfa-állítás lányos házaknál. A május, mint pünkösd hava elnevezés onnan ered, hogy általában májusra esik ez az ünnep, a húsvétól számított 50. napon, május 10. és június 13. között. Május elején, közepe táján van a középiskolákban a ballagás és az írásbeli érettségi vizsga.

A kaktuszok virágzása kiteljesedik s talán ebben a hónapban a legintenzívebb, főleg, ha a napsütéses órák száma és a hőmérséklet átlag feletti.

Az anyák napján és gyermeknapon új hagyományt teremtve bátran ajándékozzunk **virágzó kaktuszokat** Közismert szállóige: Májusi eső aranyat ér!

Májusi nevezetes napok közül néhány:

- 01. A munka (munkás) ünnepe
- 10. Madarak és fák napja
- 12-13-14. Fagyos szentek napja
- 15. Az állat- és növény szeretet napja

Forrás:
Britannica Hungarica
Wikipédia Creative Commons
Új Magyar lexikon

Írta: Kiss Csaba



Strombocactus disciformis subsp. *esperanzae*
Alamos, Guanajuato **Fotó:** TÓTH Norbert

Kaktuszkalendárium *** Június

Az év 6. és legmelegebb időszaka, a nyár 1. hava, annak ellenére, hogy a meteorológiai nyár kezdete csak június 21-re esik, vagyis a legrövidebb éjszaka (Szent Iván napja 24-e) is ez idő tájt van. Több mint egy hónapig 17 órás nappalokra és napsütésre számíthatunk, de azt se felejtjük el, hogy Medárd (8-a) is ebben a hónapban van, s a népi megfigyelés szerint a 40 napos esős időszak is bekövetkezhet.

Öntözzünk bőséggel, kalkulálva az előbb leírtakat és legjobb, ha alkonyatkor vagy este tesszük ezt. A kiöntözött víz jobban hasznosul (kevesebb párolog el feleslegesen), és az állott víz, valamint az egész napi napsütésben felhevült kaktuszok testhőmérséklete is közelebb kerül egymáshoz. Egyes kaktuszfajok azt is kedvelik, ha langyos vízzel spricceljük őket. Persze ezt is csak a hajnali vagy esti órákban, de mindenképpen árnyékos és nem tűző napos helyen. Az oltáshoz igencsak optimális a hőmérséklet és a legkedvezőbb az időszak,

mert a legtöbb kaktusz intenzív növekedésben van. A dugványozáshoz is jó az idő, a megszedett szártagokat pár napig "szárítsuk", hogy a nyílt seb beszáradjon. A dugványokat homokkal kevert kertiföldbe ültessük és óvatosan öntözzük. A tavasszal és télen vetett magokból kikelt magoncokat is kitűzdelhetjük (pikírozás), ha még nem tettük meg. A kis növényeknek még nem kell olyan erős napfény, mint a felnőtt egyedeknek. Kis árnyékolás mellett nagyobbra is nőnek megfelelő nedvesség biztosítása mellett.

Az *Opuntia*k is virágzásba kezdenek. A télálló kertbe kiültetett fajok lapjai roskadoznak a bimbóktól és a virágoktól. Ha sok termést szeretnénk, egy kis ecsettel segítsünk be a méheknek, biztosítva ezzel a bőséges és hatékony megporzást. A kártevők elleni védekezésről most se feledkezzünk meg. A fényképezést is folytassuk.

Írta: VARGA Zoltán



Echinocereus adustus ssp. *roemerii* El Carmen, Durango állam (2390 m tszf.)

Fotó: VARGA Zoltán

Naptárkultúra *** Június

A Gergely-naptár 6. hónapja a **június**, amely 30 napos. Az év 152–181. napjait (szökőévben 153–182.) és a (22.)23–26.(27.) heteket foglalja magába. Az esztendő második 30 napos hónapja, a második negyedév 3. hava, a közfelfogás szerint a vakáció hónapja. A június (Iunonius) hónap a nevét Júnóról (Iuno), a gyermekáldás és a házasság római istennőjéről kapta, aki Jupiter felesége volt és a görög Héra latin megfelelője. Julius CAESAR naptárreformja (Kr. e. 46.) óta 30 napos, azelőtt 29 napos volt. A 18. századi nyelvújítók által javasolt magyar elnevezése június helyett **termenes**. A régi magyar nevén – amely népi kalendáriumokban szerepelt – **Szent Iván hava**, **rák hava** és **kaszáló hó**, ősi magyar nevén pedig **napisten hava** és napjainkban még **nyárelőnek** is nevezik. A június sem a szokványos normál, sem a szökőévekben nem kezdődik olyan nappal, amely a hónapok közül bármelyikkel is egyezzen. A hónapnév rövidítése: jún.

Vakáció hava

A mérsékelt égövben, így Magyarországon is június elseje a meteorológiai nyár kezdete. (A déli féltekén az ehhez hasonló égövben és ugyanekkor a meteorológiai tél kezdődik.)

Június 21-én vagy a közvetlen környékén van a csillagászati nyári napforduló, mivel időnként 20-ra vagy 22-re esik. Ekkor van a Föld északi féltekén a nyári napforduló, a déli féltekén a téli napforduló. Ennek megünneplésére a nyári napfordulóhoz legközelebbi (3–4.) vasárnap tartják a Nap napját. A június az első félév záró hónapja. Érdekes módon az első félév napjainak száma 3-mal kevesebb (szökőévben 2-vel), mint a második félév. Igaz 365 nap esetén nem felezhető, szökőévben viszont igen, akkor 283 nap lehetne. Ennek az anomáliának a korrigálása megoldható lenne, anélkül hogy bármi megváltozna, a február 29 (szökőévben 30) napossá tételével augusztus rovására. A nap delelője június 21-én van, vagyis először ezen a napon a legrövidebb az éjszaka, mely 24-ig megismétlődik. Érdekes kérdést vet fel, vajon megközelítőleg miért nem egyformán meleg a sokévi átlagok alapján sem, az ugyanannyival előtte és ugyanannyival utána következő napok. Egyszerűbben: miért melegebb az utána lévő, mint az azzal egyező előző időszak? Nem néztem utána, de talán meteorológusok vagy csillagászok hiteles magyarázatot tudnának adni. Lehetséges, hogy hasonló a helyzet, mint napra vonatkoztatva: jellemzően 10–12 ó. között hűvösebb van, mint 12–14 óra között.

Június közepén kezdődik minden általános és középiskolában a nyári vakáció.

Júniusban hasonló társas kirándulásokat szerveznek a közeli ismerősök, mint májusban, melyet juniálisnak neveznek.

Apünkösd időnként ebben a hónapban is előfordul, igaz általában májusra esik ez az ünnep, a húsvétól számított 50. napon, vagyis május 10-e és június 13-a közé.

Az aratás tradicionálisan minden esztendőben e hó 29-én, Péter, Pál napján kezdődik.

Népi jóslások az időjárásra vonatkozóan:

Június 8. Medárd napja. Időjárásjósló nap. A közhitel szerint, ha ezen a napon esik az eső, akkor negyven napig esni fog, ellenkező esetben pedig ugyanennyi ideig szárazság lesz. A tudomány ezt nem igazolja. Hivatalos mérések alapján június az év legcsapadékosabb hónapja!

Júniusi nevezetes napok közül néhány:

- 01. A meteorológiai nyár kezdete
- 04. Trianon, a magyar fájdalom napja (1920)
- 05. Környezetvédelmi világnap
- 08. Medárd, az óceánok világnapja.
- 17. Az elsivatagosodás világnapja
- 21. A zene ünnepe
- 21. (20–22) a nyári napforduló (csillagászati nyár) kezdete
- 24. Szent Iván napja
- 29. Péter, Pál napja, az aratás kezdete
- Június 1. vasárnapja: pedagógusnap Magyarországon
- Június 3. vasárnapja: apák napja
- Június utolsó hétvégéje: Budapesti Búcsú, annak emlékére, hogy 1991. június 30-ig kellett elhagynia Magyarországot területét az utolsó szovjet megszálló katonának.

A nyári időszámítás miatt minden nap (a valóságban) 1 órával korábban kezdődik.

A június az első igazi nyári hónap. A kaktuszok virágzása tehát még javában tart és június hónapban is állandóan gyönyörködhetünk a rendkívül változatos színű, de sajnos, rövid életű virágokban, így az 1. vasárnapra eső pedagógusnapon a diákok meglephetik a tanáraikat, a 3. vasárnapon tartandó apák napján pedig a gyerekek az édesapjukat szépen fejlett, pompásan virágzó kaktuszokkal.

Forrás:

Britannica Hungarica
Wikipédia Creative Commons
Új Magyar lexikon

Írta: Kiss Csaba





Az év 7., egyben a nyár 2. hónapjával kezdődik az esztendő II. fele. Ez a legmelegebb hónap, és a naplajok ilyenkor a leghosszabbak. Felhőmentes időben közel 17 órán át, „*Tüzesen süt le a nyári nap sugára...*”.

A kaktuszok már kevésbé intenzíven virágoznak, a legtöbb túl van a tavaszi virágdömpingjén, és a nyári pihenőszakba lépnek. Ez az időszak azonban sok kaktusz nyári növekedésének ideje is. Minden kaktusz teljes napfénynek és a legnagyobb hőségnek van kitéve a szabadban. A féltő gondoskodás továbbra is ajánlatos. A legtöbb kaktusz kiválóan érzi magát a szabadban olyan helyen, ahol nincs kitéve az időjárás mindenféle viszontagságainak – a zivatároknak, a hirtelen nagy mennyiségű záporoknak, tartósabb esőzéseknek, a lehetséges jégveréseknek. A puha húsú (pl. *Lophophora williamsii*), vagy gyér töviszettségű fajok (pl. *Matucana madisoniorum*) jégeső ellen teljesen védtelenek, a hajás kaktuszok (pl. *Cephalocereus senilis*) fehéres színű hajzata szabadban a por és eső révén meg könnyen elszürkülhet, tehát ezeket és a hasonló tulajdonságú fajokat védett helyen tartjuk. Kaktuszaink bőségesen virágoznak, és már az este, vagy éjszaka nyilók is hozzák virágjukat, mint egyes *Cereus*ok és a kaktuszok családjának legnagyobb, egyik legszebb és illatos virágú faja a *Selecereus grandiflorus*, továbbá több *Echinopsis* faj is. Az üvegházban, fóliasátorban vagy polikarbonát pavilonban a növények túlhevülése és megégése bőséges szellőztetéssel és alkalmas árnyékolással (a tető felől erősebb, oldalról gyengébb, vagy a delelő környékén 4–4 óra árnyékolással) elkerülhető. Ha lehetséges, teljes mértékben szellőztessünk éjjel-nappal. Nagy forróság esetén a déli időszakban legalább 2 óránként az üvegház környezetét, tetejét, oldalát, sőt, a padozatot is hűtsük csapvizessal, spricceléssel. A szellőztetésnél az erős huzatot kerüljük, mert gyorsan szárít, port kavart, és a labilisabban álló növényeket feldöntheti. Sok növénynek ez (a legmelegebb időszak) a nyári pihenés ideje, ezért a legforróbb napokon takarékoskodjunk az öntözéssel és a permetezéssel. 30 °C alatt viszont bőségesen öntözzünk és a portalanító zuhanyzásról is gondoskodjunk, de azt ne reggel és ne a tűző napfényben végezzük, hanem várjuk meg az alkonyatot. Langyos esővízzel vagy állott csapvízzel öntözzünk, így nem „forrázzuk le” a felhevült növényeket. A felszivató módszer alkalmasabb lehet a sokszerű hideg zuhanynál. Napfényben a növények testrészen maradó vízcseppek nagyítólencként működve megégetik a pozsgások bőrét. A sziklakertben a télálló kaktuszok tekintetében a hidegvizes öntözés semmilyen hátránnyal nem jár. A kaktusztermesztés alapja a

szükséges vízadagolás, az optimális szellőztetés, és a megfelelő árnyékolás a túlhevülés elkerülése végett. Nem minden kaktusz kedveli a teljes nyári napfényt. Az epifita fajoknak ilyenkor még a félárnyék is túl sok, ezeket a levélszerű szárú kaktuszokat helyezük lombos fák, tülevelűek, bokrok vagy magasabb kultúrnövények védelmébe, de mesterséges árnyékolást is alkalmazhatunk (sátor, terasz alá stb.). Júliustól a *Schlumbergera truncata* növekedése kezd lelassulni, ezért ne tápoldatozzuk, de heti 1–2 alkalommal öntözzük meg. A túl sűrűn kelt magoncokat tűzdeljük ki. Az átültetés kiszikkadt talaj mellett júliusban is folytatható. Az átültetésnél vigyázzunk a hajtások friss csúcán képződött idei sérülékeny bőrre, az esetleges másodlagos bimbóképződésre és a még lágy, könnyen leváló tövisekre. Az átültetés, dugványozás és az oltás folytatható, de ez évi oltásainkat mihamarább fejezzük be. A magvetések szinte természetes módon történhetnek, nincs szükség mesterséges melegre, fényre, és a gombafertőzés veszélye is kisebb. Ha lehet, minden nap ellenőrizzük növényeinket, hogy bármely kedvező és főleg kedvezőtlen változást azonnal felfedezzünk, és a szükséges esetben sürgősen tudjunk tenni ellene. A nehezen ellenőrizhető növényeket alaposabban vizsgáljuk meg, „fésüljük” szét a bozontos, hajszerű töviseket, főleg a tenyészcsúcs és a gyökérnyak környezetét kurkásszuk át – pl. *Cephalocereus senilis*, *Cleistocactus*ok, *Espostóák*, egyes *Mammillariák* esetén. Nem árt, ha nagyítólencként is használunk. Ha nem találunk semmilyen kártevőt, de a növényünk satnyul, gyanakodhatunk gyökérfertőzésre. Emeljük ki, tisztítsuk meg a földtől, és látni fogjuk a betegség okát. Pl. elszáradt vagy elrothadt gyökér, gomba, penész, gyapjastetvek, egyéb élősködők stb. Sokszor elég, ha fertőtleníttük a gyökeret, vissza is vágthatjuk, de lehet, hogy csak a gyökérnyak és az alsó szártrész egy részének lemetszésével menthetjük meg a rothadó növényt. A metszett felületet gombaölőszerral kezeljük le, hagyjuk egy hétig száradni, majd gyökereztesdük újra. 4–5 hét múlva meleg, páras helyen új gyökere fejlődik. Ezután tegyük új kaktuszföldbe félárnyékos helyre, és óvatosan öntözzük, rá egy hónapra már ugyanúgy gondozhatjuk, mint a többi növényt. Gyökereztető hormonkezelést is alkalmazhatunk (**Incit-8**). Gyökereztetés helyett fel is olthatjuk a megcsontkított növényeket, de ehhez komolyabb előkészültre és gyakorlatra van szükség. Júliusban speciális kaktusztrágyával bátran tápoldatozhatunk, de friss átültetésnél ez szükségtelen. Az időjárás előrejelzést továbbra is mindig kísérjük figyelemmel, nagy vihart megelőzően a nyílásokat

jól zárjuk be. A fedél nélkül tartott kaktuszok árnyékolását és jégverés elleni védelmét továbbra is biztosítjuk hálóval. A vihar általi felborulás ellen tartjuk ezután is rögzítve a magas *Cereus*okat és az *Opuntia*kat, ha nem a talajba süllyesztettük. A *Ferocactus latispinus* virágzására csak december körül számítsunk.

A kaktuszok tavaszi virágzása befejeződik, azonban néhány faj nyári virágzása megkezdődik vagy folytatódik és július hónapban is gyönyörköd-

hetünk a rendkívül változatos színű, esetenként még rövidebb életű virágokban. Továbbra is számíthatunk az *Echinopsis*, *Ferocactus*, *Gymnocylcium* és *Rebutia* fajok számottevő virágzására.

A teendők elvégzése után nyugodtan elutazhatunk 2–3 hétre is, kaktuszaink nem fognak semmiben sem hiányt szenvedni, ezért ne bízzuk gondozásukat senkire, főleg egy segítőkész, de hozzá nem értő személyre.

Írta: Kiss Csaba



Aztekium ritterii, Pedro Carrizales, Rayones-völgy, Nuevo León állam (1050 m tszf.)

Fotó: VARGA Zoltán

Naptárkultúra *** Július

A Gergely-naptár 7. hónapja a **július**, amely 31 napos. Az év 182–212. napjait (szökőévben 183–213.) és a (27.)28–31(32) heteket foglalja magába. Az esztendő negyedik 31 napos hónapja, a második félév és a harmadik negyedév 1. hava, az általános tapasztalatok és a hivatalos meteorológiai adatok szerint az év legmelegebb hónapja. A július hónap névadója Julius CAESAR (i.e. 100. Quintilis 13. – i.e. 44. március 15.), a nagy hadvezér és a legelső római császár. I.e. 44-ben Marcus ANTONIUS hízelgő javaslatára nevezték el júliusnak Julius CAESARÓL, aki e hónap 13. napján született.

A régi római naptárban a márciussal kezdődő évben ez az ötödik hónap volt. Ennek megfelelően latinul eredetileg **Quintilis** – magyarul **ötödik** – volt a hónap neve, csak később Julius CAESAR naptárreformja (I. e. 46) révén nevezték át júliusra és tették 31 napossá.

Egészen a 18. századig a nagyon hasonló Júlia nő keresztnévből eredeztették. A 18. századi nyelvújítók által javasolt magyar elnevezése július helyett **kalászosos**. A régi magyar névén – amely népi kalendáriumokban is szerepelt – **Szent Jakab hava**, ősi magyar névén pedig **Áldás hava**. Napjainkban még a **nyárhó** nevet is viseli. A július a szokványos normál években a hét ugyanazon napjával kezdődik, mint az adott év áprilisa, szökőévekben pedig a januárral azonos. A hónapnév rövidítése: júl.

Kánikula hava

A július az északi mérsékelt égövben az esztendő legforróbb hava, igazi kánikula a javából. Még a hajnali hőmérséklet sem nagyon csökken 20 °C alá, a nappali hőmérséklet meg árnyékban is megközelítheti a 40 °C-ot, vagy akár túl is lépheti. Amióta tudományos rendszerességgel rögzítik a hőmérsékleti adatokat, azóta az országos melegekordot 2007. július 12-én hétfőn Magyarországon, Kecskemét városban mérték, amely 41,7 °C volt. Jégesővel kísért záporok, zivatarok elég gyakran előfordulhatnak, de jelentős hőmérsékletcsökkenéssel ritkán járnak. Nap 16–17 órán át süt a nap, ebben a hónapban a legtöbb a napsütéses órák száma, megközelítheti, sőt, el is érheti az 500-at.

Július az igazi nyaralás hava is, ebben a hónapban mennek a legtöbben üdülni. Júliusban még javában tart minden általános és középiskolában a nyári vakáció. Az aratás tradicionálisan minden esztendőben június hó 29-én Péter, Pál napján kezdődik, de nagy része ebben a hónapban zajlik. A nyár üdítő csemegéjének számító görögdinnye szezonja is ekkor indul be.



Wilcoxia schmollii Vizarron, Queretaro **Fotó:** TóTH Norbert

Népi jóslások az időjárásra vonatkozóan:

Június 8. Medárd napja. Időjárásjósoló nap. A közhiedelem szerint, ha ezen a napon esik az eső, akkor negyven napig esni fog, ellenkező esetben pedig ugyanennyi ideig szárazság lesz. Amennyiben elfogadjuk – persze tudományos adatok ezt nem támasztják alá – ez az időszak áthúzódik július első két dekádjára is.

Júliusi nevezetes napok közül néhány

- 04. A függetlenség napja (USA)
- 11. Népesedési világnap
- 14. A Bastille bevételének a napja (1789)
- 16. Mexikóban ünnepnap
- 20. Neil Armstrong Holdra lépése (1969)
- 31. Kolumbusz Kristóf felfedezi Trinidad szigetét.
- 31. Petőfi Sándor halála (1849)
- Július 2. vasárnapja vasutasnap

A nyári időszámítás miatt (a valóságban) minden nap 1 órával korábban kezdődik!

Az Anna napi köszöntőhöz ne hagyjuk ki a legszebben virágzó kaktuszokat!

Forrás:

Britannica Hungarica
Wikipédia Creative Commons
Új Magyar lexikon

Írta: Kiss Csaba



TÓTH Norbert egy *Ferocactus pilosus* csoport mellett Vanegas, San Luis Potosí

Fotó: KÓSIK Péter

Kaktuszkalendárium *** Augusztus

A 8. hónap a meteorológiai nyár utolsó hava. Nappal hasonló meleg van, mint júliusban, legfeljebb az éjszakák hűvösebbek árnyalatnyival. A sűrű, hosszantartó felhős ég és a csapadék elég ritka, de rövid, kiadós záporokra számíthatunk. Tegyük lehetővé, hogy a növényeink számára tudjunk gyűjteni esővizet. Amennyiben üvegházunknak földfelszín alatti része is van, előzetesen gondoskodjunk róla, hogy a hirtelen nagy mennyiségben lezúduló csapadék ne öntesse el. Ha mégis megtörténne, készüljünk fel a mielőbbi kiszivattyúzására és kiszáritására. Kaktuszaink és egyéb pozsgásaink ekkorra már teljesen hozzászoktak a legerősebb és a leghosszabb napfényhez, noha már kb. 1 órával kevesebb a napsütéses órák száma (16), mint júliusban.

A napfénykedvelő fajoknál megszüntethetjük a teljes árnyékolást. A többi növény – főleg az árnyékkedvelő – továbbra sem lehet direkt napfénynek kitéve, főleg, 11–16 óra között. A fóliásátrakban, üvegházakban és egyéb zárt térben tartott pozsgás növények légtérét éjjel-nappal szellőztessük. Ez nemcsak az intenzív napsugárzás okozta erős nappali felmelegedés mérséklése miatt szükséges, hanem az éjszakai gyors visszahűlés is segíti, amely kedvezően hat növényeink természetes fejlődésére, így a másodvirágzás feltűnő bőségben mutatkozhat.

Nagy kánikulában üvegházunk tetőzetét, oldalait és környezetét is hűthetjük csapvizes spriceléssel. Üvegházunkban alkonyattájt alkalmazhatunk ködpermetezést, ha túl száraz a levegő, de számítani kell a gombafertőzések veszélyére. A *Blossfeldia liliputana* pl. egész nyáron feltétlenül napos déli/nyugati kitettségi helyet kíván, csak így virágzik és fejlődik megfelelően. Tartósan nagyon meleg időben gyakori nedvesítést (vízpermetezést, spricelést) igényel, ekkor nem szabad közvetlen tűző napon tartani, főleg a déli órákban. A virágok csak nagyon nagy melegben (nem feltétlen direkt tűző napon) nyílnak ki teljesen.

Hasznos, ha tudjuk mérni a minimum-maximum hőmérsékleten kívül a levegő relatív nedveségtartalmát is. A szabadba kihelyezett növényekre különösebb gondot nem kell fordítani, a nappali és éjszakai órák hőmérsékletváltozása és a nyílt környezeti hatások kedvezőek számukra.

További főbb tennivalóink tömören:

- **teljes öntözés** 1–2 hetente, a hónap vége felé, vagy tartósan hűvösebb időben mérsékeltebben.
- **permetezés**, ha találunk kártevőt, főleg, pajzstetűt és takácsatkát.
- **párástás** 2–3 naponta, ha szükséges.
- **szellőztetés** állandóan

- **árnyékolás** 35 °C fölött, legegyszerűbb a raschelháló használata.
- **magszüretelés** papírtasakokban, fajnévvel, dátummal, teljesen megtisztított állapotban.
- **mesterséges beporzás** (fajtisztán)
- **tápoldatazás** a tárgyévben utoljára, hogy a növényeket ne késztessek időn túli fejlődésre.
- **dugványozás** már csak ebben a hónapban. A dugványok metszési felületét 1–2 hétig hagyjuk beszáradni, majd folyami homokba helyezve tavaszra meg is gyökeresedik.
- **áttűzdelés** akkor, ha elég fejlettek a magoncok.
- **fotózás** – Minden fontos élményt örökítsünk meg!

Az **áttűzdelés**nél vigyázzunk a gyökerek épiségére, ne sérüljenek meg, ne hajoljanak vissza, és kellően tömörítsük a talajt körülötte. A tűzdelést követő 3–4 nap múlva megkezdhetjük az öntözést, addigra begyógyulnak a láthatatlan, véletlenszerű sérülések. Több tapasztalt kaktuszzsakértő szerint a tűzdelést célszerűbb a következő évben végezni, mivel az erőteljesebb növények megmaradási esélye jóval kedvezőbb lesz.

A növények egészségi állapotára továbbra is figyeljünk. A nyári időszakban különösen a takácsatkák jelentenek nagy veszélyt. A meztelencsiga egész évben folyamatosan károsíthat, főleg nedvesebb időszakban s ez a veszély a késő őszi esősebb időben, vagy a hűvösebb, harmatos reggelek alkalmával fokozódhat. A nemkívánatos beporzók ellen augusztusban is folyamatosan védekezzünk rovarhálóval.

Az időjárásai előrejelzést továbbra is kísérjük figyelemmel, nagy vihart megelőzően a nyílásokat jól zárjuk be. A fedél nélkül tartott kaktuszok jégverés elleni védelmét továbbra is biztosítsuk hálóval. A vihar általi felborulás ellen tartsuk ezután is rögzítve a magas kaktuszokat. A *Schlumbergerák* öntözését a bimbók megjelenéséig szüneteltessük.

A kártevők megélnkülésére továbbra is számítsunk és kontakt vagy felszívódó permetezőszerekkel védekezzünk ellenük, ha ezt nem tettük meg az előző hónapokban.

A kaktuszok nyári virágzása, ha csökkent mértékben is, több nemzetség esetén folytatódik. Folyamatosan gyönyörködhetünk a rendkívül változatos színű virágokban.

Augusztus végével lezárjuk az év 2/3-át, és a közelítő tél előtt hamarosan “őszebe csavarodik a természet feje”.

Írta: Kiss Csaba

Naptárkultúra *** Augusztus

A Gergely-naptár 8. hónapja az **augusztus**, amely 31 napos. Az év 213–243. napjait (szökőévben 214–244.) és a (32)33–36(37) heteket foglalja magába. Az esztendő ötödik 31 napos hónapja, a második félév és a harmadik negyedév 2. hava. Az általános tapasztalatok és a hivatalos meteorológiai adatok szerint július után az év második legmelegebb hónapja. Az augusztus hónap névadója Augustus OCTAVIANUS, ritkább nevén Imperator Caesar Augustus divi filius, születési nevén Caius OCTAVIUS, később Caius Iulius Caesar Augustus (i.e. 63. szeptember 23. – i.u. 14. augusztus 19.) a Római Birodalom császára (uralkodott i. e. 27. – haláláig), aki a római történelem egyik legfontosabb alakja volt.

A régi római naptárban a márciussal kezdődő évben ez a hatodik hónap volt. Ennek megfelelően latinul eredetileg **Sextilis** – magyarul **hatodik** – volt a hónap neve, csak később Julius Caesar naptárreformja (I. e. 46.) révén lett a korábbi 29 helyett 30 napos.

A 29 napos hónapok eredete a hold-hónapokra vezethető vissza. Augustus császár naptárkorrekciója miatt 31 napossá bővítették a 29 napos február rovására. A római szenátus javaslatára a népszavazás még ugyanabban az évben Augustusra változtatta, mivel nem maradhatott Sextilis (hatodik), mint 8. hónap. A 31 naposra bővítést az indokolta, hogy a császári cím várományosának (princeps) sértette volna a hiúságát és a tekintélyét, ha a nevét viselő hónapban kevesebb a napok száma, mint a CAESARRól elnevezett júliusban.

A 18. századi nyelvújítók által javasolt magyar elnevezése augusztus helyett **hevenes**. A régi magyar nevén – amely népi kalendáriumokban is szerepelt – **Kisasszony hava**, ősi magyar nevén pedig **Újkenyér hava**. Napjainkban még a **nyárutó** nevet is viseli. A krónikák említést tesznek még további magyar elnevezésekről is: **szőlőérlelő hó**, **Nagyboldogasszony hónapja**, **Mária Szíve hónapja**, **aratás hava**, **Szt. István hava**. Az augusztus kezdőnapja a normál években nem egyezik egyik hónap kezdőnapjával sem, szökőévekben pedig a februáréval azonos. A hónapnév rövidítése: aug.

Hullócsillagok hava

Az augusztus az északi mérsékelt égövben az esztendő második legmelegebb hava, főleg az első két dekádjában. A hajnali hőmérséklet sem nagyon csökken még jelentősen 20 °C alá, a nappali hőmérséklet pedig árnyékban is megközelítheti időnként a 40 °C-ot. Jégesővel kísért záporok, zivatarok elég gyakran előfordulhatnak augusztusban is, de jelentős hőmérsékletcsökkenéssel ritkán járnak.

Napi 15–16 órán át süt a nap ebben az égövben, felhőmentes időszak esetén megközelítheti, sőt, el is érheti az 450 órát, de ez csak elméleti maximum.

Augusztus még a nyári üdülési szezon része, így ebben a hónapban is sokan mennek pihenni. Augusztus végéig tart minden általános és középiskolában a nyári vakáció. Az aratás tradicionálisan minden esztendőben hivatalosan augusztus 20-án, az új kenyér ünnepén ér véget. A nyár csemegéjének számító görögdiinnye mellett főszerep jut a nagyon zamatos őszibaracknak és a korai ropogós csemegeszőlőknek. Az őszibarack neve ellenére nyári gyümölcs, szeptember végén (összel) már alig található fán. Ebben a hónapban már számítani kell a **parlagfű** virágzására, melynek a pollenje rendkívül allergén hatású. Ebben a hónapban a leggyakoribb a „hulló csillagok” látványa.

Népi jóslások az időjárásra vonatkozóan:

Egyes tájakon úgy tartják, hogy István napkor indulnak el a gólyák Afrika felé, és Mária nap (12-e) környékén már a fecskék is gyülekeznek az elektromos vezetékeken a nagy utazásra.

Augusztusi nevezetes napok közül néhány kronologikus sorrendben:

01. A forint bevezetésének napja
10. Tüzoltók napja
12. Fiatalok világnapja
13. A balkezesek világnapja
15. Nagyboldogasszony napja
16. Hontalan állatok világnapja
20. Magyarország állami ünnepe, Szent István államalapító és az új kenyér ünnepe
29. A magyar fotográfia napja
31. A meteorológiai nyár vége

1498. augusztus 01. Kolumbusz Kristóf partot ért Isla Santán.

A nyári időszámítás miatt (a valóságban) minden nap 1 órával korábban kezdődik!

Az ünnepi asztalon még inkább kiemeli az új kenyér méltóságát egy cserépedényes, csinos virágzó kaktusz!

Forrás:

Britannica Hungarica
Wikipédia Creative Commons

Írta: Kiss Csaba

Kaktuszkalendárium *** Szeptember

“Még nyílnak a völgyben a kerti virágok” az év 9. havában – és néhány kaktuszfaj is virágzik, de lassan készülhetünk pozsgásaink téli elszállásolására. Időben elő kell készíteni a teletetőt helyet, hogyha hidegre fordulna az időjárás, ez ne okozzon problémát. A teletetésre szánt helyiséget takarítsuk ki, fertőtlenítsünk, alaposan szellőztessük és szárítsuk ki.

A növények ideai hajtásainak fejlődése fokozatosan leáll, elkezdődik a növények edzése. Éjjel-nappal hagyjuk nyitva az üvegházat folyamatosan, ez fokozza ellenálló képességüket a teletetés vizszolgáltatásában.

Csökkentsük az öntözés mennyiségét és gyakoriságát, ami inkább késő reggel történjen, hogy legyen alkalma a víznek még nappal elpárologni a növény felületéről. A vízádagolás legyen szinkronban az időjárással, vagyis, ha hosszan hűvös a szeptember, akkor igen mérsékelten öntözzünk, “indián nyár” esetén bő lére ereszthetjük. Szeptember csapadékban a legszegényebb hónapja az évnek. A tápoldatozást erre az évre már ne alkalmazzuk.

A szabadból behozott növényeket mindenféle kártevőtől szabadítsuk meg. Kora ősszel egy kombinált védőpermetezésről gondoskodjunk még akkor is, ha semmilyen kártevőre utaló nyomot nem találunk. Télen a lappangó, megbúvó élősködők jóvá-

tehetetlen hatalmas pusztítást okozhatnak. Az őszi permetezést is rovarokra és gombákra is alkalmazzuk. A teljes hatékonyság miatt 8–10 nap múlva ismételjük meg a vegyszeres kezelést esetleg más, de azonos határfokú szerrel.

A magoncok további tűzdelését függesszük fel. Az időben kitűzdelte magoncok ekkorra már annyira megerősödtek, hogy a többi növényvel együtt tarthatók.

Az árnyékolást szüntessük meg, mert ősszel a lehető legtöbb fényt kell biztosítanunk számukra. A raschelhálót tekerjük fel az üvegháztető egyik végére, hagyjuk ott a tél folyamán, tavasszal csak vissza kell tekerni és rögzíteni.

A karácsonykaktuszt október végéig tartsuk szárazon, úgy, hogy a szártagok ne zsugorodjanak. Hűvös (16 °C), de világos helyre állítsuk, és ezután ne bolygassuk a növényeket, mert ilyenkor képezik a bimbóikat. Ha megzavarjuk nyugalmukat, a bimbókat elveszíthetik. A hidegre érzékeny *Melocactus*okat, *Discocactus*okat és néhány *Cereust* már ebben a hónapban 16 °C-os helyiségbe kell vinni.

Ha hiánytalanul elvégeztük a teendőinket, nyugodt lelkiismerettel pihenhetünk szeptember végén.

Írta: Kiss Csaba



Ferocactus echidne var. *victoriensis* Ciudad Tula, Tamaulipas állam (1250 m tszf.)

Fotó: VARGA Zoltán

Naptárkultúra *** Szeptember

A Gergely-naptár 9. hónapja a **szeptember**, amely 30 napos. Az év 244–273. napjait (szökőévben 245–274.) és a (33)34–(37)38. heteket foglalja magába. Az esztendő 3. negyedének vége és az utolsó előtti 30 napos hónapja. Az elnevezése a latin *szeptem(ber, bris, bre)* szóból származik, melynek jelentése hetedik, utalva arra, hogy eredetileg ez volt a 7. hónap a római naptárban, mielőtt a január és február hónapokkal kiegészítették az évet, amely így 12 hónapos lett és január elsejével indult.

A 18. századi nyelvújítók által javasolt magyar elnevezése a szeptember helyett: **gyümölcsönös**. A régi magyar neve – amely népi kalendáriumokban szerepelt – **Szt. Mihály hava**, ősi magyar nevén **Földanya hava**, és napjainkban még **őszelőnek** is nevezik. Szeptember minden évben a hét ugyanazon napjával kezdődik, mint a december. A hónapnév rövidítése: szept.

Szüret hava

E hónapnál érdemes egy kicsit jobban elidőzni, mert nagyon fontos az északi félteke mérsékelt égövében élő emberek életében. Szeptember a nyár vége, de a köztudatban inkább az ősz kezdete és csapadékban az év legszegényebb hónapja.

Ekkorra véget ér az üdülési szezon, a nyári

pihenő, az igazi vakáció. Újra fokozódik az ipari termelés, kezdődik az iskola. Általában a törvényhozó testület, a parlament őszi ülőszakának kezdete és a labdarúgó őszi bajnokságok indulása. Ez a hónap az őszi betakarítás, a szüret (és természetesen a velejáró szüreti bálók, multságok) elindítója, és az őszi gabona vetése. A népi hagyomány néhány napot és eseményt ki is emel. A nyár üdítő gyümölcsének, a görögdinnyének a búcsúja 5-e, Lőrinc napja. A népi hagyomány szerint „rontónap”, ezután Lőrinc – átvitt értelemben – belepisil a görögdinnyébe, így már poshad, alkalmatlan a fogyasztásra.

Ez a nap egyben a szabadtéri fürdőszезon végét is jelenti. 8-a körül a fecskék délre költözésének a napja, a dióverése 12-e, Mária napja, szeptember végén pedig az őszibarack már nem a fáján díszlik.

Szeptember 23-án van az őszi nap-éj egyenlőség (latinul: *aequinoctium*, ejtsd: ekvinokcium), ilyenkor a nap pontosan K-en kel és Ny-on nyugszik, a nappal és az éjszaka időtartama pedig az egész Földön egyenlő. Ekkortól karácsonyig egyre rövidülnek a nappalok. A karácsony szláv eredetű szó, jelentése: legrövidebb nap.

Forrás:

Új magyar lexikon

Írta: KISS Csaba



Sclerocactus (Echinomastus) unguispinus San Isidro, Durango állam (1600m tszf.)

Fotó: VARGA Zoltán

Kaktuszkalendárium *** Október

A 10. hónap a nyugalmi időszak kezdetét jelenti legtöbb kaktuszunk és egyéb pozsgásunk számára. Általában az október eléggé csapadékos, igaz, ez ősz derekán nem meglepő. Éppen ezért kaktuszainkat védjük az ilyenkor már “felesleges” és gyakori csapadéktól. A most érkező nedvesség már nem szolgálna előnyükre. Eljött a nyugalmi időszak kezdete.

A csökkentett vízádagok és az alacsonyabb hőmérséklet hatására kaktuszaink folyamatosan nyugalmi állapotba kerülnek. Ha ilyenkor túl sok nedvességet kapnak, akkor hamar rothadásnak indulhatnak. A kinti hőingadozásra és az utolsó napsugarakra viszont még szükségük van. Tehát ha nincs olyan helyünk, ahol a fényt megkapják, de a csapadékot nem (vagy, ha nem akarjuk ki-be pakolgatni), akkor mindenképpen valami átlátszó, könnyen mobilizálható védőt érdemes készíteni. Ennek a feltételnek megfelel a fólia, átengedi a napsugarak jórészét, de megvédi az esőtől. Arról azért gondoskodjunk, hogy a tövisek ne szúrják ki a fóliát, illetve a fólia ne törje le a töviseket, a friss hajtásokat, sarjakat, esetleg a késői bimbókat, és a szél se tudja elmozdítani. Ha már az

elázott növényeinket takarjuk le, az nem szerencsés, mert a fólia alatt a párában megtámadhatják őket a gombák, és lassabban is száradnak. Elázott növényeinket egy tiszta, száraz, szellőztethető helyre vigyük, ahol nem kapnak több csapadékot. Miután elkerültük a további esőket, akkor már csak a fagyokra kell figyelni és időben bevinni növényeinket fóliásatorba vagy üvegházba, illetve fűteni a kellő melegen tartás miatt. Mielőtt elküldenénk kaktuszainkat és egyéb pozsgásainkat téli nyugovóra, érdemes átnézni mindet, hogy nincs-e rajtuk valami kártevő. Védkezünk ellenük, mert a nyugalmi időszak alatt kedvükre garázdálkodhatnak!

A most nyíló fajok egyedeit vigyük egy fűtetlen, de világos helyiségbe és még az őszi napsütésben gyönyörködhetünk virágaikban. Ilyenek az egyéb pozsgások közül a *Lithops*ok és a kristályvirágfélék nagy része, a kaktuszok közül pedig az *Ariocarpus*ok, valamint a déli féltekéről származó *Eriosyce* nemzetségbe átsorolt *Neoporteriák*.

Írta: VARGA Zoltán



Echinocactus horizontalis Ciudad Tula, Tamaulipas állam (1210m tszf.)

Fotó: VARGA Zoltán

A jelenleg általánosan használt szoláris naptár, a Gergely-naptár 10. hónapja az **október**, amely 31 napos. Az év 274–305. napjait (szökőévben 275–306.) és a (38)39–(43)44. heteket foglalja magába. Az esztendő utolsó negyedének kezdete és az utolsó előtti 31 napos hónapja. Az elnevezése a latin *octo(ber, bris, bre)* szóból származik, melynek jelentése nyolcadik, utalva arra, hogy eredetileg ez volt a nyolcadik hónap a római naptárban.

A 18. századi nyelvújítók által javasolt magyar elnevezése az október helyett: **mustonos**. A régi magyar neve – amely népi kalendáriumokban szerepelt – **Mindszent hava**, ősi magyar nevén **Magvető hava**, a protestánsok pedig gyakran **Reformáció hónapja** néven emlegetik, mivel Magyarországon a hónap utolsó napján, október 31-én tartják a reformáció ünnepét. Október nevezetes arról, hogy a Julianus-naptár pontatlanságaiból eredő időeltolódást a XIII. Gergely pápa által bevezetett Gergely-naptár alkalmazása során korrigálták. A változtatást úgy hajtották végre, hogy az Új naptár bevezetése évében, 1582. október 4-e (csütörtök) után 15-ét (péntek) írtak. A szökőévek kivételével az október a hét ugyanazon napjával kezdődik, mint a január. A hónapnév rövidítése: okt.

Érdekesség: A hónapok neve latin eredetű. Római hagyomány szerint a hónapoknak állítólag ROMULUS király adott első ízben nevet. Az első római naptár a mezei munkák szempontjából fontos tíz hónapot vehette figyelembe. Az i.e. 700 körül beiktatott naptár-reform idején vált a részévé a fennmaradó téli holtidő az új, tizenkét hónapos holdnaptárnak.

Fütés hava

Általában a szőlőszüret már október közepén-harmadán befejeződik, a must erjedése a jellemző, ebből eredeztethető a 18. századi nyelvújítók október helyett javasolt mustonos kifejezése. Megjegyzendő, hogy a magyar borkülönlegesség, a tokaji aszú előállításához használt szőlőt viszont a hónap legvégén szüretelik csak, de az időjárástól függően átcsúszhat akár november elejére is. Orsolya napján, október 21-én véget ér az állatok szabadban tartása, legeltetése, ilyenkor hajtják be őket a legelőkről a téli szálláshelyükre. Október végén nem csak a kaktuszokat és egyéb pozsgásokat viszik a teletőbe, hanem minden fagyra érzékeny növényt, pl. a muskátlit is. Európában a legnagyobb fesztivál ekkor van Németországban, ez az „Oktoberfest”, amely egy héten át tart és a nemzeti ünnepükön és az újraegyesítés napján, október 3-án zárul.

A kaktuszok megismerése és kultúrában történő

elterjedése szempontjából is fontos, hogy 1492-ben október 12-én hajnali 2 órakor érte el Kolumbusz Kristóf a Bahama-szigetekhez tartozó San Salvador szigetét, majd Kuba partjait és Hispaniolát (ma Haiti). Erre az évre eredeztetik Amerika felfedezését.

Októberben több napot ünnepelnek világszerte:

- 9. USA – Amerika felfedezésének napja
 - 12. Spanyolország nemzeti ünnepe – Amerika felfedezésének napját ünneplik még: Argentína, Chile, Costa Rica, Mexikó, Paraguay, Uruguay, Venezuela
 - 16. Kolumbia – Kolumbusz-nap
 - 23. Magyarország – 1956-os forradalom emléknapja
 - 31. Mindenszentek napja
- Október utolsó munkanapja: Takarékosági világnap.
Október utolsó vasárnapján 3 órakor állítjuk vissza az órát egy órával, ami a nyári időszámítás végét és a téli – normál – időszámítás kezdetét jelenti.

Forrás:
Új magyar lexikon
Britannica Hungarica

Írta: Kiss Csaba



Turbinicarpus valdezianus Tecolotes
Zacatecas állam (1770 m tszf.)

Fotó: VARGA Zoltán

Kaktuszkalendárium *** November

Az év 11., utolsó előtti hónapja – ami az ősze vége is egyben – szintén kaktuszaink nyugalmának előkészítéséről szól. Most már bármelyik napon lehet komolyabb fagy, így kedvenceinknek “menetkésznek” kell lenniük, hogy bármikor kényelmesen bepakolhassuk az előkészített védtebb helyre (ha nem vittük be korábban).

Érdemes összekészíteni növényeinket, hogy egy mozdulattal mobilizálhatók legyenek szükség esetén. Az összepakolás jó alkalmat ad növényeink átvizsgálására. Ha még mindig találunk növényeinken kártevőket, akkor védekezzünk ellenük akár manuálisan a kártevőt összenyomva, vagy valamilyen szerrel. Legegyszerűbb a különféle szpré kivitelű szerek alkalmazása, de ha öntöznünk kell a szer beviteli miatt, akkor arra az időre, amíg a kaktusz földje újra kiszárad, vigyük enyhébb (10–15 °C) helyre.

A “telelő” helységet is érdemes kitarítani. Pincében szükséges egy fertőtlenítés a gombák ellen, vagy a korhadó falevelek és az egyéb hulladékok összeszedése ajánlatos (amin kártevők bújhattak meg). A fagyűrő és télálló fajokat a túlzott nedvesség ellen

védjük, különösen a “csak” fagyűrőeket. Nézzük át gyűjteményünket és a beteg vagy elpusztult egyedeket különítsük el, semmisítsük meg, vagy ha még érdemes, azonnal kezeljük a betegségüket. Ezeket a teljes gyógyulásig ne teletessük együtt az egészségesekekkel. A teletető helyiség, üvegház hőmérsékletét automatizáljuk 7 °C körül és több ponton mérjük a hőmérsékletet, hogy szükség esetén korrigálhassunk. A takarékoság is fontos szempont, de a növények kárára ne tegyük.

A még ilyenkor is virágzókat melegebb helyen óvatosan öntözhetjük is. A karácsonykaktuszt (*Schlumbergera truncata*) ilyenkor ne öntözzük addig, amíg meg nem jelennek rajta a bimbók. Ha látjuk a bimbókezdeményeket, vigyük be a már fűtött lakás mérsékelten meleg (kb. 20–24 °C) és félárnyékos részére, majd a nem bolygatott helyen elkezd virágozni. A virágzás alatt nyugodtan öntözhetjük, és ha 2–3 éve nem ültettük át, tápoldatozhatjuk is mértékkel.

Írta: VARGA Zoltán



Cylindropuntia sp, Estación Camacho, Zacatecas állam, (1590 m tszf.)

Fotó: VARGA Zoltán

Naptárkultúra *** November

A Gergely-naptár 11. hónapja a **november**, amely 30 napos. Az év 304–334. napjait (szökőévben 305–335.) és a (42)43–(47)48. heteket foglalja magába. Az esztendő utolsó előtti hónapja és a négyből az utolsó 30 napos. Az elnevezése a latin **novem(ber, bris, bres)** szóból származik, melynek jelentése kilencedik, utalva arra, hogy eredetileg ez volt a márciustól számított kilencedik hónap a római naptárban.

A 18. századi nyelvújítók által javasolt magyar elnevezése (november helyett) **gémberes**. A régi magyar neve – mely népi kalendáriumokban szerepelt – **Szent András hava**, és még **őszutónak** is hívták, ősi magyar nevének pedig **Enyészet hava**. November minden évben a hét ugyanazon napjával kezdődik, mint az adott év márciusa, és a szökőévek kivételével a február is ugyanazzal a nappal indul. A hónapnév rövidítése: nov.

Esők hava

November 1-éhez gazdasági hagyományok kötődnek, „ilyenkor szorultak be legkésőbb az október 21-e után még kint hagyott állatok: a csorda, a ménes, a gulya és a csürhe”. Hagományosan november 11-én, Márton napján vágják le a tömött libákat, és a közhiedelemben úgy tartották: „aki libát nem eszik, egész éven át éhezik.” Márton az újbor bírása, azaz ilyenkor már iható az újbor és a lakomák időszaka ez. A Márton napi időjárásból következtek a télre: „Ha Márton fehér lovon jön, enyhe tél, ha barnán, kemény tél várható.” A kalendárium szerint november 19-e: „Szent Erzsébet napja tél ere-

jét szabja”. Az őszi munkák zárónapja. November 25-e Katalin napja. Időjárásjóslás is kötődik e naphoz: „Ha Katalin kopog, akkor karácsony tocsog, viszont ha Katalin tocsog, akkor karácsony kopog”. Katalin az utolsó mulatós – bálos nap, mert ezt követi a karácsonyig tartó advent (jelentése: megérkezés) kezdete. November 30-a, Szent András névnapja a hónap utolsó napja, a téli évnegyed kezdete.

Ebben a hónapban (és egész télen) Magyarországon már csak a télálló kaktuszfajok és egyéb pozsgások maradhatnak a szabadban, a fagyűrők esőtől védett helyen szintén kint telelhetnek.

Novemberben több nevezetes napot tartanak világszerte, ezek közül néhány:

- 01. Mindenszentek napja
- 02. Halottak napja
- 30. Szent András napja

Az USA-ban az elnökválasztást hagyományosan minden második páros év november első hétfőjét követő kedden tartják (2–8-a közé esik). November 4. csütörtökén van a hálaadás (Thanksgiving) ünnepe.

A *Schlumbergera truncata* – karácsonyikaktusz – egyik népi neve az USA-ban Thanksgiving Cactus, mivel a virágbontása e dátum környékére esik.

Forrás:
Britannica Hungarica
Wikipédia

Írta: Kiss Csaba



Ortogocactus macdougalii San Jose Lachiguiri, Oaxaca

Fotó: Tóth Norbert

Kaktuszkalendárium *** December

Az év utolsó (12.) és a tél első hava a legtöbb gyűjtőnek az egyik legnyugalmasabb hónap. Hogy miért? Mert a növények nagy részét ilyenkor már nem kell öntözni, tápoldatozni, gyomlálni, átültetni. A virágzást a rövidnappalos növényeinknél esetleg érdemes figyelni és fotózni. Azért jó, ha legalább henteente alaposabban megvizsgálunk minden kaktuszt, nehogy a véletlenül behurcolt kártevő elszaporodjon. Tanulmányozzuk tehát a szakirodalmat, rendszerezük az új szerzeményeket, hogy szükség esetén megtaláljuk azonnal a keresett szakcikket.

A vízyűjtő edényeket ürítsük ki, a szabad ég alatt fordítsuk fel, hogy ne gyűljön bele csapadék, ami fagyott állapotban tönkretelheti. Gondoljuk át az idei év tapasztalatait, tervezzük a jövő évre. Ha bővíteni akarjuk üvegházunkat, az előkészületeket nyugodt körülmények között kényelmesen megtehetjük. Sok kaktuszos már ilyenkor elkészíti a magjegyzéket, tehát nézzünk körül (pl. a neten) és rendeljünk. A kaktuszgyűjtő egyesületek évi rendszeres listája is már lassan kopogtat.

A karácsonykaktusz (*Schlumbergera truncata*) ilyenkor teljes virágzásban van/lehet. Ha azt akarjuk, hogy tovább gyönyörködhesünk virágaiban, tegyük hűvösebb, de világos helyre. Ne drasztikusan

hűvösebbre, csak olyan 18 °C körüli helyiségbe. Legjobb, ha már akkor tesszük ilyen helyre, amikor behozuk a bimbós kaktuszt, mert a fiatal bimbók kényesek a bolygatásra. Egyes *Mammillaria* fajok is virágozhatnak ilyenkor, mint pl. *M. gracilis*, *M. plumosa*, sőt, a *Ferocactus latispinus*, melyet egy 60 W-os hagyományos izzó (vagy egy 8W-os, jóval takarékosabb LED lámpa) plusz fényével virágzásra bírhatunk.

Ezeket a növényeket is tegyük világos, mérsékelt meleg helyre (15–20 °C), és nagyon óvatosan öntözzük. Arra ügyeljünk, hogy a szárukra ne kerüljön folyadék. A telet gyűjteményünket fagymentes időben szellőztessük, ha lehetséges, juttassuk több fényhez is mindet. A beállított minimális hőmérsékletet hagyományos hőmérővel ellenőrizzük. Azonnal mobilizálható tartalékfűtésről gondoskodjunk az automatikus fűtőrendszer esetleges műszaki meghibásodása esetére.

Vessünk egy "pillantást" a kint hagyott kaktuszokra is. A fagyűrő fajoknál bizonyosodjunk meg az esővédő fóliák állapotáról, hiszen ilyenkor már bármikor havazhat. Havas időben készítsünk pár képet a télállókról, érdekes, üdítő élmény lesz visszaneézni a következő nyáron!

Írta: VARGA Zoltán



Ariocarpus kotschoubeyanus Estación Fuertes, Zacatecas állam (1600 m tszf.)

Fotó: VARGA Zoltán

Naptárkultúra *** December

A Gergely-naptár 12. hónapja a **december**, amely 31 napos. Az év 335–365. napjait (szökőévben 336–366.) és a (48)49–(52)53. heteket foglalja magába. Az esztendő utolsó hónapja és logikusan a hétből az utolsó 31 napos. Az elnevezése a latin *decem(ber, bris, bres)* szóból származik, melynek jelentése tízedik, utalva arra, hogy eredetileg ez volt az évkezdő márciustól számított tízedik hónap a római naptárban.

A 18. századi nyelvújítók által javasolt magyar elnevezése (december helyett) **fagyjárós**. A régi magyar neve – amely népi kalendáriumokban szerepelt – **Karácsony hava**, és még **télelőnek** is hívták, ősi magyar nevén pedig **Álom hava**. December minden évben a hét ugyanazon napjával kezdődik, mint az év szeptembere. A hónapnév rövidítése: dec.

Ünnepek hava

A december a karácsonyi ünnepsorozat jegyében telik. Mindig a karácsonyt megelőző advent (a katolikus egyházi év kezdete) első vasárnapjával kezdődik és január 6-án, vízkeresztkor ér véget. Karácsonyig a hajnali misék (roráték) jellemzik. A karácsony szláv eredetű szó, jelentése: legrövidebb nap. Innentől kezdve hosszabbodnak a napok. Jézus születésének keresztény ünnepe, a család ünnepe. A modern időszámítást is innen eredeztetik. Karácsonyfa-állítás (szaloncukor, színes függők, szalagok, csillagszórók, gyertyák, világító füzérek, stb. gazdagon díszítik) karácsonyi ajándékozás, betlehemezés, kántálás, mint népszokás jellemzi. December 13-án, Luca napján kezdődik a lucaszék készítése, mely 13 részből áll, és naponta csak egy készül el belőle, a szék a karácsonyi éjjeli misére készülhet el, melyre felállva lehet felismerni a boszorkányokat. A lassan készülő munkákra is mondják: „*Úgy készül, mint a Luca széke*”. Ez az időszak a disznótorok fő ideje. Karácsonykor hagyományos ételek kerülnek a gyertyafényes, ünnepi asztalra: halászlé, rántott hal, töltött káposzta, kocsonya, kalács, mákos guba, diós, mákos bejgli.

December az ajándékvásárlás hónapja is. A karácsonyt megelőző időszakban, főleg a vasárnapokon a vásárlási láz minden évben csúcsokat döntöget. Jellemző, hogy a kereskedelem ebben a hónapban bonyolítja le az egész évi forgalmának negyedét, harmadát!

A karácsonyt megelőző **Mikulás** a gyerekek várt napja. Dec. 5-e estéjén érkezik, az ablakba tett csizmacskákba rejtje el ajándékát, a „rossz gyerekek” a krampusztól virgácsot is kapnak. Ha Mikulás vagy Téliapó megrázza szakállát, akkor karácsonykor is

havazni fog, azaz, fehér karácsony lesz. A karácsony, mint az öröm ünnepe, számtalan klasszikus és modern zeneszerzőt ihletett meg, örökzöld dalok születtek.

A december egyéb szempontból is nevezetes. A következő évi költségvetést fogadja el a Ház. A gazdasági év is ezzel a hónappal ér véget. Az oktatásban a téli vakáció karácsony előtt kezdődik és két héten át tart. Az óév utolsó napja, szilveszter, az év búcsúztatója, éjfélkor a Himnusz hangjai után, pezsgővel, tűzijátékkal és ünnepi beszéddel köszöntjük az újévet vagy a jövőendő új esztendőt.

Decemberben több nevezetes napot tartanak világszerte, ezek közül néhány:

- 06. Mikulás-nap
- 10. Nobel-díjak átadása
- 13. Luca-nap
- 21. A téli napforduló: a csillagászati tél kezdete
- 24. Szenteste (karácsonyfa-állítás napja)
- 25. Karácsony napja (Magyarországon ünnep)
- 26. Karácsony másnapja (Magyarországon ünnep)
- 28. Aprószentek napja
- 31. Szilveszter

Mozgó ünnepek:

- Karácsony előtti 4. vasárnap: advent 1. vasárnapja (novemberre esik)
- Karácsony előtti 3. vasárnap: advent 2. vasárnapja (bronzvasárnap)
- Karácsony előtti 2. vasárnap: advent 3. vasárnapja (ezüstvasárnap)
- Karácsony előtti 1. vasárnap: advent 4. vasárnapja (aranyvasárnap)
- Karácsony utáni 1. vasárnap: Szent család vasárnapja

A kaktuszgyűjtők legszebb ajándéka, ha a kedvencek közül minél több ünnepi virágot bont és így búcsúztatja az óévet és köszönti az új esztendőt!

Immár negyedik esztendeje, tradicionálisan, minden év decemberében jelenik meg a formabontó kiadvány, a **KAKTUSZKÖR-KÉP**.

Forrás:

Britannica Hungarica
Új magyar lexikon
Wikipédia

Írta: Kiss Csaba

Általános tennivalók

Növényvizsgálat

Ha lehetséges, minden nap nézzük meg kaktuszainkat és egyéb pozsgásnövényeinket, hogy bármilyen kellemetlen változásra azonnal reagálni tudjunk, a kellemetlen pedig gyönyörködünk. A később beszerzett, vagy gyarapodott azonos taxonokat próbáljuk meg egy helyre csoportosítani, ez szebb látvány, hasznosabb is (pl. beporzásnál előny).

Szellőztetés

10 °C felett minden nap, ha lehet éjszaka is, 5 °C körül csak nappal és ritkábban, állandó ellenőrzés mellett, nehogy fagyos éjszakára is úgy felejsük. Szellőzőnyílásokat kell kialakítani, de az ajtó is felhasználható erre a célra. A szellőztető szabályozható, könnyen kezelhető és hozzáférhető legyen. A teljes felület min. 10–15%-a legyen alkalmas szellőztetésre, de 50–60%-ot is elérheti (ez a jobb!). Ha nem tudunk minimális természetes szellőzést biztosítani, a légszivattyúzás (elektromos ventilátor) is nagyon jó. A túlmelegedést (üvegházhatás) kerüljük, mert 35 °C felett a kaktuszok az életvékenységüket minimálisra csökkentik, egyes kaktusz- és pozsgásfajok nyugalmi állapotba vonulnak.

Gyomlálás

Az idegen növényeket időben (virágzás, magérés, elburjánzás, túlgökeresedés előtt) távolítsuk el, mert rontják pozsgásaink életkörülményeit, esztétikus megjelenését. Esetleg 1–1 kisebb szál nedvességindikátornak elviselhető. A gyomlálásnál figyeljünk az anyanövény tövében esetleg megjelenő apró magoncokra, s ha meg akarjuk tartani ezeket, abban az esetben gyökérkímélő módot választunk. (Ollóval vágjuk le a gyom föld feletti részét.)

Permetezés

A modern és hatékony növényvédelem alapja, hogy tavasszal és ősszel is megelőző (preventív) jelleggel permetezzünk, közben szükség szerint akkor, ha kórokozókat találunk. A hőmérsékleti viszonyokat mindig vegyük figyelembe, túl meleg vagy túl hűvös idő esetén várjunk vele, a huzatot is szüntessük meg. Télen egyáltalán ne permetezzünk, még a fűtött üvegházban sem. Lehetőleg túlnyomásos készülékkel dolgozzunk, mert a karos géppel működtetés közben beleütözhetünk kaktuszaink töviseibe. A permetezőgépet használat előtt mindig próbáljuk ki legalább fél liter vízzel, hogy jól működik-e, csak ezután töltsük bele a vegyszeres permetlét. Permetezés után zárjuk be az üvegház minden nyílását, hogy a vegyszer jól kifejtsék kívánt hatását (dunsztolás).

A vegyszereket szakszerűen tároljuk és használjuk, gyerekek elől biztonságosan zárjuk el. Használjunk védőeszközöket (maszk, gumiköpeny, kesztyű, sapka, szemüveg, zárt lábbeli, stb.), melyeket a munka végeztével alaposan tisztítsunk meg, illetve mosunk ki. Ha csak **párasítani** akarunk, akkor tiszta, vegyszermentes, langyos esővizet használjunk. Párasításkor ne csak a növényeket, hanem a levegőt, az üvegfalakat és a járószintet is permetezzük.

Tisztántartás

Növényeinken ne legyen semmi, ami árthat közvetve, vagy közvetlenül, ami ronthatja esztétikai megjelenésüket. Pl. leszáradt virágaradvány vagy szártag, érett termés, elhullott rovarok, por, piszok, szél hordta szemét, idegen növény, beszáradt gyanta, elpusztult gomba- és penészfoltok, pókháló stb.

Szüretelés

Mindig szedjük le az érett termést, amennyiben nem szánjuk dísznek. Vegyük azonnal nyilvántartásba fajmegjelöléssel, dátummal, mert elfelejthetjük, hogy melyik növényről és mikor szüreteltük. Szárítás, tisztítás után keveredésmentesen tasakoljuk, és száraz, hűvös helyen tároljuk a magvetésig. Némelyik termés finom csemege (Pl. *Opuntia ficus-indica*), tehát fogyasztható. (Az ehető kaktuszgyümölcsökről a **KAKTUSZKÖR-KÉP** 3. számában olvashat.)

Vízgyűjtés, öntözés

Az öntözéshez a legalkalmasabb a lágy, tiszta és langyos esővíz. Esővizet fogjunk fel nagy (műanyag)hordókban, tárolókban a **gravitációs**, kézi vagy szivattyús öntözéshez. A csapvizet (esővíz híján) több napon át pihentessük nagy, fedhető edényekben. Gondoskodjunk az öntözővíz szennyeződésmentességéről. Ne engedjük, hogy pl. szúnyoglárva élettere legyen. Kora tavasszal még tiszta hólét is gyűjthetünk. Az öntözést alulról (szívatóással) és felülről is végezhetjük, de váltakozva is alkalmazhatjuk. Mindkét rendszernek vannak előnyei és hátrányai is. Egyszerűbb és gyorsabb a felülről történő öntözés – mint a természetben –, de a pontos mennyiség nem biztosítható. Másnap ellenőrzéskor a kevesebbet pótolhatjuk. A horpadt tenyészcsúcsú növények tetején ne maradjon pangó víz. Több szint esetén pedig ne csorogjon felesleges víz az alul lévőkre. A szívatóos öntözés egyik hátránya, hogy a talaj felszínén megnő a sókiválás. A másik hátrány, hogy tálcát kell a növények alá tenni, ami vízpangást okozhat, vagy egyenként kell a szívatóba helyezni és visszaszállítani, de ez nagyon idő- és munkaigényes.

A szivatus, vagy ársztásos öntözés a legelterjedtebb kertészeti kultúra a növényházakban. (A gravitációs öntözést lásd a **KAKTUSZKÖR-KÉP** 3. számában.)

Talajkészítés

Készen is vehetünk kisebb-nagyobb kiszerelésben kaktuszföldet, de magunk is készíthetünk. (Lásd a **KAKTUSZKÖR-KÉP** 3. számának 22. oldalán!) *Astrophytum*okhoz, *Lophophorák*hoz kevés szemcsés mészkeport, idősebb növényekhez némi agyagot is adjunk. Amennyiben nem szándékozunk venni virágföldet, kerti talaj is megfelelő, de ne tartalmazzon trágyát vagy egyéb rothadó szerves anyagot. Az elkészített talajt hagyjuk jó ideig "összeérni", s csak azután használjuk fel. Használt földet ne hasznosítsunk újra.

Szigetelés, árnyékolás

Fóliáról még az ős derekán gondoskodjunk, és a fűtési szezon megkezdése előtt stabilan húzzuk rá az üvegházra. A fólia és az üvegfelület közé helyezünk 2–3 cm-es távtartó léceket, ez a hőszigetelést javítja. A fólia egyik vagy mindkét szemközti oldalát ássuk be a földbe, vagy súlyozzuk le rögzítés céljából. Tavasszal feltekerhetjük és az üvegház mellett a földbe áshatjuk, a következő szezonra csak ki kell szabadítani a földből, ez több éven át megismételhető. Praktikus megoldás, mert nem kell a tárolásról gondoskodni, nem kell kerülgetni, nem foglal helyet,

gyorsan, könnyen feltehető. Az árnyékolásra szánt raschelhálót még a tél folyamán szerezzük be. Kezdő árnyékolásra szimplán, később duplán használjuk, főleg az üvegtető felőli részen. Meszelhetjük is az üveget, de az ma már nem korszerű, több hátránya is van. Az üvegház közelében lévő nagyméretű lombos fáktól meg kell szabadulni, szakszerű árnyékolásra alkalmatlanok.

Hulladéktárolás

Az elkerülhetetlenül és állandóan keletkező hulladékot, szemetet, lomtárgyakat, szükségtelenné vált holmikát gyűjtsük tárolóba, és alkalomadtán szelektálva ürítsük ki. A tárolóeszköz legyen mindig a kezünk ügyében, de ne legyen útban. Nélkülözhetetlen kellék, az üvegházi rend alapfeltétele. A rend, az ápoltság a kórokozókat is ritkítja, nem hagy számukra életeret, távolabb tartja, ugyanakkor emeli gyűjteményünk esztétikai színvonalát.

Fűtés

Ha melegegházat akarunk, akkor valamilyen állandó, ellenőrizhető és szabályozható rendszert kell kiépítenünk. (Pl. gázfűtés hőfokszabályozással). A kiépítéshez tavasszal fogjunk hozzá, hogy legyen elégséges idő az őszi kipróbálásra, a szükséges módosításra és a végleges birtokba vételre. Próbafűtés minden teletelési szezon előtt végezzünk, hogy a hosszú leállás alatti hibák időben kiderüljenek, il-



Ferocactus macrodiscus Xichu közelében, Guanajuato

Fotó: TóTH Norbert

letve kijavíthatjuk. Ne feledkezzünk meg növényeink folyamatos gondozásáról. Az első fűtési szezon fokozott figyelemmel kísérjük, főleg a beállított hőmérséklet értékét. Több kritikus ponton helyezünk el hőmérőt, 4–5 °C alá és 8–10 °C fölé sehol ne kerüljön a teletelési hőmérséklet. Ha növényeink hamar ráncosodnak, fonnyadnak a pihenési időszakban, tegyük hűvösebb részre, vagy a huzatot szüntessük meg. Gyors folyadékvesztést főleg a hosszú és szártagos növények nehezen, vagy egyáltalán nem heverik ki. Ha túl meleg a helység és nedves a talaj, a fény pedig kevés, a növény megnyurgulhat.

Világítás

Biztosítsunk mesterséges fényt az üvegházban, hogy sötétben, borús időben, szükség esetén jól láthassunk. Csengőt, riasztót is beszerelhetünk.

Fotózás

Az előkészületek után (lásd, **Tisztántartás** 52. oldal) örökítsünk meg minden virágzást, készítsünk albumot teljes növénynévvel. Vegyük igénybe a korszerű számítógépes technikákat. Saját honlapot is szerkeszthetünk. Legyen közös kincsünk a természet szépsége.

A fotózásról bővebben a **KAKTUSZKÖR-KÉP** 1. számában olvashat.

Naplóvezetés

Vezessünk naplót növényeink indulásáról, új sarjról, hajtásról, méretváltozásról, minden érdekes eseményről. Jegyezzünk fel adatokat bimbózásról, virágzásról, a virágról, termésről, magról. Ha egyéb különleges eseményt, érdekességeket tapasztalunk, részletesen és szakszerűen írjuk le, nemzetség-, fajnév és dátum megjelöléssel. A mindenkori időjárás adatokat rögzítsük. Nagyon sok hasznos tapasztalatra fogunk ezáltal szert tenni, amit a növényeink gondozásában kamatoztathatunk.

Karbantartás

A nyílászárók és szellőztetők zárát, zsanérját, csúszkáját gépszírral kenjük be, sok kellemetlenséget kerülhetünk el vele. A fűtőrendszert vizsgáljuk át, szükség esetén szüntessük meg a szivárgást és a dugulást. A repedt, törött üveget cseréljük ki. Réseket, hézagokat, lyukakat tömjünk be sziloplasztal, purhabbal, szivaccsal, ragasztószalaggal esetleg fóliával, szövettel.

Rágcsálók, csigák, rovarok elleni védelem

Állítsunk fel csapdákat, csaljuk „lép”-re a kártevőket, mert megrágják a friss hajtásokat, magokat, fertőzést terjeszhetnek, a nemkívánatos repülőrovarok pedig zavarják a fajtiszta porzást. Kutyát, macskát, háziszármayst, madarat ne engedjük az üvegházba,

mert leverhetik vagy letérdelhetik növényeinket.

Meteorológia

Minden nap nézzük meg a TV-ben, vagy az interneten a meteorológiai jelentéseket, hogy fel tudjunk készülni a másnapi, illetve a több nappal későbbi, várható időjárásra.

Szerszámok, eszközök

Alkoholos toll, beporzó eszközök, címkéző lapok, ecset, egérfogó, csipesz, fogók, fűrés, ceruza (6B-s), gumigyűrűk, hőmérők, hulladékgyűjtő, jegyzetömb, kötözők, metszőolló, mérőszalag, min-max hőmérő, multifunkciós zsebkész, munkaasztal, műanyag fólia, naptár, olló, öntözőkanna, papír, papírtasak, partvis, páratartalommérő, pH-mérő, rosta, spatula, személtlapát, támasztókaró, törőruha, ültetőedények, ültetőlapát, varrottú, vizgyűjtő edények. **Talajkiegészítők:** agyag, agyaggranulátum, bazaltzúzalék, faszén, kavics, mészkőmorzsalék, mosott folyami sóder, mosott kvarchomok, tápdraszék, téglatörmelék, tőzeg.

Egészségvédelem

Használjunk védőszemüveget, sapkát, kesztyűt. Lógó, hosszú ujjú, kötött, bő holmikát ne viseljük növényápoláskor, mert ezek mind alkalmasak arra, hogy a **horgas** tövissek beleakadjanak. Hirtelen felesleges mozdulatokat ne tegyünk, ne kapkodjunk, és előbb nézzünk oda, ahová nyúlni, vagy lépni akarunk. Ez a megfontolt óvatosság később természetes része lesz cselekedeteinknek. A látogatóknak hívjuk fel a figyelmét a veszélyekre, hogy ezt ne a saját bőrükön tapasztalják meg. A “szőrös” terméseket ne fogjuk meg pusztá kézzel, mert a glochida-csomók azonnal áttelepülnek. Ha mégis sikerült hozzájutni bőrünknek, ruhánkunk 1–1 tövishez, akkor a mindig kéznél lévő szemöldöksípesszel távolítsuk el. A töviseket ne szőrjük le, tegyük a hulladékgyűjtőbe. A közlekedő útra behajló növényeket forgassuk el, vigyük más helyre, vagy metsszük le. A derékmagasságnál nagyobbra növe, erős tövisű kaktuszok között még védőszemüveg használata is ajánlott, nehogy belenézünk valamelyik tövisbe. A tövisék fejbőrbe kerülését sapkával kivédhetjük, ez annál is célszerűbb, mert a haj közé került tövist nehéz felfedezni és eltávolítani. Hosszú, lengő haj esetén az elővigyázatosság még inkább indokolt. Sötétben ne bókálssunk kaktuszaink között, gondoskodjunk megvilágításról. Meztőláb még akkor se járáljunk a növényeink között, ha biztosan tudjuk, hogy nem dobáltuk el a töviseket, növénymaradványokat. Öntözéskor az elektromos berendezéseket, csatlakozásokat ne érje víz.

Írta: Kiss Csaba



Ferocactus histrix Villa Garcia, ZAC

Fotó: TóTH Norbert



Turbincarpus pseudomacrochele Bernal, Querétaro állam (2150 m tszf.)

Fotó: VARGA Zoltán

Nedvtele fegyveres szerves testek, terepszemleletek s egyebek

Rendszerhelye: Melyben legfeljebb e nedvvel tele, hegyes sertefedte nemzetek rengeteg egyede lehet.

Nevek: Rendszeren elnevezett, s rendszerbe helyezett egyedeket jelentenek, melyek jellemeket, testjegyeket, leletterep-, telep- s emberneveket rejtnek egyetlen nem eleven nyelven helyesen lejegyezve. Felfedezett leletnek leendő nemneve meg keresztnéve, melyet leletversenyben nemzetszerte elterjesztett jeles eszesember egyes (1.) helyen megnevezett s lejegyzett.

Becenevek: Helyesen megnevezett egyednek nem rendszeren lejegyzett helytelen neve, melyek-

kel nem lehetne, de rendszeresen megneveznek ezerszer fellelteteket. (Rendes neve, beceneve mellett nemzetnyelv neve lehet – mely helyben elkeresztelt celebneve –, s nemzetszerte elterjedhet.)

Leletrege s terepszemle: Neves eszes emberek megszervezett sleppel felkerekednek szerkezetekkel tele szekerekkel, s hegyes meg hegymentes, embertelen, fertelmes terepeken keresgetnek egyetlenegyszer fel nem fedezett, leveletlen, nedvvel tele s hegyekkel felfegyverzett egyedeket. Nem egy esetben ketten mennek, esetleg rengetegen meg kevesebben. Eme eleven lelethelyen e bennfentes emberek e szellemmel kelnek meg ezzel fekszenek s nem tesznek

egyebet, rendszeresen terepeken keresgetnek errefele leledzett nedvtele, sertefedte, hegyes szerves szerzeteket. Rengeteget lelnek, szerencse mellett keveset felfedeznek, leletjeggyel keresztelnek, s menhelyre rendeltetnek. E menhelyen egyetemet letett egyes jeles mesteremberek eme meglett egyedeket nem kertelve megneveznek, lejegyeznek, melyeket helyesen – esetleg nem helyesen – rendszerbe helyeznek, s terjesztett egyletlevelekben szerte nemzetekben megjelentetnek.

Telephelyek: Kelettel ellentett tengerrongetegen messze-messze, de Csendes-tengerrongetegen errefele, meszes meg nem meszes fellegekbe emelkedett hegyeken s mellette lejebb, tengermeder perem mellett nedvpermetet szedeget, bevedel s le-lenyeldesget. Eleven rejtekhelyen fedetlen helyzetben, esetleg cserjelevelek meg gyeptelepek leple megett, felette kerengve ege egyetlen hevenyitke kegyetlen heve perzselte, fellegekbe veszett hegyek szele meglengette, kevesellt fellege (nem) rendszeresen keveset permetezve nevelgette (ellenben egyeseket erdeje nedvrengeteggel kecsegtette). Leglentebb szerteterjedt testszerve vesz fel eledellel tele nedvet meszes, semleges, ecetes szemcsefedett eredethelyeken. Meleg nedvben messze elvetett szemet, esetleg testen gyermeket eredeztetett, s lett csepp csemete, mely egyre feljebb s feljebb cseperedett mellette.

Jelleme: Gyermektelen, de esetlegesen felnevelkedtten nevel testnemezben megeredt gyermekeket. Egyszer-egyszer leesett, esetleg leereszkedett fellegnedvet elnyel tele testsejtékben rejtegetve, de nem kevesebbet, mert felesleget pezsegve eltesz nedvtelen hetekre (nem rendes) leveles, kerekded esetleg hengeres, terep felett megjelent **feltestben**, egyes esetekben **lejebb nevelt szervben**, mellyel felvette. Termete lehet csepp teke, degesz henger, kecses petrenee meg szerte fejlett szegmenses testszerkezet. **Nemezes szerve** egyenletesen megtelepedett **csecs-hegyeken** s lent **csecskezdeteken**, egyenesen, meg nem egy esetben ferde menetben tekeredve megemelkedett **testszegmensiken**, s ezeken nevel sertetelepeket benne vegyesen perem- meg centerhegyet, nem egy estben csepp **gyermekeket**, melegkezdetekben festett vegyes **lepelleveleket**. Egyenes meg nem egyenes, tekeredett, esetlegesen ellenhegyes, mely kecses, de lehet rettenetesen veszedelmes fegyverzet, ezeket nemezekben szertefejleszt: lefele, felfele, emezekre keresztbe, s peckesen, de nem befele meredve. (Egyes egyed embertelen peckes fegyverhegye rettenetesen sebez, beteget berezselhet ebbe.) Ezer hegyes fekete meg festett merev szervvel fedett teste emberszemet elkerekedve enyelegtet. Egyes nemzetek egy-egy egyede teljesen hegytelen, (melynek esetleges keresztneve meztelent jelent), ellenben merev fegyverzet helyett lehet benne kergesz. Lepke rep-

deste kelyhek nemes nedveket termelve merednek felfele, lesve rettenetesen heves, kerek testre, mely veresen kereng mennyekben lefele perzselve. Egyes egyedeknek lepelbelseje lehet kellemfellegmentes, de egyebeknek teljes este kellemfelleg terjeng kecses kehelybe rendezett selymes lepellevelle felett. E festett, meg nem festett lepellevellekben peremesen erd rengeteg zsenge, egyenes nyeles, ezer-szemcse-lepte **fejes szerv**, bent centerben meg egy fejlettebb, s ezek nemzenek leveses, kerekded **szelencebgyekben** rengeteg csepp fekete **szemet**, melyek egyszer csemetekezdetek lehetnek. Egy-egy nemzet nemezhengert fejleszt feje felett, s ebben nevel lepelkezdeteket, erre egy esztendeje meg rejtetten szelencebgyeket benne szemeket, s persze lehet egy nemzet, mely veres lepelrengeteget fejlesztget deres decemberben szenteste.

Neveldecsepek: Ne legyen neveletlen, kezeletlen, sem nyeszlett, eltestesedett, sebhelyes, heges, tetves, beteg, de jellegtelen sem. Szervetlen, egyenletes lencselemezekkel fedett melegketrechen teljlen, mely felett egek kellemé derengjen s ezt beengedje. Melegben kertben, lenge szeles helyeken nevelkedjen. Ereszbe esett cseppre cseppek, s lemezmederbe levezetett, benne megrekedt felleg nedve, esetleg helyette csermely leve legkevesebb hetente legyen, de egy-egy hetet nedvmentesen elszenvedjen. Keretezett teremszemekben beeresztett kellemes meleget legyen, legfeljebb leghevesebb heteken delente gyenge necclepel feszengjen felette, mely kevesebb kellemetlen hevet enged be. Rendesen megkevert enyhékete kertszemcse meg mederszemcse elegye legyen eledele, mely pettyesen meg-megrepszett fenekes cserepekben legyen. E kevert szerves meg szervetlen eledelgyuleg gyenge meszes, semleges meg enyhe ecetes lehet, s legkevesebb egyezer regelente csere-bere helyzetben legyen. Ezen szemcselegy nedvet sebesen erressze lefele, de ne legyen benne egyetlen csepp sem feleslegesen. Hevesen veretes meleget, reggel-este kevesebbet kedvel, kellemetlen telet, rettenetes jeget nem szeret, de elszenved teljesen nedvmentes zegernykezdeteket s legfeljebb enyhe megdermedt nedvpelyheket. Telente enyhe meleg telephelyen legyen, szenderegjen eleget, ne legyen beteg, ne szerezen sem meleg, sem zegernye helyzeteket. Tetvek s egyebek ellen vegyszeres permetlevelet felvehetnek. Elvetett szemek melegben, enyhe nedves s keskeny mederszemcse-fedtten kelnek, esetleg megmetszett nemes szerepben keservmentesen nevelkednek.

Segedelmes jegyzetek: Megjelent textek, nyelvezetek, levelek s egyebek nem kellett e megszerkesztett s rendszerbe szedett egytetemes jellemjegyzethez.

Lejegyezte: CSEPPP nyelvmester

Kaktuszok és állatok IV.

Abok (*Kobus maria*)

Azt mondják az abok: Istenre esküszünk
Hites párommal, hogy abok tovább leszünk!
Kicsit antilopra hasonlít az abok
De a testrészből csak abokdarabok

Kaktuszt legfeljebb csak kultúrában talál
Egy tövises falat – hosszú böjt és halál
Ha torkán akad az ellopott csemege
Halott abokkობak kaland kimenete

Agámi (*Agamia agami*)

Cseppet sem tarajos és nem is bóbítás
Az agámi gém! Mint egy jazz-trombitás
Elereszi hangját, akár Louis ARMSTRONG
Körötte az erdő visszhangosan zsong-bong

Peru, Brazília erdeiben fészkel
Abból is a vizes és a nedves rész kell
Halat, csigát, békát kap ki a bő léből
Kaktuszdőfés után kibújna bőrből



Bakcsó

Fotó: Štefan DANKO

Arapaima (*Arapaima gigas*)

Egyaránt lélegzik levegőben, vízben
Egyszer megszámtolták: óránként négy ízben
Saját magán kívül bármire ráharap
Lehet az plankton, hal, rák vagy gyümölcsdarab

Ha van kaktusz, melynek termése vízbe jut
Egy slukk a halszájig a legrövidebb út
Csak úgy evickélhet minden arapaima
Nyugton a vízében, ha nincs árapály ma

Álcás pálmásodró (*Paguma larvata*)

Az étlapja – ami változatos fogás:
Füge, banán, mangó, rovar, egér, tojás
Ázsia, hol ez mind számára megterem
S ahol ő az ingyenc – kínai étterem

Fekete foltokkal álcázza az arcát
És egy teshossznyira növesztette farkát
Még a kaktuszba is beleveti magát
Ha a roston sütés elől menti farát

Ásóbéka (*Pelobates fuscus*)

Ásáshoz nem ásót, sarkantyúkat használ
Leginkább éjszaka, holdvilágnál grasszál
Euráziából nem terjedt máshová
Óceánátúzás helyett lett ásóvá

Így a kaktusztóktól igen távol maradt
Tövis nem lehetett hártvás talpa alatt
Hogy mitől tud mégis nagyokat ugrani?
Tövisek tudnának erről mit mondani

Ártány (*Sus scrofa domestica*)

A kiherélt hízó a nemtelen ártány
Mint a Vaterán vett veterán járgány
Disznóóltra ítél, életfogytig zárvány
Mint a mészkö, melyből képződik a márvány

Pecér alkotta tökéletlen gyártmány
Gazdája pedig a rosszakaró ártmány
Sosem lesz kaktuszon ő trillázó sármány
S emséért sem eped – kigolyózta ármány

Bakcsó (*Nycticorax nycticorax*)

A bakcsók nem hímposzi, gázlómadár sereg
Ha magányos marad, akkor sem kesereg
Nem zavarja őt a nap fénye és heve
Éjjel vadászik, így vakvarjú a neve

Víz mellé telepszik, hol a kaktusz kevés
Tövismentes így lesz a táplálékéves
Épp elég szálkás hal kerül a begyébe
Nem szívesen csípne tövises hegyébe

Bandikut (*Perameles nasuta*)

Egész évben aktív a felnőtt bandikut
Csemeték követik a komoly bandikat
Hátsó panorámás erszénye feszt tömött
Két vagy négy csecsbimbóra jut egy újszülött

Más-más lábpár miatt egészen furcsán fut
S a felnőtt bandikut, sosem lesz Andráskut
Egéreléfánt sem, bár hosszú orrú lett
Ha szúrja kaktuszvért, forog, mint a rulett

Banteng (*Bos javanicus*)

Szarvasmarhaszerű a megtermett banteng
Eredetileg csak Dél-Ázsiában teng
Sűrű bambuszerdő a legelőhelye
Ha jól él, dús húsú robusztus külseje

Éjjel-nappal aktív, égbolt a hajléka
Bambusz, gyümölcs, levél, gally a tápláléka
Ha kaktuszra talál, felfalni nekilát
Ám dűlni készteni tehenet meg bikát



Boa

Fotó: Tóth Norbert

Batla (*Plegadis falcinellus*)

Vonuló madárfaj, ezért sem lábatlan
És a halfogásban pláne nem járatlan
Egyetlen halat sem baltázik el, noha
Nem is telepszik rá soha puha moha

Kaktuszmagokkal csak ritkán lehet dolga
Ismert élőhelye: Duna meg a Volga
Halak, békák után mocsarakban csörtet
Majd torkába úsznak, s ez igazi csörtett

Bárány (*Ovis aries*) juvenilis

Az ártatlan bárány éppen ma született
Szent karácsony estén kisdéd álmodt lesett
Báránybőrbe bújt és ártatlanul élő
Tudja, mi az illő: hogy a bárányhím lő

Hogy felnőjön egyszer, s belőle juh váljon
Bármit lelegetget körül a hodályon
Ha medvetalptermést majszol be héjastól
Tövist kérődzhet fel, úgy egyben gyomrostól



Csikóhal

Fotó: FEKETE ISTVÁN

Binturong (*Arctictis binturong*)

Ha már lecsúszott az égről a napkorong
Sűrű erdő fáin oson a binturong
Ügyes fogófarkkal még egy ágat markol
Hintázó ágakon így stabilan parkol

Cammog, kúszik, mászik ez a medvemacska
Sziszeg, morog, röffent, ha tövist ér mancsa
Szaga pattogatott kukoricaiittal
Záptojás lesz, hogyha kaktusztörbe pillant

Boa (*Boa constrictor*)

Ha tehetné, gyakran egyenessé válna
Önmagán lyukakat s billentyűt kreálna
Fújva megszólalna, mint kígyóoboa
Vén korában nem más: kimustrált ó boa

Vadászata során kaktuszok közt siklik
Tövisek segítik, ha kígyóbőrt vedlik
Villásnyelve hogyha egyetlen is érne
Fejére fásliként többszörösen férne

Bonobó (*Pan paniscus*)

Afrika közepén rejtve él a bonobó
Ne gondolja senki, hogy ő DJ BOBÓ
Állandó szextusa és harc az élete
Domináns nősténynek szent az ítélete

Otthona fák között, fészekben létesül
Nem nagyon hihető, hogy abban rétes sült
Növény, fűreg, rovar, kis gerinces a koszt
Kaktusztövisszúrását követi gyors „komposzt”

Compó (*Tinca tinca*)

A compó pikkelye, akár a szívirvány
Alkata nem olyan, mint egy márványbálvány
Az, aki már evett valaha is compót
Tudja, hogy nem olyan, mint az almakompót

A kaktusz íze sem hasonlít e halra
Aki már kóstolta, hát nem fakadt dalra
Azt sem tudta merre van a jobbra, balra
S éktelen kinjában mászott volna falra

Csikóhal (*Hippocampus reidi*)

A csikóhal mindig egy fiatal egyed
(Mert kifejlett lóhal sohasem lesz kegyed!)
Nem is lovagolhat csikóhal formában
Menekülhet mégis csak lóhalálában

Bár a hím az anya – nem valami gondos
Ússzanak világgá, neki az a fontos
Hasán tovább eztán ne lovagoljanak
Nem kaktusz, hogy rajta nőjenek a sarjak

Csincsilla (*Chinchilla lanigera*)

A csincsillát olykor szőlítják Csillának
Minden nő örülne szép gereznájának
A csincsilla fiúk füttyülnének nyércere
Örömmel hágnának egy csincsillabércere

Rágózik untalan, be nem áll a szája
Ettől gyarapodik bársony gereznája
Megrág minden növényt, legyen akár kaktusz
Vedel is utána, mint egykoron Bacchus

Csuszka (*Sitta europaea*)

Feltűnő szürkéskék, fürgé kis tollpamacs
De nem olyan színes, mint egy főnökapacs
Fejjel lefelé megy, a többi madár nem
Abban is különös, egyforma a két nem

Vén oszlopkaktusz, vagy ifjú cereuszka
Sőt, fatörzs számára az igazi csuszka
Lábára sosem kell topán, vagy mamuszka
Közben trillát füttyöl, akárcsak a Huszka

Dámszarvas (*Dama dama*)

Lapátszarvú család a szarvasféle dám
A nagy bika Á-dám, tehénpárja ma-dám
Mindkét nemű borjú anyjával marad ám
Ifjú bak Mac Adám, húga meg Mara dám

Éltük általában nem szomorú – vidám
Erdei csapásuk föld és nem makadám
Ma már ott is élnek, hol a kaktusz honos
Patáknak vad tövis nem túl összkomfortos



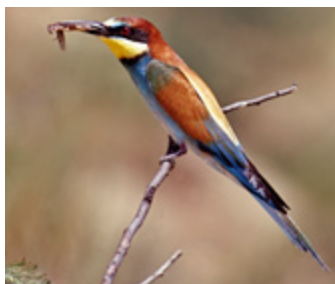
Gém

Fotó: Štefan DANKO

Eb (*Canis*)

Íme, egyik kutya, ama másik is eb
Igen gyakran van úgy, hogy e másik kisebb
Eb ura a gazdi, netán néha farkó
Ebül érzi magát minden eblak lakó

Rossz véget ér, ebek harmincadjára jut
A nem épp sebes eb, sebesebb után fut
Ha kaktuszkár miatt őt kiebrudalják
Bizonytalan sorsa– ebi halvacsorák



Gyurgyalag

Fotó: Štefan DANKO

Fátyolka (*Chrysopa perla*)

A fátyolka túllje nagyon is átlátszik
Hiába a trükkje, télen-nyáron fázik
Fátyol? – Hogyha tőle, illet megkérdeznek
Azt feleli, hogy.: Nem, tyak kityit retyketek!

Melynek aranyszemű fátyolka a neve
Elegáns pózában kecsesb, mint a teve
Nem pátyolgat semmit, s hogyha kaktuszra száll
Töviskerülgető fátyoltáncokat jár

Gepárd (*Acinonyx jubatus*)

Százzal száguldozik a szélvész gyors gepárd
Minden patást végső futóversenyre vár
Az mindig a verseny természetes tétje
Hogy a győztesnek a vesztes lesz az étke

Mikor egy patásnak pattan a hátára
Élet vagy halál az ádáz tusa ára
Vad kaktusztövísként marnak a karmai
Távolról tisztelik szavannák barmai

Gém (*Ardea cinerea*)

A gém egy s más dolga, kútágas közt állni
Kis vízben gázolni, nagy víz fölött szállni
Halászsákmányáért kővé merevedik
Jéghideg víztől még meg sem gémberedik

Békára, halra szól: „Te vagy a csemegém!”
Gémtojónak pedig: „Te meg az én bigém”
Kaktusztoktól távol vele kelepelne
S közöttük a tojás a gémkapocs lenne

Görény (*Mustela putorius*)

Előétel gyanánt felfal egy egeret
Tyúkok ketrecében büzzgált ereget
Szédíti a jércét, szagolhat bár szappant
Össze is téveszti kakassal a kappant

Öngáztól elalélt bódult állapotban
Fejvesztve egy kaktuszbokorba berobban
Kijózanodott az akupunktúráról
Tüstént eláll az új tyúkvadász túsától

Gyurgyalag (*Merops apiaster*)

A gyors méhészmadar ügyes méhészkedő
Virágszín tollakkal mindet megtévesztő
Röptében is képes bármely rovart nyelni
Ám előtte mérges fullánkját kinyerni

Kaktusszal is így van, tövisük, ha bántja
Mint a fullánkokat, bőréből kirántja
Fészkeket raknia folyóparton muszáj
Közöttük átjárót – gyurgyalagutat várj

Halkapó (*Halcyon albiventris*)

Afrikában él – hús habokban, hol hal hűl
Gyakran egy ágon mered nesztelenül
Alkalomadtán csak kikapja a halat
Mindez neki csupán egy nyeletnyi falat

Kaktuszon nem ülhet, Amerika távol
Egy óceánnyival forró Afrikától
Majd beleöszül a barnafejű halkapó
Amíg ül nesztelen, akár egy halk apó

Hering (*Clupea harengus*)

Óriás rajokban szinkronban úszkálnak
Ízlik minden népnek, főleg ausztrálnak
Amit lehet, esznek, s őket is fogyasztják
Füstölve, szárítva vagy nyersen fagyasztják

Kaktuszt nem is látnak csak a tenger partján
Mikor a hálóból öntik hajó tatján
Ha kaktuszsűrűt kap a tengeri hering
A konzervdobozban is reggelig kering



Héja

Fotó: Štefan DANKO

Héja (*Accipiter gentilis*)

Mikor az avaron elül a héjanász
Még virágot sem bont kaktusz és ananász
Ha héja akarja, sok vitamint ehet
Fiókák szájába húst s gyümölcsöt tehet

Ám a vadhús jobb a kaktuszgyümölcsöshúsnál
A fióka hízik, hogyha abban dúskál
Ám figyelmezteti a sok kicsi héját
Egyék a gyümölcsöt s köpjék ki a héját



Holló

Fotó: Štefan DANKO

Holló (*Corvus corax*)

A holló valaha nagy úrnak postázott
Hol egy pegazusként, hol ló gyanánt szállott
Vitte a levelet, Mátyásnak küldeményt
Várta Prága várban, mint égi tüneményt

Mindenféle hollófaj hol lót, hol nem lót
Repülve kerüli a pokoli rossz melót
Hőségben a kaktusz a legrosszabb páros
Kudarcot követi harsány kár-kár-kár-os



Holyva

Fotó: FEKETE István

Holyva (*Ocypus ophthalmicus*)

Kékes fémes színű, kis rovar a holyva
Nincs pajzsmirigye, így kerüli a golyva
Nincsen az étlapján ocsú, törek, polyva
Több a semminél is egy-két kicsi moly ma

Nem tudott eljutni még Amerikába
Így is három földrészt hódított stikába'
Kaktuszt itt legfeljebb tetvekért látogat
Szívélyesen ám, de nem mint barátokat

Jak (*Bos grunniens*)

A jak szól: „Nincsenek a lábamon ujjak
Málhát viszek, s közben megállok, hogy fűjjak”
Aligha ismerik Tibeten túl, s a jak
Pofája legelő két vastag bőrajak

Szőre bokáig lóg, mint kókuszrostszoknya
Tejét, húsát áldja a keleti konyha
Mint egy fűnyíró, jelző mezőtényező
Ha kaktuszcseresznye, rögvést lepényező

Kabóca (*Cicada orni*)

Félfedelesszárnyú, kifejlett kabóca
Rossz vedlés esetén lehet bicebóca
Szúrása mannat ér, ami nem szamóca
Elfogyasztásához még sem kell szakóca

A hím kilencedik potroh rész kanóca
Olykor úgy működik, mint antiplóca
Az oszlopkaktuszok virágzó hajkóca
Sosem bántja őket, tán csak a galóca

Kaméleon (*Chamaeleo chamaeleon*)

A kaméleon is két irányba nézhet
Egyszerre jobbra is, balra is tekinthet
Színe balos, jobbos, teste így kétszívű
Többször lehet gyorsan egyszerre kétszínű

Teste, farka, nyelve harminc-harminc centi
Húsdárdaként veti, s fejtét sem biccenti
Villámgyorsan rántja szájba áldozatát
Fürgő köpi ki, ha kaktusztövist talált

Kapibara (*Hydrochoerus hydrochaeris*)

Dél-Amerikában él a kapibara
Pocsoljában megvan mindennapi sara
Indián csemege, finom papi – fara
Disznó tán, de neki nem kell zabi dara

Kaktuszevés nála botlás – baki para
Ellensége láttán tör rá agyvi hara
Gazdag utódnemzés bio nagyipara
Úszó vízidisznó minden kapibara

Kérész (*Palingenia longicauda*)

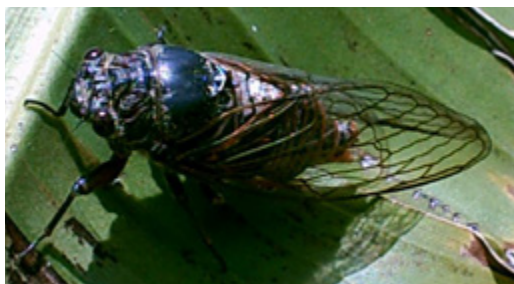
Azt mondja a kérész: Tiszavirág korrall
Násztáncom eljáróm a kérészpárommal
Utolsó kérészem: „Szeressünk egymásba!”
Ő esik belém s mi párban a Tiszába

A hím kérészeknek nem is kell eleség
Étlenül várják, hogy keljen a feleség
Kaktuszt sosem látnak, csak mátkát keresnek
Csöpp éltük mondható mégis sikeresnek

Koala (*Phascolarctos cinereus*)

A koala tanul – az életiskolát
Járja, és aközben iszik Coca Colát
Eukaliptuszt fal, ápol kis koalát
És szappant is használ, méghozzá Caolát

Nem fújja az orrát, hát még a pikulát
Nem kaktuszról nézi az égi kupulát
S az ágról gyomrába levelet pakol át
Hogy szét ne pukkadjon, nyitogat kloákát



Kabóca

Fotó: TAMASICS Jánosné Tünde



Kaméleon

Fotó: FEKETE ISTVÁN

Krokodil (*Crocodylus niloticus*)

Az ifjú krokodil, ha méla s hibázik
Ideje korán szép retiküllé válik
Szája, mint a satu, biztonsági rigli
Véres lakomája szuper krokodili

Falatokban felfal mindent, mi él s mozog
Főleg, ha a gyomra hetek óta korog
Ha kaktusszal támad váratlan viszálya
Spontán bekapja, de távta marad szája

Kuvik (*Athene noctua*)

Szép Pallasz Athéné nevet képviseli
Tudomány a nemét emígy értékeli
Odút nem bélel, karmot sem suvickol
Hörgő ablakában kaszásért kuvikol

Búvik a kuvik az odúja rejtekén
Gondolja magában: itt két tojást rejtek én
Ha kaktusz takarta a ki-bejáratot
Óvó tövisekkel kellőképpen hatott

Lemming (*Lemmus lemmus*)

A lemming feszt zabál s hizik prémnadrágja
És miközben hágja, párja fülét rágja
Mitől ismerszik meg minden fajta lemming?
Saját prémet visel, nincsen rajta len ing

Tehát nincsen rajta sem lenn ing, sem fenn ing
Ruhára nem kell így egyetlenegy pfennig
És amióta a penicillint Fleming
Feltalálta, kaktuszbököst túr a lemming

Lódarázs (*Vespa crabro*)

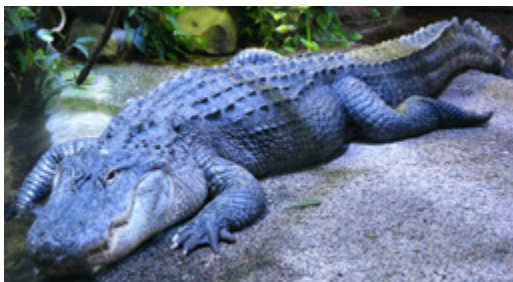
„Ló” nagyra növekszik, majdnem négy centisre
Ízig-vérig darázs, töviről hegyire
Üreges fullánkja tán nem is volt valaha
Csípéskor nyerít, dong, szól züm-züm-nyihaha

Méhek későn bánják, ha óvatlanul szállnak
Előttek lesznek finom pitájának
Ez a ragadozó (Fene a gusztusát!)
„Méhlepénnyel” eszi kaktuszgyümölcs húsát

Lúd (*Anser anser domestica*)

Ha a lúd nem tanul, marad buta liba
Otthona kutrica, ól, avagy kaliba
Turbékol a galamb, elcsábul a liba
Így lesz a galambból s libából galiba

Folyton csak csipeget zöldet vagy szemeset
Fal kavicsot, de nem cementet, se’ meszet
Kaktuszbogyt, ha lel, lenyeli kajszival
S lesz a nyári hőtől száraz libaszivar



Krokodil

Fotó: MAGYAR Andrea



Kuvik

Fotó: Štefan DANKO

Maikong (*Cerdocyon thous*)

Sok névvel illetik, úgy, mint pamparóka
Pedig nem palástolja pompon paróka
A rákászróka sem ismeretlen neve
S nyilvánvaló, ez sem kender vagy len neve

A helyi névén braziliai sakál
És tényleg nincs rajta paróka, sem szakáll
Csalóka ám, ha hajás kaktusz takarja
Üstökét ekkor már száz tövis vakarja



Lódarázs

Fotó: FEKETE István

Matakó (*Tolypeutes matacus*)

Nagyjából akkora, mint egy tekegolyó
Összegömbölyödvé görgetheti folyó
Tíz tucat egyed is nagyjából hat akó
Persze nem folyékony semelyik matakó

Az orrával „lát, hall” földön és föld alatt
Szag nyomán lesz préda finom üzött falat
Fürgén ide-oda szagol hegyes orra
Böködi is kaktusztövis hegy sorra

Menyét (*Mustela nivalis*)

A menyét álmában ürgéket öntöget
Ázott ürgelyukból farönköt döntöget
Nem látná szívesen ürgéként a menyét
Akár a tyúk helyett a szelidgesztenyét

Teste egynegyede keskeny, hegyes nyelve
Jól tudja nem jó a kaktuszhús lenyelve
Inkább marad híve szárnyasok húsának
Mint a tövisekkel vívott közeli tusának

Írta: Kiss Csaba



Phrynosoma orbiculare cortezii Antonio Soledad Puebla Fotó: AGÓCS György

Láttam képeken, milyen töviseket visel az <i>Escobaria emskoetteriana</i> Kutatóutam előtt, gondolom, poggyszombba nem tettem kötszert hiába	(emsköteriána)
Mexikóban hegylábbon, de nem nagy lábbon él a törpe <i>Escobaria lloydii</i> Ha hegyes tövise megbök, ne tartsd vissza, jobb inkább azonnal betojni	(lojdi)
Híres kaktusz a magyar nevű, csupaszkelhű <i>Gymnocalycium anisitsii</i> Paraguayban jó messzire ellátszik pompás, fehér virága – hiába is kicsi	(anisiccsi)
Hullámos élű, nagyvirágú, erdei oszlopkaktusz a <i>Hylocereus undatus</i> Ha valaki éjjel keresi fel virágzaskor, legjobb, ha jó meleg bundát húz	(undátusz)
A csúcán nyitja szép virágait a Peruban tenyésző <i>Lasiocereus fulvus</i> Ha ez a kaktusz kerül utadba, százkilencvenkilencet is verhet a pulzus	(fulvus)
Ágas-bogas s levéltelen vaskos cserje a sivatagi <i>Lasiocereus rupicola</i> Ha megleled élőhelyét, jól esik utána cukornádi jó ceferum, ropi, kóla	(rupikola)
Mint egy zöld vagy barna bársony zsinór, olyan a <i>Leocereus bahiensis</i> Hasonlót lehet látni ruhán, s talán sújtásos dolmányokon van ilyen dísz	(báhiensiz)
Tölgyfalevélszerű szárát fejleszt az egzotikus <i>Lepismium houletianum</i> Fehér kis gyöngyvirágai így sosem szólnának: csak most hull le ciánom	(huleciánom)
Apró fehér virágokkal tűzdelt élű a kardlapú <i>Lepismium lorentzianum</i> Oly barátságos is, mint a tölcséres kék virágú tárnicsom vagy enciánom	(lorenciánom)
Bordái tövises, szárán virágokat, magokat hord a <i>Leptocereus assurgens</i> Kutatótársam – mikor a magokat zsebre vágtam – szólt: klasszul csesz	(asszurgens)
Majdnem olyan, mint a <i>sylvestris</i> , hisz testvére a <i>Leptocereus carinatus</i> Ha egy hosszabb darabot vinni akarsz belőle, előbb reá két karimát húzz	(karinátusz)
Terebélyes koronává ágazik el Dominikában a <i>Leptocereus paniculatus</i> Az árnyékában egy indián gyerekre kérdez a turista: Jé, ma pikulát fűjsz?	(panikulátusz)
Háborítatlanul terebélyesedik az aranytövisű <i>Leptocereus weingartianus</i> Ha mégis megzavarnak, a bámuló hölgyek közül te mennyi gráciát unsz?	(vejngarciánusz)
Tövistelen, apró, lapul a földben, mint gaz a fűben a <i>Lophophora diffusa</i> Teszi mindezt azért, nehogy valami vagy valaki jóllakás céljából kihúzza	(diffúza)
Tövissruhába bújt, domborodó kaktuszhalmoz a <i>Maihueniopsis glomerata</i> Sokkal szőrösebbnek látszik, mint bármelyik lámán lovagoló blogger háta	(glomeráta)
Majdnem a föld alá bújik teljesen az aprócska <i>Maihueniopsis subterranea</i> Olyan, mint a földimogyoró, de biztos, hogy nem készül belőle Nutella-tea	(szubterranea)
Apró tövisek között fehér gyapjas szálakat sző a <i>Mammillaria albilanata</i> Ez a kicsi mexikói kaktusz sörkésztésre nem való, arra jobb a balti maláta	(albilanáta)
Tövises pörgekalapra tűzött sárga virágként mutat a <i>Mammillaria baumii</i> Annyira érdekes a hatása, akár egy valóságos kaktusznak álcázott habgumi	(baumi)
Horgas töviseit kinyújtja, kis virágait ebbe rejti a <i>Mammillaria bombycina</i> Leheletnyi szúrását még a zsenge bőr sem érzi, nemhogy a holt zombik ina	(bombikina)
Sok kis gombóc egymás hegyén-hátán, ilyen a <i>Mammillaria compressa</i> Ahhoz, hogy minden évben virágokat is hozzon, nem kell túl sok pesztra	(kompressza)

Karikatúra

Bajmagelőzés

- Kaktuszvásáron.
- Nagyméretű kaktusza van?
 - Igen.
 - Kérek 5 db-ot, de külön-külön csomagolja be!
 - Törpekaktuszok is vannak?
 - Igen.
 - Kérek 50 db-ot, de külön-külön csomagolja be mindet!
 - Kaktuszmag is van?
 - Igen, de az nem eladó!

Coryphantha (kaktusznemzetségnév)

- Mi a jeges kaktusz-üdítőital márkaneve?
- KoriFanta!

Érthetetlen

- Két rendőr diskurál.
- Mít szólsz a kaktuszaimhoz?
 - Semmit, úgy sem értenék!

Flaskasapka

- Mi a különbség a bébiételes edény és az *Astrophytum myriostigma* között?
- Az, hogy az egyik papis üveg, a másik meg papi süveg!

Földelés

- Mi a kaktuszültetéskor a földtömörítés?
- Kaktuszkolás!

Hidegvér

- Milyen folyadék van a hidegtűrő kaktuszokban?
- Fagyálló!

Hordárok

- Két kaktusz beszélget a pincében.
- Miért vagy ilyen szomorú és letört?
 - Lehordtak!

Hullámtarék

- Milyen frappáns szó jellemezi egy gömb alakú *Echinofossulocactus* fodros bordáját?
- Tekeredő!

Indiánszekér

- Hogy hívják a mexikói indiánfőnök kocsiját?
- *Aztekiium hintonii*!

Ja!

- Mi a különbség a sarj és a sarok között?
- Egy selypítő kaktuszos szerint az első felszólító, a második kijelentő mód!

Másolat

- Hogy hívják a klónozott kaktuszt?
- Kópiapoa!

Mezetlenzisz

- Hogy hívják a csupasz testű, tövistelen kaktuszt?
- Aktusz!

Murphylógia

- Hogy érvényesül Murphy törvénye a kaktuszgyűjtésben?
- Úgy, hogy az elhullott kaktusztövis előbb-utóbb gazdára talál!

Nagy-Mexikó

- Hogy hívták a kaktuszkokról ismert Mexikót, mikor a legnagyobb volt a területe?
- Maxikó!

Othello

- Hogyan kiáltott fel Desdemona, mikor meglátott egy számára igen kedves kaktuszt?
- O-Thelocactus!

Peruperem

- Hogy hívják a kaktuszkutatók Peru határvidékét?
- Peruféria!

Pipikírozás

- Mi a különbség a kaktuszmagonc és a kotló között?
- Semmi, mert mindkettő ültethető!

Piroslap

- Mít csinálnak a legszabálytalanabb kaktuszokkal?
- Kiállítják őket!

Törpicur

- Hogy becézik a sokszínű, csupasz törpekaktuszt?
- Tarka!

Sejtelem

- Mi a kaktuszban lévő folyadék?
- Szervvíz!

Teltkarsú

- Hogy hívják a karsúkaktuszt, mint pozsgásnövényt?
- Szúkkulens!

Terra-kotta

- Hogy hívják a komolyzene-kedvelő kaktuszgyűjtők az óceán melletti expedíciós kirándulást?
- Partitúra!

Árnyékszékfoglaló

- Mi a székrekedés?
- Kak'tusz!

Bécsi szelet

- Jean, van itthon tojás, liszt és zsemlemorzsa?
- Van, Uram.
- Akkor készítse elő!
- Igen, Uram, de miért?
- Azért, mert egy kaktusztövis ment a kezembe, és ki akarom rántani!

Enigma

- Mi a különbség az ismeretlen kaktusz és a kvíz között?
- Az, hogy mindkettő olyan rejtély, melynek nagy része víz!

Fityfiritty

- Jean, van olyan személy, aki fityyet eszik?
- Nincs, Uram, fityyet senki sem eszik.
- Hát hogy lehet ez, hiszen azt hallottam, hogy van, aki fityyet hány a kaktuszkokra!

Kismedve

- Pistike, hogy hívják az Opuntiát? – Kérdezi a tanító néni.
- Medvetalp. Válaszolja Pistike.
- És a sarját?
- Medvebocstalp!

Hasonmás

- Miért nem élnek Amerikában sündisznök, ahol a gömbkaktuszkok őshonosak?
- Azért, hogy a párházi időszakban ne tévedhessenek!

Helyszűke

- Miért nem tövispárnán pihen a fakír?
- Azért, mert akármennyire is sovány, a tövisek között nem nagyon férne el!

Jegesmedve-riasztó

- Két kaktuszgyűjtő beszélget.
- Mondd, te miért fütöd télen a hidegtűrő kaktuszkok üvegházát is?
 - Azért, hogy elriasszam a jegesmedvéket.
 - De hát itt nincs is jegesmedve.
 - Na, látod, milyen hatékony ez a módszer?!

Jobbal

- A vásáron egy vevő két kaktusz közül nem tud választani. Kérdezi a kertészt, hogy szerinte melyik a jobb.
- Hát az attól függ.
 - Mitől?
 - Hát, ami nekem jobb, az magának bal!

Kaktuszlexikon

- Apa, kérem a Kaktuszlexikont!
- Minek az neked, Pistike?
- Hát a vásárból hazajövet elveszítettem egy kaktuszt.
- És???
- Azt mondtad, hogy abban minden kaktuszt megtalállok!

Bőrbírók

- Miért nem vedlenek a kaktuszkok?
- Azért, mert a sok kusza, kampós tövisen át nehéz lenne levetniük a régi bőrüket!

Kitartás

- Jean, Hozzon ide egy kaktuszt!
- Miért, Uram?
- Azért, mert tartani akarom.
- De miért akarja tartani?
- Azért, mert azt mondták, hogyha szeretem, akkor tartsak kaktuszt!

Kívül-belül

- Mi a különbség a kaktusz és a gyűjtője között?
- Az, hogy a kaktusz kívül, a gyűjtő pedig belül viseli a bordáit!

Küküllő

- Mi a különbség a küllő és a borda között?
- Az, hogy a küllőn kívül van a kerék, a bordán meg belül a kaktusz!

Genezis

- Milyen növényekből származik a kaktusz?
- A KAKAó és a lóTUSZ keresztezéséből!

Különbség!

- Mit művel az, aki díszként fatuskóra rak kaktuszt? – Tönkre tesz!
- Milyen zár a farönkkel betámasztott üvegházi ajtó? – Tönk-retesz!
- Mit csinál az, aki túlöntözve elpusztít egy kaktuszt? – Tönkretesz!

Leukémia

- Melyik kaktusz "fehérvérű"?
- Az albatus!

Nagyvánkos

- Mire jó a kaktuszpárna?
- A fakír feje alá!

Pipikírózás

- Mi a különbség a kifejlett kaktuszmagonc és a kotló között?
- Semmi, mert mindkettő ültethető!

Nyomozó

- Mi az eltérés az *Opuntia* és a medvetalp között?
- Az, hogy a medvetalp a medve velejárója!

Öntartás

- Mi a különbség az oszlopkaktuszok és a fekvő kaktuszok viselkedése között?
- Az, hogy az oszlopkaktuszok magatartása példás, a fekvő kaktuszuké példátlan!

Patina

- Mije van az őszanyókaktusznak?
- *Opuntia*!

Szúr-kolás

- Két kaktusz beszélget.
- Szeretnék mondani neked valamit, de nagyon nehezemre esik.
- Na, bökd már ki!

Zsákbaacska

- Két kaktuszgyűjtő rengeteg nehézség árán felkapaszkodik Mexikóban egy majd' 4000 m magas hegyre.
- Na, végre kezdhetjük a sok-sok kaktuszritkaság begyűjtését. Vedd is gyorsan elő a gyűjtőzsákokat!
- Én??? Azt hittem nálad vannak!

Talpalföld

- Hogy hívják a télálló *Opuntia* talaját?
- Jegesmedvetalpalávaló!

Üdítőital

- Melyik *Mammillaria* kaktusz ajánlható fűvészenészeknek frissítőül?
- A *saxicola*!

Isaszeg

- Petőfi Sándor hogyan írta volna le viszolygását a kaktuszpárnákról?
- Talán így: Egy gondolat bánt engemet, kaktuszpárnák közt halni meg!

Kisvirág

- Hogy hívják a kicsi termésű kaktuszvirágot?
- Gyümölcs-ke-hely

Aldíj

- Jean, miért állítanak ki a kaktuszgyűjtők?
- Azért, Uram, hogy elnyerjék a kiállítás fődíját.
- És mindegyik kiállító elnyeri?
- Nem, Uram, csak az egyik.
- Akkor miért állít ki a többi?

Írta: Kiss Csaba



Echinocereus stramineus Viesca, Coahuila

Fotó: TÓTH Norbert

Műkritika

A **KAKTUSZKÖR-KÉP** 3. számának választott témája egyből felkeltette az érdeklődésemet. Mint gyakori utazó, sok különleges gyümölcsöt izleltem már meg a piacokon, magántermelőhelyeken, éttermekben. „**A kaktuszgyümölcsök I és a II.**” cikk szépen összeszedett, bő információval ellátott anyagába végtelen jó érzés volt elmerülni, hiszen minden oldalról kimerítő tájékoztatással látta el az olvasót. Csupán azzal egészíteném ki, hogy nemcsak a gyümölcs bír ilyen sokrétű fogyaszthatósággal, hanem egy-egy bő levű kaktusz is, mely sok vándorember és állat életét mentette meg a szomjhaláltól a sivatagban, kietlen tájakon. Az azték papok szertatásai előtt ilyen kaktuszokból ettek, hogy a jósláshoz látomásai legyenek.

„**A kaktusztalaj készítése és az én földkeverémem**” című írások sok segítséget nyújtanak a kezdő és a leendő kaktuszgyűjtők számára, akik eddig bizonytalanok voltak, vagy semminemű ismeretekkel, tapasztalatokkal nem rendelkeztek. A megfelelően elkészített táptalaj a növény és a gyűjtő számára is fontos, mivel a növény fejlődése látványossá válik, a gazda számára pedig örömet okoz a növény tartása. Megemlítem, hogy ez a téma sokáig kissé nehezen megközelíthető volt, ezért külön elismerésem, hogy Csaba ezt felvállalta, és tapasztalatait közzétette. A kaktuszgyűjtők képzettsége legalább olyan sokszintű, mint amilyen sokféle kaktuszfaj létezik, ezért a jó tanács mindig hasznos lehet, bárki számára.

VARGA Zoltán **kaktuszmagvetés I.** írása könnyen érthető a magok megvételétől a csirázásig. Jómagam is így kezdtem neki az első magvetésemhez. Örömmel

olvastam azt a letisztult fiatalos lelkesedést, ami az egész cikkből árad.

Kaktuszok és állatok III. több oldalon szereplő versikék nagyon finoman fűszerezett szófordulatai igazi csemege az olvasó számára. A hozzá illesztett képek külön kedvessé és látványossá teszik a mondandót. Több magyar versíró tollából is születtek kaktusszal kapcsolatos versek pl.: ADY Endre „Havasok és Riviéra” (Vér és Arany, 1907). Jó volt tudomást szerezni DELHUSA Gjon érzelmekben gazdag lelkivilágáról, hisz a verse is erről tanúskodik. A két különböző növény barátsága, az emberben rejlő kerek egészet domborítja ki.

A **címlap** és a **hátlap** fotómontázsait kiváló ötletnek tartom.

A mindenkoron felhasznált szakirodalom megnevezése dicséretes és elvárható egy ilyen összeszedett anyag esetén, melyet külön figyelemmel kísértem.

A **KAKTUSZKÖR-KÉP** témaválasztását nagyon sikeresnek tartom, mert egybevág az évszakváltással járó változásokkal. A kaktuszok gyümölcssei megérlelődtek és már feldolgozásra kerültek. A szeretett növényeink is, mint a medvék, lassan megkezdik pihenésüket, téli álmat alszanak.

Őszinte érdeklődéssel várom a következő számot, hogy a szerkesztők milyen meglepetéssel fognak szolgálni az olvasók számára!

További sikert kívánok, és köszönöm, hogy a megjelenő kiadványok olvasója lehetek.

LÉVAI Rebecka Margit



Echinocactus horizonthalonius San Jeronimo, Zacatecas állam (1400 m tszf.)

Fotó: VARGA Zoltán

Olvasói vélemények III.

Külön köszönjük azoknak az Olvasóinknak, akik megtiszteltek írásban is a véleményükkel!

VARGA Zoltán tájépitészmérnök, terepkutató, szaklektor

Jó lett a **KKK** 3. száma. A kaktusztermésekről/gyümölcsökről, szerintem még senki nem szedte ennyire össze a témát magyarul. Kellően közérthető, de megmaradt a szakmai lényege is. Árminnal is beszéltem már róla, azt említette, hogy pár helyen lemaradt a fajnév. Ez szerintem nem zavaró, mert egyértelmű volt. A rejtvény külön dicséretes, mind az ötletében, mind a megvalósításában! A magazin végén a rejtvény külön slusszpoén, nagyon tetszett. Ezek nagyon jók, mert nem csak a szokványos keresztrejtvényt idézik, hanem sokkal ötletesebbek, és ami a lényeg, hogy izgalmasan lehet vele újabb tudásra szert tenni. Megmondom őszintén, én nem vagyok nagy keresztrejtvényfejtő, de ezeket valahogy mindig valami izgalommal várom. Mondjuk sejtem is, hogy valami kaktuszokkal kapcsolatos tartalom lesz benne.

Meglepődtem, hogy Stefannak mennyi jó állatos fotója van, nagyon feldobta a rovatot. Az imádkozó sáskás *Opuntia*-terméses pedig mindent visz! Néhány fotó kicsit sötét lett, bár ez szerintem a nyomdai munka miatt, előre sosem lehet tudni, hogy milyen is lesz az nyomtatásban. A lényegesen nem változtat, mert az újság így is élvezhető marad. A pár sötét fotóra (a legszembetűnőbb a *Monstera* fotók) Ármin is azt mondta, hogy a nyomda miatt lett ilyen. A címlapfotó ismét telitalálat, már lassan azon aggódom, hogy lesz-e valami újabb ötlet a 4. számhoz a körmotívum és kaktuszok vonatkozásában. Bár ha jobban belegondolok, Ármin biztosan valami olyat fog kihozni, ami nekem eszembe sem jutna. Tudod mit, már várom, hogy mi lesz az! ☺

FELFÖLDI Jenő ny. o.v.

A **KAKTUSZKÖR-KÉP** 3. számát is megkaptam, köszönettel. Bevallom, a 2. évfolyam kiadványát elolvasván, arra gondoltam ez a téma már “ki van írva”. Kellemesen csalódnom kellett a 3. megjelenésekor. Úgy tűnik, a “kaktuszok szerelmeseinek” kimeríthetetlen titkokat sikerült fölfedezni. Látom, már 500 példányban adjátok ki, tehát siker.

A kaktuszgyümölcsről való írásodnak külön örülök, azt ugyanis “testközelből” sikerült megtapasztalnom, élveznem. Kréta szigetén történt. A piacon sokféle mediterrán gyümölcs között láttam, nagyon mutatós – de még általam nem ismert – valamit. Egyet kezembe vettem. Az árus hangosan – láthatóan mérgesen – rám kiabált. Én is “fölkaptam

a vizet” – mit ordibál, nem lesz annak semmi baja, ha megfogom. A kaktuszgyümölcsnek tényleg nem lett semmi baja, de nem úgy a tenyeremnek. Napokig “kurkásztam”, csipegettem, a szinte láthatatlan töviseket, melyek igen tartós viszketést okoztak. Az árus aztán megmutatta, hogyan kell vele bánni. Tortafogóval ráhelyezte vágódeszkára, és egy éles késsel – a gyümölcsöt forgatva – lehámozta.

Kárpótlásul, közösen elfogyasztottuk – nagyon finom volt. Egyébként hihetetlenül drágán adta. Később találtunk a szabadban – senki földjén – bőven termő kaktuszbokrokat. Óvatosan megdézsmáltuk őket.

TABAJDI Gábor ny. ügyvezető

Mint laikus, kaktuszszneveléssel és -gyűjtéssel egyáltalán nem foglalkozó olvasó, abban a megtiszteltetésben részesültem, hogy mindhárom eddig megjelent **KAKTUSZKÖR-KÉP**et olvashattam.

Szakmaiságukról, tudományos értékeikről nem nyilatkozhatom, megtették ezt a témában járatos elismert személyiségek. A “néző-olvasó” azonnal észreveszi a rendkívüli gondosságot, precizitást, igényességet. Ennek eredménye a gyönyörű látvány, a képek színgazdagsága, a katonás rend szerinti szerkesztés. Az irodalmi részek, írások, szívmengetőek, áthatja őket a mély humánus. Jó olvasni őket. (többször is megtettem). Pazar az állatversek szellemessége, sodró lendülete. A viccek némelyikének értéséhez “kaktuszos alapok” kellene, de jó néhány szellemes, mosolyfakasztó. A rejtvény mindig újabb meglepő formátumban jelentkezik. Úgy látszik, mindig vannak friss ötletek. Örülök, hogy sikerült megfejtenem. Mint rendszeres rejtvényfejtő, közép-haladó szintűnek értekeltem. Az összes kiadványon látszik a sok-sok befektetett munkaóra, a körültekintés, a saját csemete gondos ápolása. Köszönöm, hogy olvasó lehettem, buzdítok minden alkotót a folytatásra, hagyományaink és értékeink megőrzésére úgy, ahogy eddig tették.

HERCZEG István

Az év végén már megszokottá vált, hogy megérkezik a **KAKTUSZKÖR-KÉP**, az időzítés nagyon jó. Ilyenkor van idő megpihenni és olvasgatni.

A kiadvány a már megszokott módon került összeállításra. Sok érdekes olvasnivalót találhatnak a kezdő és a képzetesebb olvasók is. Köszönet a szerkesztőknek a nem kevés munkáért. Bízom benne, hogy 2015-ben is folytatódik munka, és az év végén ismét csengetni fog a postás.

FIGZERE Miklós főszerkesztő, Debreceni Pozsgás-tár Már-már hagyománynak számít az évvégén kézhez vett újság, a **KAKTUSZKÖR-KÉP**, amely az Érdi Kern Péter Kaktuszkör kiadványa III. évfolyamának 3. száma, és méltó a korábbi két elődjéhez. Érdeklődéssel lapozgattam és olvastam, különösen tetszett a Kaktuszélet-kaktuszélet rovat, mert valóban izgalmas életünket egy kis kaktuszélet is, amely legtöbbszörnek sohasem kerül az asztalára. Sajnos, ez igaz a kaktuszgyümölcsökre is. Örülünk és gratulálunk a színvonalas kiadványhoz, amely színesíti a hazai szakirodalmat, és várakozással tekintünk az évvégére, hiszen akkor találkozhatunk a következő újsággal. Habár, természetesen hozzá óvatos reménnyel, talán lehetne két újság is egy évben?? Egy szónak is száz a vége: aki hozzájut, olvassa el a szórakoztató írásokat.

FAZEKAS Attila

Megkaptam a **KAKTUSZKÖR-KÉP** 3. számát, köszönöm még egyszer. Nagyon igényes megjelenésű a kiadvány, jóformán felveszi a versenyt a másik két magyar kaktuszos újsággal. A tartalmának a kaktuszos szakmai része áll közelebb hozzám, örömmel olvasgatom a cikkeket. Az újság másik (szépirodalmi) részéhez igazából hozzászólni nem tudok, nem értek hozzá, de a mini novellák is tetszettek. Nagy önzetlenségről és kitarásról árulkodik a tény, hogy ilyen kis apparátus, kis költségvetéssel ilyen szintű dolgot tudott prezentálni. Kitarást kívánok hozzá, minél tovább tartson a kiadvány élete. És ahogy valamelyik hozzászólásban is olvastam utalást rá, akár pénzért is, de folytatni kell.

HORVÁTH András gépészmérnök, ny. gyárigazgató
Köszönjük kiadványotok 3. számát. Egyelőre csak arra volt időm, hogy átfussam. Én ugyan nemcsak a kaktuszkörről tudok keveset, a természettel kapcsolatos ismereteim is erősen korlátozottak, de azt azért talán megállapíthatom – és ezt hozzáértők is igazolják –, hogy a kiadvány értékes és sok kaktuszbarát számára is hézagpótló mű.

HENKEL Béla

Pár napja kaptam meg a **KAKTUSZKÖR-KÉP** aktuális számát! Nem tudom mivel érdemeltem ki, de nagyon köszönöm, érdekes és vidám dolgokat olvasok benne, örömmel forgatom! Mi lenne az, amivel én is segíteni tudnék, persze a magam szerény eszközeivel, vagy hogyan is tudnám viszonyozni a kedvességet?

KATONA József

Mi debreceniek gratulálunk a színvonalas, sok munkát rejtő 3. **KAKTUSZKÖR-KÉP**-hez.

DR. NÉGYESI Mária indológus, tanszékvezető egyetemi docens, ELTE BTK

Tiszta szívből gratulálok a kiadványhoz. Hazajövet belelapoztam, bár még nem olvastam el, a megjelenése gyönyörű, a fotók csodálatosak. Várom a következő lapot. Sok sikert, további jó munkát kívánok!

TÓTH Norbert szakíró, terepkereső

Továbbra is nagyon tetszik ez a mindenképpen hiánypótló kiadvány, érdekes dolgokat tanulok belőle, ugyanakkor megfelelően szórakoztató is. Ezer szónak is egy a vége: gratulálok ehhez a számhoz is (örülök, hogy segíthettem egy kicsit fényképekkel való megtöltésében) és várom a következőt!

DR. MÉSZÁROS Zoltán egyetemi oktató, MKOE tiszteletbeli elnöke

Ma kaptam meg a **KAKTUSZKÖR-KÉP**-etek új számát. Nagyon köszönöm, holnaptól nekifogok, elejétől a végéig. Jó jel, hogy – ahogy látom – sikerült nagyobb példányszámban kiadni. Ez nemcsak a jobb anyagi helyzetet, hanem a nagyobb érdeklődést is jelenti. Sok energiátok van benne.

Szászi Róbert lapterjesztő

Megkaptam a **KAKTUSZKÖR-KÉP** aktuális számát. Köszönöm, hogy gondoltatok rám. Szép kivitelű, tartalmas a kiadvány, gratulálok. A debreceni egyesületnek is megérkezett.

DÓZSA János ny. o. v.

Megkaptam az újabb számot. Ez is nagyon szép és igényes kiadvány. Gratulálok!



Mammillaria candida Santa Rita del Rucio, San Luis Potosí

Fotó: TÓTH Norbert

Korrektúra

A latin eredetű cím jelentése a nyomdai munkára előkészített szöveg (kefele-vonat) javítása, helyesbítése.

Minden komolyabb írásműnek a szaklektori munkán túl, át kell esnie ezen a tortúrán is. A korrektúrát végző személynek alapos nyelvismerettel, szókinccsel és kitűnő nyelvhelyességi képességgel is kell rendelkeznie, mert tüzetes átolvasás közben a magától értetődően helyesnek vélt szavakban, mondatokban, sőt, szövegrészekben kell észrevennie a megbúvó hibákat. Pl.: ékeztetvéstések, betűcserék, betűhiány vagy –többlet, szórendi anomáliák, helytelen kifejezések, írásjelhiány vagy –felesleg, stb. Sokszor stílusosan is be kell avatkoznia a szabatoság és a közérthetőség érdekében.

A szerző a saját szövegébe való beleélése, a rossz szokások berögzültsége, sőt, a szellemi fáradtsága miatt olykor túllép ezeken a nyelvi hibákon és többszöri visszaolvasáskor sem veszi észre.

Továbbmegyek! Van úgy, hogy a fellelt hibák némelyikéről ádáz szócsatában kell meggyőznie



Mammillaria mystax San Antonio Soledad, Puebla

Fotó: Tóth Norbert

a korrektornak a főszerkesztőt a szükséges nyelvi helyesbítésről.

Ezért tortúra a korrektúra!

A **KAKTUSZKÖR-KÉP** 72 oldalon kb. 360 ezer írásjelet tartalmaz. Ha a képek és a sorkihagyások miatt közel kétharmad a szöveg, akkor is mintegy 250 ezer írásjel kiált korrektúráért! Jóval 1% (2500) alatti hiba sem engedhető meg ekkora terjedelemben, de még az 0,01 százalék (25) is rengeteg, ami 3 oldalanként 1 hiba!

Tehát a korrektúrát végző személy felelőssége és érdeme igen nagy, s ez a kiadvány sorban már a 4.!

Azt még meg kell említenem, hogy a **KAKTUSZKÖR-KÉP** egyetlen száma sem jelenhetett volna meg a korrektúrán felüli szponzori tevékenysége nélkül.

Ezt a hatalmas segítséget ezúton köszönöm meg neki, aki nem más, mint

Kiss Csabáné Betty!

Főszerkesztő

KÖSZÖNETNYILVÁNÍTÁS mindazoknak, akik segítséget nyújtottak a **KAKTUSZKÖR-KÉP** 4. számához:

BRANKOVICS Zsolt rendszergazda

DANKO, Štefan ornitológus, chiropterológus, szakíró

DRUZSIN József pozsgásgyűjtő

FEKETE István rovar- és kaktuszgyűjtő

JUHÁSZ László Rózsa nyomda vezetője

KISS Csabáné mecénás, korrektor

TÓTH Norbert szakíró, terepkutató,

VARGA Zoltán tájépítésmérnök, terepkutató

Véleményező **Olvasók** és minden fényképet beküldő **Kaktuszkedvelő**

REJTVÉNY: KAKTUSZKÖRÚT

Egy virágzó kaktuszt jelképező ábra spirális négyszögeit a nyilakkal jelzett jobb és bal irányba kell kitölteni. A helyes kitöltés után a számozott négyszögekben (1–8-ig) található betűket a rejtvény alatt található rácsba a számoknak megfelelő sorrendben írjuk be, ami a rejtvény megfejtését adja (11 betűs szó)! Könnyítésként minden szó ugyanarra a betűre végződik!

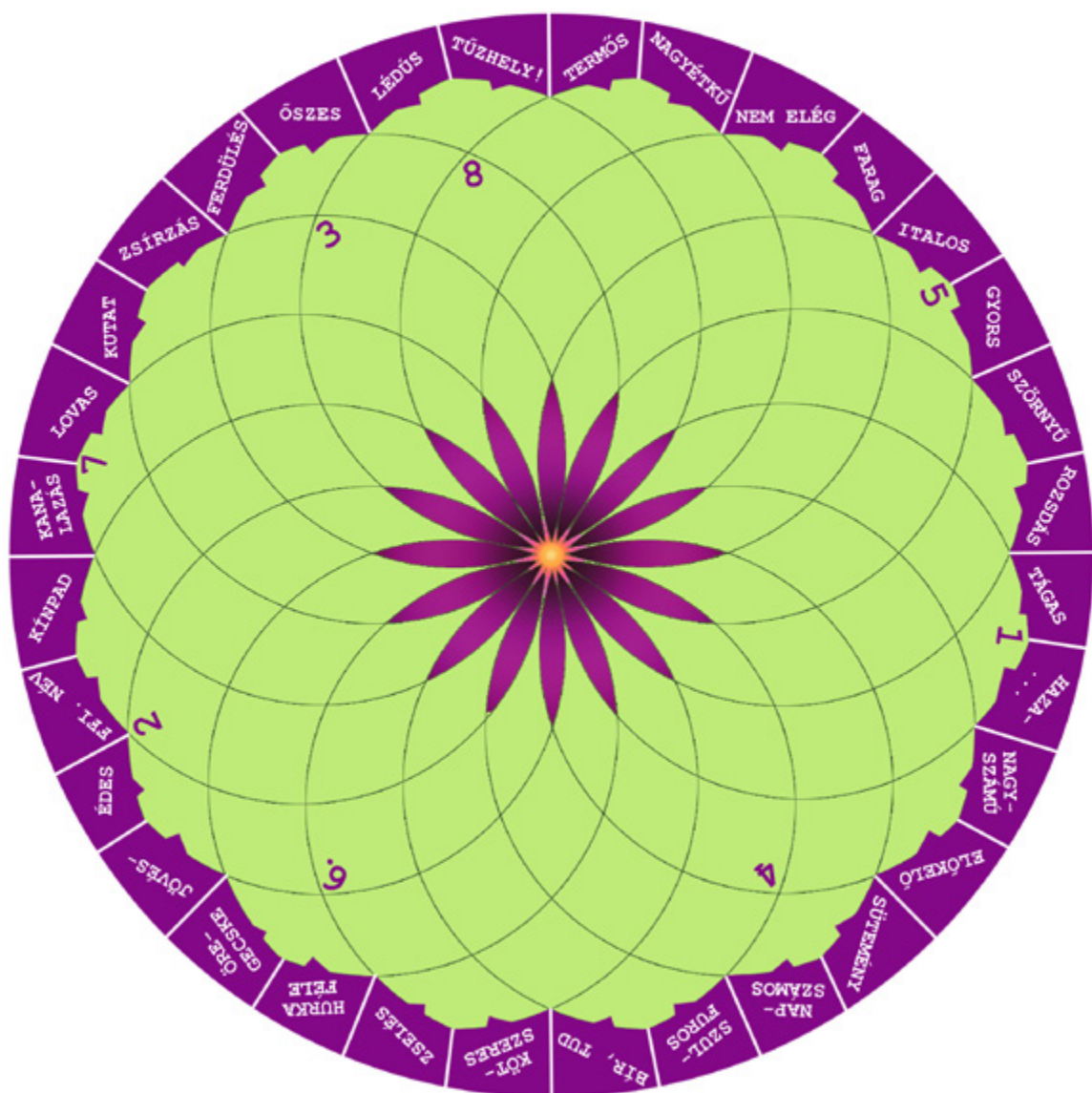
Készítette: Kiss Ármin – Kiss Csaba

Előző rejtvényünk helyes megfejtése:

VAD NÖVÉNYEK, ÁM FINOM ÉTEL- ÉS ITAL-FORRÁSOK

KAKTUSZKÖR - KÉP

KAKTUSZKÖRÚT



1	2	3	2	4	5	6	2	7	8	2
---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---